

Red dela s srebrnim vencem
1974

prosvetni delavec

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih Slovenije

Ljubljana, 17. februarja 1978 — Številka 3

Roke, ki komajda tipljejo v odkrivajoči svet, in roke, ki so se utrduje v življenjski izkušnji. Preplet obojega, kakor zgodnja zarja življenja in bližajoči se sončni zahod. In vmes vez človeške toplote, ki ni presahnila z leti. Roke, odprte v pričakovanju, v veselju svetlobe in še neizrečeni želji po ljubezni. In roke pripravljene darovati še zadnjo žerjavico ljubezni, tiho modrost in popeljati v to, kar prinaša življenje; z željo, da bi bila pot lažja in manj boleča.

Generacijska odgovornost

Oh, ta mladina! Vzklik, ki ga pogosto slišimo doma, na cesti, v parku, v šoli, v tovarni. Včasih izgovorjen v očitek, kakor da je nekaj z mladino hudo narobe. Ali res? Mladina živi v razmerah, kakršne so, je odsev razgibanega dogajanja, dela in odnosov, ki jih ustvarja starejša generacija.

Pa bi marsikdaj najraje odgovornost za pojave, ki niso primerni, prevajali na mlade, na tiste, ki se šele uče odgovornosti. Vzgoja, pri kateri ni mogoče doživljati odgovornosti, tudi ne more razviti zavesti o njej. Otrok in mlad človek ne zavrneta močnejše roke starejšega, saj pričakujejo od nje varnost, zanesljivost, pa tudi dobroto in človečnost.

Kdo pogosto razočara — mladi

starejše ali starejši mlade?

Mladi, manj izkušeni, neredko polni idealov in rožnatega pogleda na svet, doživijo razočaranje, ko opazijo, da ravnaajo drugače, kakor govorijo: pomoč se spremeni v izkoriščanje in resnice se prelevijo v laži. Otrok je tisti, ki se iz pravljice prebujata v stvarnost. V tej je veliko obveznosti, zahtev in tesnobe, so pa tudi možnosti za življenjske radosti.

Mladi se ne bojijo dela, če najdejo v njem smisel. Ne bojijo se odgovornosti, če jim zaupamo, hkrati pa pričakujejo, da jim pomagamo, ko se znajdejo v zagati in jim zmanjka moči. Vzgoja je temeljna pomoč, ki jo dajejo starejši mladim. Samoupravni od-

nosi v vzgajanju in izobraževanju so temelj zdrave socializacije, ki vodi k spoznanju, da so odgovornost, delo, učenje in napor pot do skupnega in osebnega zadovoljstva, do človeške sreče.

Odgovornosti ni mogoče preprosto predati mladim. Doživljajo jo lahko le postopoma, z delom, s sodelovanjem, z medsebojnim zaupanjem in s spoštovanjem; tedaj ko opravijo delo, odgovarjajo za stvari in postopke, doživijo pomoč v trenutku, ko jo potrebujejo. Za odgovorno ravnanje zaslužijo priznanje. Tega pa je treba dati otrokom in mladini tudi ob na videz majhnih, toda zanje pomembnih naporih in dosežkih.

R. L.

France Forstnerič

Vzgoja in kultura

Pojma vzgoja in kultura sta si pomensko tako blizu, da ju nekateri kar enačijo. Ni se jim čuditi, saj nastopata kot soznačnici pravzaprav že v svojem prvotnem pomenu. Ko pa kultura poimenuje omiko, se vzgoja in izobrazba neprestano pojavljata bodisi kot sestavini del ali celo produkta kulture in kultiviranja ali pa kot sredstvo — pot k dosežkom kulture, se pravi k človekovi osvojitvi kulturnih dobrin in vrednot.

V tem zapisu se ne bomo predolgo sukali okrog opredelitev kulture, marveč si bomo za našo vzgojno šolsko rabo skušali iz nepregledne množice definicij kulture čimprej razmejiti tisti pomen kulture, ki najbolj zadeva naše vzgojno delovanje. Gotovo pa spadajo teorije o kulturi tudi v učiteljevo znanje. Naša sodobna šola in učitelj hosta vselej izhajata iz tistega širšega pojmovanja kulture, ki vidi v naših družbenopolitičnih in družbenoekonomskih odnosih kulturo kot celoto materialnih in duhovnih dosežkov samoupravne družbe, obenem pa se zaveda, da je za ohranitev in nadaljnji razvoj te družbe potrebno kar najširše smotno organizirano in načrtovano kulturno delovanje — kulturna vzgoja. Taka vzgoja je potrebna za to, da bi si vsi člani družbe (in tudi šolska mladina kot prihodnji aktivni člani družbe) ne le poglobili, razvili in kakovostno povečali že osvojene kulturne navade, vrednote, norme in dobrine, marveč da bi sami postali dejavni tvorci kulture. To je zahtevna, vendar neodvrnljiva družbena naloga šole, ki je na njenem področju ne more opraviti kdo drug, recimo poklicni in ljubiteljski kulturni delavci in njihove organizacije in ustanove. Učitelj ne more pristati na delitev na kulturne in druge delavce v družbi, pri čemer bi sebe prištel celo k onim drugim (ki da se »ne ukvarjajo s kulturo«, temveč prepuščajo kulturno delovanje drugim, »bolj poklicanim in odgovornim« delavcem in poklicem). Učitelj je bil v slovenski zgodovini vselej in je tudi danes kulturni delavec par excellence, pa naj uči materinščino in druge jezike, matematiko, biologijo, fiziko, telesno kulturo ali likovni pouk. Prosvetni delavec je kulturni delavec, pa naj vzgaja in uči na katerikoli šolski stopnji od vzgojnovarstvenega zavoda in male šole, prek osnovne in srednje šole do univerze. Vse skupaj bomo poslej pojmovali kot dele usmerjenega izobraževanja. Zlasti zdaj pred volitvami delegacij in kongresi zveze komunistov bo treba kulturno vlogo šole temeljito vnovič pretehtati, saj v šolstvu, če smo kritični in samokritični, resno bolehamo za nekaterimi preživelimi pojmovanji; recimo za tistim, da je kulturno delo pač le ena izmed strok ali poklicev in naj se torej na šoli s kulturno animacijo, vzgojo in organizacijo ukvarjajo predvsem likovnik, slavist pa kvečjemu še vodja lutkovnega krožka in mentor prosvetnega in kulturno-umetniškega društva, povsem »odvezani« pa so kulturniškega dela vsi drugi učitelji z ravnateljem vred. Res je treba priznati, da so po vojni učitelju, posebno na podeželju, naprtili tako rekoč celotno skrb za kulturno delo vseh organiziranih družbenih moči. Zatem pa smo se zlasti v letih tako imenovanega liberalizma kulturnega poslanstva šole ponekod skoraj docela otresli, ali pa smo kulturno delo gojili le toliko, kolikor je bilo zvezano z neposrednimi učnovzgojnimi nalogami in svobodnimi dejavnostmi učencev. Posledice teh, rekli bi strokovnjakarsko tehnicističnih pogledov, so še danes vidne. Že bežen pogled v nekatere podatke zveze kulturnih organizacij o nosilcih kulturnega delovanja nam pokaže, da v mnogih slovenskih okoljih učitelji pravzaprav nimajo vloge spodbujevalcev kulture. Naloge, ki so bile nekdanje naložene predvsem na učiteljeva ramena, so prevzeli različni drugi poklici, denimo, kmetijski strokovnjaki, tehniška inteligenca, uslužbenci in delavci iz grotne proizvodnje. Ta prenos kulturne organizacijske vloge z učiteljev na druge poklice je po svoje sicer spodbuden in razveseljiv, ker izpričuje morebiti tudi odmik kulturnega dela od tradicionalnih prosvetiteljskih oblik, postaja pa tudi že vse bolj zaskrbljivo, saj učiteljeve aktivne in ustvarjalne navzočnosti v kulturni animaciji ne moremo več pogrešati ne znotraj šole ne v krajevnem, občinskem ali mestnem okolju. Podatki seveda tudi povedo, da še vedno sorazmerno veliko število učiteljev predstavlja stebre kulturnega življenja, kar velja najbolj za osnovnošolske učitelje, za učiteljsko dosedanjih poklicnih in strokovnih (prihodnjih usmerjenih) šol ter univerz pa kar preveč velja očitek o »blesčeči osamitvi« — umiku v »svojo stroko«, ki da s kulturo nima kaj opraviti.

Preobraziti naše celotno šolstvo v usmerjeno, pomeni poleg vsega drugega tudi preobrazbo vzgoje in izobraževanja v tako šolo, ki v njej ne bomo več delili strok in predmetov na tradicionalno humanistične (beri: kulturno usmerjene) in na »nehumanistične«, saj smo v družbi vsaj nazorsko, če ne še praktično že prerasli togo delitev dela na proizvodno in duhovno. Odkrili smo duhovno vrednost vsakega dela. S samoupravnim interesnim združevanjem dela in sredstev skušamo kulturo vključiti v delo in delo v kulturo. Dele tega procesa smo poimenovali menjava dela.

Seveda so se te naloge šele začele uresničevati. V teh procesih sta vzgoja in izobraževanje pomembna subjekta, šola pa postaja nezamenljiva ustvarjalna, pobudnica in pospeševalka kulture. Kulturno organizacijsko delo, ki ga razvijamo v organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih, mora v šoli najti svojo najbolj dragoceno sodelavko, oporo in svetovalko. Take vloge šola ne more odigrati, dokler se zapira vase, pa tudi ne tedaj, če ostajajo ravnateljstva in kolektivi ravnodušni ob zanemarjenih šolskih knjižnicah, če prepuščajo kulturno delo le posameznim kolegom (in potem njihovega dela niti dovolj ne vrednotijo), če ne razvijajo kulturnih prostora dejavnosti otrok, nimajo na šoli dovolj mladinske periode (pa tudi ne kulturnih družbenih revij in literature za učitelje — podatki o razširjenosti periodičnih publikacij oziroma revij med našim učiteljskim so npr. kaj klavni!) in tako naprej. Sedaj ko vrednotimo pri pridobivanju dohodka tudi šole kot celote, ne samo posameznega učitelja, bi morali biti na kulturno vlogo in kulturne dosežke šol še posebno pozorni.

Znotraj učnovzgojnega procesa mora v preobraženi in usmerjeni šoli kulturna vzgoja doživeti eno najbolj korenitih reform. Napak bi bilo, če bi se zanašali le na spremembe v učnih načrtih in predmetnikih. To pomeni, da bi ostali glede kulturne vzgoje ob starih nazorih, moramo kulturno poslanstvo šole doumeti kot preobrazbo celotnega učnovzgojnega dela pri vseh predmetih in dejavnostih.

Ohraniti zdravo ravnotežje

Od iskanja do spoznanj je ponavadi dolga pot. Potrebno je nešteto preprečevanj, števil in strokovnih utemeljitev, zbranih v elaboratih, da se izoblikuje stvarna ocena o tem, kaj je dobro in kaj škodljivo. Tako je na vseh področjih dejavnosti in seveda tudi šolstvo ne more biti izjema. Več kot četrto stoletje smo na primer potrebovali za razpravljanje o tem, kako pomembno je ohraniti majhne šole v oddaljenih krajih, zapleti, ki so nastajali ob ukinjanju podeželskih šol, pa so dobili take razsežnosti, da so ponekod postali celo nacionalni problem.

Tudi naši družbenopolitični dokumenti, zlasti resolucija o družbenoekonomski politiki in razvoju SRS ter neposrednih nalogah v letu 1976 ter družbeni dogovor o pospeševanju razvoja manj razvitih območij, ki temelji na tej resoluciji, navajajo med prednostnimi nalogami na področju družbenih dejavnosti v naslednjem srednjeročnem obdobju, da bo treba še posebno poskrbeti za dvig kakovosti osnovnega izobraževanja na manj razvitih in obmejnih območjih. Treba je bilo odgovoriti na vprašanja: kako se je razvijalo osnovno šolstvo na manj razvitih območjih, kaj je bilo storjeno, da bi občanom na teh območjih zagotovili enake možnosti za osnovno vzgojo in izobraževanje in s kakšnimi ukrepi naj bi v naslednjem obdobju prispevali k večji kakovosti osnovnega izobraževanja.

Izčrpno analizo o tem je pripravil Republiški komite za vzgojo in izobraževanje, na seji letošnjega 8. februarja pa jo je obrazložil pomočnik predsednice tega komiteja Peter Winkler. O analizi je razpravljala tudi izvršni odbor predsedstva republiške konference SZDL in predlagal, naj bi poslali to informacijo v razpravo vsem občinskim skupščinam, osnovnim šolam, izvršnemu svetu in nekaterim njegovim organom, komisiji za hitrejši razvoj manj razvitih območij in družbenopolitičnim organizacijam. Na svoj dnevni red naj jo uvrstijo tudi skupščine izobraževalnih skupnosti v republiki in občinah, proučijo pa naj jo tudi delavci obeh pedagoških akademij.

V informaciji je poudarjeno, naj bi s tem prikazom problematike neposredno pomagali ohraniti naseljenost oddaljenih, hribovitih in zlasti obmejnih predelov ter zagotoviti njihov hitrejši razvoj. To pa je eden izmed smotrov naše dolgoročne politike.

Kar deset slovenskih občin se uvršča med manj razvite, petnajst pa je takih, ki imajo manj razvite samo nekatere dele svojih območij. Za vsa ta območja je značilno, da je število prebivalstva v zastoju ali pa se še vedno zmanjšuje. Družbeni produkt na prebivalca je manj kot 50 % poročja v SRS, tak je tudi odstotek zaposlenih, odstotek kmečkega prebivalstva pa je večji od 25,5 %. Razen ene občine so vsa manj razvita območja ob državni ali republiški meji. Na vseh teh območjih se je število prebivalcev zmanjšalo od 351.027 v letu 1971 na 349.960 v letu 1976. Zanimiva, vendar relativna pa je ugotovitev, da se razseljevanje umirja. Beg iz podeželja v večja industrijska središča je dobil pomanjšano podobo: zdaj po-

teka znotraj občinskih meja. Število rojstev se zmanjšuje, vedno več pa ostaja v teh krajih starega prebivalstva (največ v občinah Tolmin in Sežana).

Razumljivo je, da se posledice takih sprememb najbolj zrcalijo prav v šolstvu, v spremenjeni razporeditvi šol po posameznih območjih. Tudi tokrat je bilo tako: v zadnjih 25 letih se je zmanjšalo število šol za 38 %. Krčenje šolske mreže so največkrat utemeljevali z zmanjševanjem števila otrok, pa tudi z racionalnostjo in še večkrat z razlago, da je le v večji, popolno organizirani šoli mogoče zagotoviti učencem kakovosten pouk. Načelo — šola k otrokom — se je začelo umikati zahtevi po boljši kakovosti pouka, češ da je kakovost pomembnejša kot pa šola, ki ne daje ustreznih uspehov. V desetih letih (1966-1967 do 1976-77) se je število šolobveznih otrok na Slovenskem zmanjšalo za 6 %, na manj razvitih območjih pa za 20,6 %. V 25 letih (od 1953-54 do 1977-78) je bila v naši republiki ukinjena, trajno ali začasno, 501 šola.

PREMIŠLJENO IN STROKOVNO

Pokazalo pa se je, da naglica tudi to pot ni bila prida. Opozorilo občanov o škodi, ki jo prinašajo take ukinitve, o tem, da je šola v majhnem kraju edina postojanka kulturnoprosvetnega življenja, ki je povezovala kraje med seboj in s širšim okoljem, v obmejnih krajih pa še veliko več, so končno pritrtili tudi strokovni in upravni organi. Svoje mnenje o tem je dal tudi IO predsedstva SZDL: Ukinjanje šol je izredno občutljivo družbenopolitično vprašanje, zato mora biti vsak ukrep premišljen in temeljito strokovno razčlenjen ter sprejet s soglasjem občanov.

Strokovnjaki so ugotovili tudi to, da šole s kombinirano obliko pouka največkrat sploh niso slabše od šol s čistimi oddelki, posebno na nižji stopnji, kjer je ob majhnem številu otrok pri kombinirani obliki mogoče doseči višjo stopnjo individualizacije.

Pogoj za uspešno delo pa so seveda ustrezno usposobljeni učitelji. To je še posebno pomembno v manjših šolah, kjer učitelj začetnik nima mentorjevega vodstva. Pedagoška akademija usposablja učitelja za delo v razviti osnovni šoli, kaj malo pa pouči študenta o tem, kako naj dela na nepopolno organizirani šoli. Tak učitelj je bolj ali manj prepuščen samemu sebi. Prav zato zaposlujejo na takih šolah le učitelje z ustrezno izo-

brabzo in primernimi izkušnjami. Tako so oddelki za razredni pouk na manj razvitih območjih kadrovskega nekoliko bolj zasedeni kot v slovenskem poprečju, kritično pa je pomanjkanje učiteljev na predmetni stopnji. Pomanjkuje zlasti učiteljev za matematiko — ustrezno izobrazbo jih ima le 40,7 %, slovenski jezik (58,5 %), tuji jezik (56,9 %), fiziko (44,7 %), likovno, telesno, tehnično in glasbeno vzgojo ter gospodinjstvi pouk.

In kako je s prostorom v teh šolah? Podatki kažejo, da je tri četrtine prostora primerne za pouk in ustrezno standardom, kljub temu pa dobiva še 30 šol urejene kanalizacije, 9 pa jih je brez elektrike. Tudi s klasičnimi pripomočki in učili so te šole zadovoljivo opremljene, premalo pa je v njih sodobnih didaktičnih pripomočkov, ki bi pripomogli k hitrejši modernizaciji pouka.

Posebno veliko težav imajo z opremo manjše šole, saj ob sedanjem sistemu financiranja ne morejo odšteti dovolj denarja za potrebna učila, ki jih seveda tudi ni mogoče smotrno uporabiti. V sistemu financiranja osnovnih šol bo treba vgraditi korektive, ki bodo zagotavljali majhnim šolam več denarja za materialno vzdrževanje, saj je precejšen del teh stroškov neodvisen od števila učencev — je poudarjeno v analizi.

BOLJ USPEŠNI KOT NEKDAJ

Zanimiv je tudi podatek, ki govori o učnem uspehu, saj kaže, da skorajda ni več razlik v učnem uspehu učencev šol na teh območjih in poprečnim učnim uspehom v naši republiki. Osip se v zadnjih letih na manj razvi-

tem območju še hitreje zmanjšuje kot v celotni SRS.

Informacija, ki vsebuje dragocene številčne podatke, daje o delu šol na manj razvitih območjih zelo razveseljivo podobo. Razmere se spreminjajo: mnoge občinske izobraževalne skupnosti in izobraževalna skupnost Slovenije prav na manj razvitih območjih že pogosto financirajo šole, ki po normativih ne izpolnjujejo pogojev za obstoj. Tudi šolstvo na manj razvitem območju je napravilo pomemben korak k temu pa je veliko pripomoglo solidarnostno prelinjanje sredstev.

Ob razlagi informacije na seji Republiškega komiteja je bilo posebej poudarjeno, da si je treba prizadevati za ohranjanje šolske mreže tam, kjer je to smotno in utemeljeno, saj je vsaka sprememba ne le strokovno, temveč tudi pomembno družbenopolitično vprašanje. Osnovna šola mora biti čim bližje občanu in naj opravlja nalogo izobraževalnega kulturnega središča tudi tam, kjer to ni »rentabilno«. Težnja po ohranitvi pa ne sme škodovati kakovosti dela. Ohraniti je treba zdravo ravnotežje, zato mora biti vsaka sprememba v razporejanju šol tudi odsev potreb in interesov občanov.

Nadaljnje krčenje šolske mreže na manj razvitih in obmejnih območjih bi lahko imelo negativne posledice, zato o tem ni mogoče več odločati samo v občinah, ampak je to naš skupni, slovenski problem. Šolam na takih območjih bo treba še nadalje pomagati z dopolnilnim sistemom financiranja in s šolanjem učiteljev za pouk in delo v posebnih razmerah.

MARJANA KUNEJ

Ena sama želja: nova šola

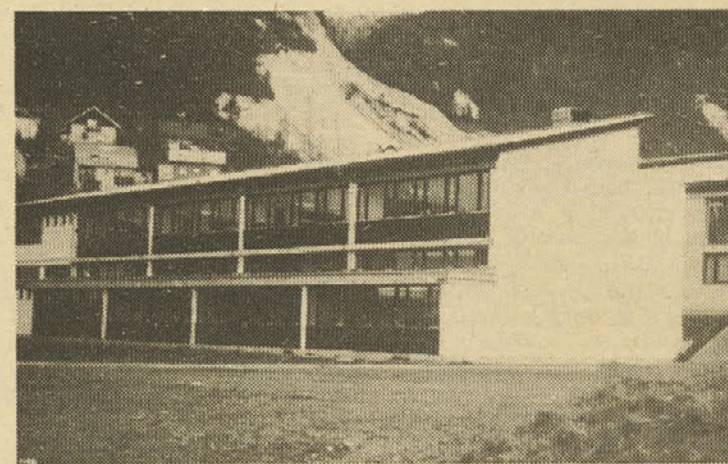
Mladi ljudje imajo veliko želja. Učenci in učitelji v Jurovskem dolu pa imajo že nekaj časa eno samo željo. Želijo si, da bi čimprej dobili nove sodobne učilnice in kabinete v preurejeni in dograjeni šoli. Pred dnevi smo obiskali gradbišče v Jurovskem dolu.

Dela lepo napredujejo in verjetno bo šola do dogovorjenega roka (maj) tudi dograjena. Kar verjeti ne moreš, ko vidiš, kakšna sodobna stavba je zrasla iz nekdanje stare, skoraj povsem uničene zgradbe. Šola v Jurovskem dolu, ki bo dobila tudi novo sodobno telovadnico, bo spomenik solidarnosti delovnih ljudi in občanov Slovenije. Denar za izgradnjo so namreč zbirali po vseh občinskih izobraževalnih skupnostih, veliko so prispevali delovni ljudje domače krajevne skupnosti in občine Lenart, nekaj denarja pa so zagotovili s posojilom Izobraževalne skupnosti Slovenije.

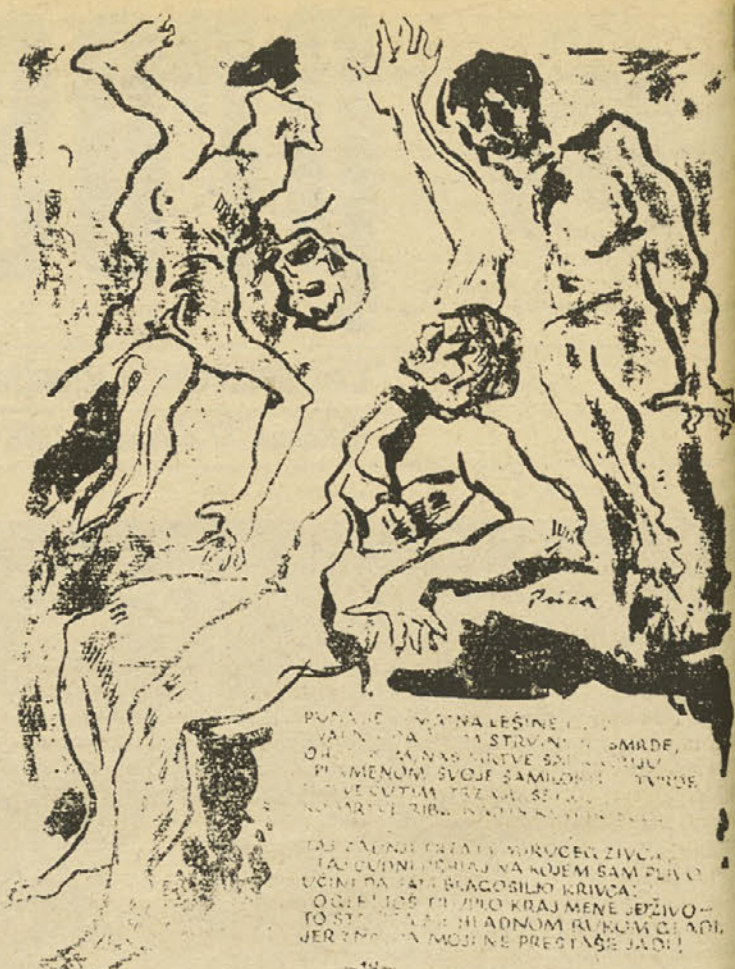
Učenci imajo sedaj pouk v majhnih, včasih celo mrzlih učilnicah različnih stavb v kraju.

Pravijo, da je sicer zelo hudo in tudi neprijetno, vendar bodo potrpežljivi. Nova šola bo kmalu nared, vse to pa jim nalaga tudi nove dolžnosti in naloge. Vedo, da se morajo kljub slabim delovnim razmeram dobro učiti. In tako se tudi učijo. Učitelji so nam povedali, da učni uspeh ni nič slabši od lanskega. Kljub temu da nimajo ustreznih prostorov, so zelo delavni tudi na področju prostovoljnih dejavnosti. Še posebej so se izkazali člani literarnega, folklornega in obrambnega krožka ter mladinska in pionirska organizacija. Mladinci in pionirji se udeležujejo vseh akcij v kraju, v lanskem poletju pa so precej časa pomagali pri rušenju stare šolske zgradbe in opremljanju sedanjih improviziranih učilnic. Tako je torej v Jurovskem dolu v Slovenskih goricah. Čez dva ali tri mesece pa bo drugače. Takrat bo veliko lepše, prijetnejše. Vsem, ki so prispevali denar za šolo, pa se učenci iz Jurovskega dola že sedaj zahvaljujejo.

M. TOŠ

Kljub temu, da so v Tržiški Bistrici pred nekaj leti zgradili novo šolsko poslopje, je začelo primanjkovati šolskega prostora. Temu je vzrok povečana graditev novih stanovanj in s tem večje priseljevanje novih stanovalec v ta del Tržiča. Več prostora zahteva tudi posodobitev šolskega pouka. Ta problem so v Tržiču rešili lanske jesen tako, da so en trakt šolskega poslopja dvignili za eno nadstropje in s tem pridobili več novih učilnic. Na sliki: dozdani trakt osnovne šole v Tržiški Bistrici. (Foto in besedilo: B. Blenkus)

Zlatko Prica »Mapa Jama«, litografija, 1944. (Poema Ivana Gorana Kovačiča). Z razstave Jugoslovanske grafike v Beogradu.

Ustvarjalnost — najpomembnejše merilo

Razprave o nagrajevanju delavcev, o merjenju in ocenjevanju njihovega dela, so bile v vseh obdobjih obvezne sestavni del dnevnega reda sindikalnih sej. In če smo v preteklih letih kdaj pa kdaj kritično ugotavljali, da je v osnovnih organizacijah sindikata zavladalo mrtvilo, tega prav gotovo ni mogoče trditi za zadnje obdobje, natančneje, za čas priprav na uresničevanje zakona o združenem delu. Tudi sindikalne organizacije v visokošolskih in raziskovalnih delovnih organizacijah so zavzeto sodelovale pri oblikovanju pravilnikov o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, prišle pa so — v skladu z uresničevanjem zakona o visokem šolstvu tudi dobršen korak naprej: bolj neposredno se skušajo povezovati z uporabniki in posebnimi izobraževalnimi skupnostmi. Še veliko pa bo treba storiti za to, da se bodo razjasnili odnosi pri ustvarjanju dohodka v TOZD in medsebojni odnosi med njimi.

Problem nagrajevanja po delu v visokošolskih in znanstvenoraziskovalnih organizacijah je osvetlila tudi razprava na seji republiškega odbora Sindikata delavcev znanosti in visokega šolstva letošnjega 13. februarja. O vprašanjih, ki se porajajo pri uresničevanju nagrajevanja po delu, je govoril predsednik tega odbora dr. Mitja Zupančič. Opozoril je, kako težavno ali celo problematično je vsakršno neodgovorno in površno postavljanje meril ocenjevanja ali celo merjenja dela na področju znanosti in visokega šolstva. Gre za nekatere principe in merila nagrajevanja, ki jih prav na tem področju ne smemo zanemariti. Pri tem je posebej omenil znanje — kot prvo merilo — ki ga ni mogoče nadomestiti, npr. z empiriko. Izkušnje so sicer pomembne, ne morejo pa imeti prvenstvene vloge. Nasprotno, če dela ne obogatimo z novostmi, celo zavirajo napredek. Ni dvoma: znanje in izobraževanje sta tesno povezana med seboj, neločljiva in potrebna. Iz znanja in izkušenj, sposobnosti postavljanja hipotez in kombinacij misli, pripravljenosti za delo itn. se rodi ustvarjalnost. In podobno je v pedagoškem procesu. Prednost je treba dati kakovosti, pri tem pa ne smemo zanemariti kvantitete, seveda, če je delo dobro opravljeno.

Čeprav je ocenjevanje znanstvenega in pedagoškega dela zelo težavno, pa ga je vendarle treba izpeljati — so menili udeleženci v razpravi — in tudi na tem področju zagotoviti popolno demokratičnost.

Tako kot na drugih področjih tudi v visokošolskih in znanstvenoraziskovalnih organizacijah ne bo mogoče izpeljati nagrajevanja po delu, če ne bo zagotovljen razvoj svobodne menjave dela in uveljavljeno načelo celotnega dohodka in prihodka. Pogoj za to pa je ustrezno vrednotenje celotnega delovnega programa. Eno je gotovo: dosežki v znanosti in visokem šolstvu se zrcalijo tudi v materialni proizvodnji. Glede na to, kolikšen je ta prispevek pri ustvarjanju nove vrednosti v tej proizvodnji, povečanju produktivnosti in celotnemu razvoju družbe, je treba vrednotiti tudi delo delavcev v teh področjih. Povezava izvajalcev in uporabnikov je v tem procesu nujna.

Za našo dejavnost so značilne določene posebnosti v proizvodnji in značaju storitev — je poudaril M. Zupančič. — Učinki teh storitev na dohodek materialne proizvodnje in družbeni razvoj se pogosto pokažejo šele čez čas in vplivajo nanj več let. Danes ne moremo biti zadovoljni, zlasti v šolstvu in znanosti, s pridobivanjem prihodka in dohodka. Samoupravnim interesnim skupnostim kot tudi vseli družbi se še ni posrečilo izvesti svobodne menjave dela. Pod pojmom svobodne menjave dela se ta čas še vedno skriva proračunski sistem, pojavljajo pa se tudi težnje, da bi prek različnih strokovnih služb administrativno urejali odnose v menjavi dela mimo samoupravnega delegatskega sistema. Take pojave je treba z vsemi močmi preprečevati in si prizadevati za pravičnost in humane odnose. Člani republiškega odbora tega sindikata so v razpravi podprli povedane misli, hkrati pa so opozarjali, da bi se moral prav sindikat še bolj zavzeti za to, da se visokošolske in znanstvenoraziskovalne organizacije enakopravno z delavci na drugih področjih vključijo v sodobne tokove življenja.

MARJANA KUNEJ

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja in Izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štiri najstrednevo med šolskim letom — Ureja uredniški odbor. Direktor in glavni urednik Rudi Lešnik, odgovorna urednica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 355-VII. Rokopisov in fotografij ne vračamo, posamezni izvod 4 din. Letna naročnina: 80 din za posameznike, za šole in druge ustanove 140 din. Št. tek. računa 50101-601-16915. Tiska ČZP Ljudska pravica. YU ISSN 0033-1643 Po mnenju Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je list »Prosvetni delavec« prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

Boljša poklicna vzgoja — uspešnejši vpis

Nesorazmerja med poklicnimi odločitvami absolventov osnovnih šol, družbenimi potrebami po delavcih in izobraževalnimi zmogljivostmi srednjih šol, so iz leta v leto povzročala večjo zaskrbljenost in nemir pri učencih, ki so se odločali za razne poklice in šole, še bolj pa pri njihovih starših. Precej jih je namreč bilo, ki so kmalu po vpisu v srednjo šolo zvedeli, da jih šola ne more sprejeti in so potem v nekaj junijskih dneh, ki so še ostali do konca vpisovanja, iskali od šole do šole pristoječe mesto. Pri tem niso več veliko razmišljali, za kakšen poklic usposablja šola. Takšno vpisovanje prav gotovo ne prispeva k večji učinkovitosti srednjih šol pa tudi ne k šolanju uspešnih strokovnjakov. Zmanjšuje učinkovitost organizacij združenega dela in družbenih služb, hkrati pa povzroča razočaranja in nezadovoljstvo učencev in staršev, ker mnogi ne morejo uresničiti svojih poklicnih odločitev. Ta neskladja so še toliko večja, ker združeno delo pri načrtovanju svojega razvoja ne upošteva demografskih možnosti in ohranja tehnologijo dela, ki zahteva več kadrov, kot jih lahko zagotavljamo z generacijskim prilivom, in take profile, ki niso usklajeni z željami mladih po obvladovanju zahtevnejših opravil in nalog.

Da bi hitreje odpravljali omenjena neskladja, smo v šolskem letu 1976-77 uvedli predhodno prijavo za vpis v srednje šole. Z njo naj bi povečali učinkovitost poklicnega usmerjanja in osnovnih šolah ter pospešili bolj strokovno kadrovske načrtovanje in izobraževalnih zmogljivosti v sklopu celotnega družbenega načrtovanja.

Učinkovitost te nove delovne oblike poklicnega usmerjanja smo sproti preverjali in predvsem opozarjali na pomanjkljivosti in težave pri ugotavljanju in usklajevanju kadrovskih potreb v okviru posebnih izobraževalnih

skupnosti in drugih usklajevalcev. Rezultati tega preverjanja so pokazali, da bomo morali na tem področju v prihodnjih letih pospešeno iskati najprimernejše rešitve ne samo zato, ker so stvarne perspektivne kadrovske potrebe osnova za učinkovito poklicno usmerjanje v osnovni šoli, temveč tudi zato, ker so pogoj za uresničevanje usmerjenega izobraževanja. Analiza predhodne prijave za vpis v srednje šole, ki smo jo opravili potem, ko smo lahko ugotovili tudi vse resnične vključitve, pa je pokazala, da smo tudi ob danih pogojih v osnovni šoli premalo

storili za pripravo učencev za poklicno odločitev ob predhodnem vpisu.

V omenjeni analizi smo ugotavljali trdnost poklicnih odločitev učencev glede na resnično vključitev v dveh obdobjih: v prvih mesecih šolanja v osmem razredu, ko so odločitev zapisali

v Anketo o izbiri poklica, in v februarju, ko so izpolnili Predhodno prijavo za vpis.

V tem zapisu bomo opozorili na nekaj rezultatov primerjave odločitev v predhodni prijavi za vpis z dejansko vključitvijo, ki zahtevajo izboljšanje poklicnega usmerjanja v osnovni šoli.

Ena izmed nalog akcije »predhodna prijava za vpis« je tudi preusmerjanje učencev, ki so se odločili za šole, v katere je prevelik naval in so zanje (in za poklice, ki jih šolajo) manj primerni, v šole, ki usposabljaajo za poklice, v katerih nam primanjkuje delavcev.

Da bi ugotovili, kako učinkovito smo uresnili ta smoter, smo v analizi razdelili šole v šest kategorij. Šole iste stopnje, v katere je prevelik naval, smo označili z II. V preglednici prikazujemo odstotek stalnosti odločitev med predhodnim vpisom in resnično vključitvijo.

Vključitev v	Pok. šole I	Pok. šole II	Teh. šole I	Teh. šole II	Gimnazije	Pedag. šole	Ostalo	Skupaj
Predhodni vpis v								
Poklicne šole I	77,88	3,81	2,81	0,47	0,22	0,17	14,63	25,03
Poklicne šole II	10,57	69,57	1,65	2,67	1,53	1,02	12,98	10,94
Tehniške šole I	12,91	2,93	71,70	2,24	3,91	1,02	5,92	17,10
Tehniške šole II	4,99	11,16	6,57	63,62	5,84	4,03	3,79	17,28
Gimnazije	1,09	0,22	3,38	2,82	89,33	2,44	0,71	18,54
Pedagoške šole	3,09	6,43	4,03	7,89	8,58	65,26	4,72	8,12
Ostalo	18,41	3,96	2,33	2,33	2,33	4,19	66,43	2,99
Skupaj	24,72	11,68	15,31	13,02	19,22	6,90	9,14	100,00

Stalnost odločitev se torej giblje od 63,62 pri tehniških šolah II do 89,33 odstotka pri gimnazijah. Tako pri poklicnih šolah II kot pri tehniških šolah II, je od-

stotek skladnosti nižji kot pri istovrstnih šolah, ki so glede učencev deficitarne, kar smo tudi pričakovali. Da je k temu prispevalo tudi organizirano preusmer-

janje, pove podatek, da se je 20 % učencev, ki so se odločili za tehniške šole II, usmerilo tako, kot jim je bilo svetovano po predhodni prijavi za vpis, med učen-

ci, ki so se odločili za tehniške šole I, pa je bilo takih le 13 %. Pri poklicnih šolah je ta razlika nekoliko manjša.

S temi rezultati bi bili lahko zadovoljni, če ne bi bila trdnost odločitev (razen pri gimnazijah) razmeroma majhna. Odstotek v tako kratkem času spremenjenih odločitev se giblje od 22 do 36 in bi bil še večji, če bi primerjali odločitve za posamezne šole (poklice) in ne za skupine šol. Razmeroma majhna trdnost odločitev v predhodnem vpisu še zlasti preseneča pri odločitvah za pedagoške šole (65,26 % enakih odločitev), saj je nekaj let vodimo organizirano akcijo usmerjanja v pedagoške poklice.

Ta relativna nezanesljivost odločitev v predhodnem vpisu (v začetku osmega razreda je v povprečju še za 15 % manjša) opozarja, da so učenci še premalo pripravljeni na poklicno odločitev in da dobijo večino informacij, ki so za to odločitev potrebne, šele v osmem razredu. To pa prav gotovo zmanjšuje učinkovito reševanje tistih neskladij, ki naj bi jih reševali v času med predhodnim vpisom in resnično vključitvijo v srednjo šolo.

Da bi se v prihodnje lahko po predhodnem vpisu osredotočili le na odpravljanje tistih neskladij, ki so posledica šole ugotovljenih sprememb v svetu poklicev, dela in izobraževanja, bi morali učenci in njihovi starši že od petega razreda dalje dobivati informacije o poklicih in izobraževanju, da ne bi sicer že znano, a za učence osmih razredov povsem novo dejstvo, povzročala v učencih negotovost in vedno nove odločitve. To pa pomeni, da bi se morali v osnovni šoli resneje spoprijeti s poklicno vzgojo in informiranjem, skupnosti za zaposlovanje in izobraževalne skupnosti pa bi morale to omogočiti z ustreznim informativnim gradivom in financiranjem. JANEZ ZALAZNIK

Stoji učilna zidana

Ko smo mi hodili v šolo, ni bilo avtobusov in koles, hodili smo kar peš tudi do 10 kilometrov. Tako nam pripovedujejo starejši ljudje, ki so si nabirali prvo znanje v osnovni šoli še pred drugo ali prvo svetovno vojno, pa tudi pozneje. Ne bo povsem res, da takšnih šolarjev, ki bi hodili v šolo, peš, ni več. V deževnem januarskem dnevu smo se napotili proti Gornji Radgoni. Pa nismo prispeli tja, temveč v prijetno naselje Negova. Kraj v marsičem spominja na preteklost. V sebi še dandanes skriva veliko prvin preteklosti dobe in je zelo, zelo privlačen. V Negovo smo se napotili zato, da bi spoznali, kako živijo in delajo učitelji in učenci. Bila je sobota. Nismo srečali veliko ljudi, pa smo vendarle imeli srečo. V zgornjem delu stare šolske zgradbe smo pozvonili pri ravnatelju Francu Marku. V prijetni topli sobi je pogovor kaj hitro stekel o tem in onem. Seveda smo se zaustavili predvsem pri aktualnih vprašanjih, s katerimi se srečujejo učitelji in učenci.

»Pri nas imamo 9 rednih oddelkov in oddelek podaljšane bivanja. Spomladi in jeseni organiziramo tudi malo šolo in vzgojo petletnih otrok. Šolo obiskuje 239 učencev, malo šolo pa 33. Vedno znova se srečujemo s pomanjkanjem predmetnih učiteljev, zato moramo sprejemati učitelje z nedokončano pedagoško akademijo. Pri nas pa so, žal, nekateri samo toliko časa, da diplomirajo. Potem gredo v kraje, kjer so delovne razmere boljše, mi pa smo spet pred novimi težavami. Zakaj je tako, ne bi mogel natančno odgovoriti. Menim, da k temu veliko prispevajo neurejena stanovanjska vprašanja. Za naše učence nimamo organiziranega prevoza. Nekateri morajo pešati tudi do 7 km, kar pa je velika

obremenitev. Poleti in v jeseni je boljše, saj se lahko učenci vozijo s kolesi. Čeprav je hudo, pa se vendarle lahko pohvalimo z velikimi uspehi, ki so jih dosegli naši učenci na področju interesnih dejavnosti. Pri nas so te dejavnosti razvite glede na to, koliko denarja imamo na voljo. Redno deluje dramski krožek, ki se že pripravljajo na občinsko srečanje gledaliških skupin občine Gornja Radgona. Prizadevni so šahovski, strelski, obrambni in pravljčni krožek, učenci pa izdajajo tudi svoje glasilo LOKVANJ. Vse dejavnosti bi lahko še bolj razvili, če bi imeli dovolj denarja in seveda boljše prostore. Pri nas imamo dvoizmenski pouk v šestih matičnih učilnicah. Nimamo telovadnice in delavnice za tehnični pouk. »Tako nam je pripovedoval Marko Franc, ravnatelj osnovne šole v Negovi.

Učitelji v Negovi pa niso samo učitelji in vzgojitelji mlade generacije, temveč so tudi zelo aktivni družbenopolitični delavci. Nekateri delajo na kulturnem področju v KPD, ki je eno najboljših v gornjeradgonski občini, drugi v KS, SZDL itd. Takšno je torej življenje v majhnem kraju — Negovi. Želja je veliko, potreb tudi, toda še vedno ostajajo samo pri tem. Stara šolska zgradba, zraven nje še ena novejša ostanki gradu, še nekaj hiš, to je slika Negove. Pa vendarle živijo tukaj veseli in delovni ljudje, ki se zavedajo, da je veliko odvisno tudi od njih samih. Čez nekaj let bo čas prinesel svoje in takrat bodo lahko mlajši ljudje pripovedovali o časih, ki so jih preživljali. Mogoče si bodo v spomin na staro zgradbo, v kateri so nabirali prva znanja in učenosti, zapeli tisto staro, prijetno pesem »Stoji učilna zidana, pred njo je stara jablana...« M. TOŠ

Pionirji bratske občine Svetožarevo pri Treh kraljih na Pohorju

Bogatejši za nova spoznanja

V zameno za letovanje skupine pionirjev bistrške občine v Buljaricah pri Baru je skupina pionirjev desetih šol bratske občine Svetožarevo zimovala pri Treh kraljih na Pohorju. Izmenjavi sta organizirali Skupnost otroškega varstva Svetožarevo in občinska Zveza prijateljev mladine Slovenska Bistrica.

Sodelovanje pionirjev obeh pobratenih občin se bo nadaljevalo s pobratenjem pionirskih odredov: osnovne šole Pohorskega odreda Sl. Bistrica z osnovno šolo 25. maj Svetožarevo, osnovne šole Pohorskega bataljona Oplotnica z osnovno šolo R. Miljković, Svetožarevo, osnovne šole Poljčane z osnovno šolo Heroj Milosavljević, Bagrdan.

Zimovanje pri Treh kraljih je bilo za pionirje iz bratske občine še posebno zanimivo, ker večina še ni nikdar smučala in ker je narava po dolgem času obdaruja Tri kralje z obilico snega, sonca in lepega vremena.

Posebno doživetje je bil izlet na Osankarico in obisk bojišča legendarnega Pohorskega bataljona pri Treh žeblih. Prvi del poti je bil splužen, drugi del do bojišča je bil nedotaknjen 15 cm debel celec. Ta dan so bili pionirji edini obiskovalci tega, iz revolucije skoraj najbolj obiskane spomenika v Sloveniji. Kot se dobrim gostiteljem spodobi, so pionirji nekaterih šol občine Slovenska Bistrica (Oplotnica, Kebelj, Šmartno in Tinje) obiskali svoje vrstnike pri Treh kraljih. Pogovarjali so se, izmenjali izkušnje in naslove in se kljub kratkemu znanstvu težko ločili. Med zimovanjem so »smuknili« tudi v dolino.

Najprej so obiskali osnovno šolo v Slovenski Bistrici. Pionirji Svetožareva so pripovedovali o ocenjevanju, učenju in pionirski organizaciji. Bistričani so slišali,

da so v šolah bratske občine šele letos uvedli petdnevni delovni teden. Misli in izkušnje so izmenjali tudi učitelji. Bistričani so zvedeli, da imajo v SR Srbiji preveč učiteljev, da se ti zaposlujejo v najrazličnejših poklicih — v bankah, pa tudi kot sprevodniki v avtobusih. Zanimarili niso niti znanega prosvetnega problema in ugotovili, da prejemajo srbski učitelji še nižji osebni dohodek kot slovenski. Z uresničevanjem zakona o združenem delu so v Srbiji podobne težave kot pri nas.

Pionirji Svetožareva so obiskali še tovarno Impol v Slovenski Bistrici in Elektroinstalacije v Poljčanah.

V osnovni šoli Poljčane so se pogovarjali z vrstniki o življenju in delu celodnevne šole. Ogledali so si še znamenitosti Maribora in se pozno popoldan ustavili v podružnični šoli Zgornja Poljskava. Pionirji in predstavniki kraja so pripravili gostom lep tovariški večer. Udeležili so se ga tudi predstavniki nekaterih občinskih družbenopolitičnih organizacij.

Pionirji so si pred vrnitvijo ogledali še razstavo Partizansko gibanje na Štajerskem in Koroskem v Muzeju NOB v Mariboru. Obisku pionirjev bratske občine so posvetile posebno pozornost tudi občinska organizacija zveze borcev ter samoupravna interesna kulturna in izobraževalna skupnost.

Medtem ko dogodku poročamo, že teče pošta v obeh smereh. Pionirji si dopisujejo, saj so se navezali drug na drugega in si postali iskreni tovariši.

Tako se spoznavajo, doživljajo košček za košček svoje domovine, prodirajo v svetle in slavne trenutke njene preteklosti, zaznavajo veličino bratstva in enotnosti ter kujejo velike načrte za bogastvo jutrišnjega dne.

—nj

Prejeli smo v premisek

Za uveljavitev vzgojiteljskega poklica

Letos mineva tretje leto, od kar je prva generacija prihodnjih vzgojiteljev (prva generacija srednješolcev) začela svoje šolanje po programu usmerjenega izobraževanja. To je hkrati prvo leto končnega usposabljanja vzgojiteljev, ki traja skupno tri leta. Sprejeli pa so začasni učni načrti in predmetnik za to leto. (za prihodnji dve leti jih še čakamo), oblikujejo se prvi začetki enotnega organizacijskega sistema izobraževanja za pedagoške poklice (Pedagoška šola). Pred učitelji je torej pomembna in zahtevna naloga, da s čimboljakovostnim pedagoškim delom uresničijo vzgojnoizobraževalne smotre, ki so posebnega družbenega pomena: vzgojiti in usposobiti prve generacije mladih učiteljev in vzgojiteljev, ki bodo absolvirali program usmerjenega izobraževanja.

Preobrazba sistema srednjega šolstva je, najprej zajela področje vzgajanja in izobraževanja pedagoških delavcev na področju usposabljanja vzgojiteljev. Preden odgovorimo na to vprašanje, je treba na kratko prikazati bistvene težnje reforme usmerjenega izobraževanja in glede na to problematiko vzgajanja in izobraževanja vzgojiteljev.

Preobrazba izobraževalnega sistema v naši družbi temelji na načelu povezanosti izobraževanja z delom. V skladu s tem se mladina po skupnih programskih osnovi v prvem (in tudi drugem letu) usmerjenega izobraževanja in na temelju primarnih programskih usmeritev (ki se pričenejajo že v drugem letu) odloča za različne poklice. Za te poklice se učenci usposabljaajo po finalnih izobraževalnih programih, lahko trajajo glede na naloge in zahtevnost poklica in delovnega

procesa nekaj mesecev ali pa tudi več let. Finalno izobraževanje temelji na potrebah proizvodnega in družbenega dela. S tem se njegove meje in izobrazbene stopnje ne istijo s tradicionalnim sistemom šolskih izobrazbenih stopenj (srednja šola, višja šola itd.). Nasprotno, formalne šolske stopnje (s preživeli oblikami verifikacije, kot na primer matura ipd.) v tem reformnem projektu izginejo. Trajanje in vsebina različnih izobraževalnih smeri, za katere se učenec odloča po končani prvi fazi, sta opredeljeni z zahtevami ustreznega poklica ali skupine poklicev.

S takim projektom preobrazbe izobraževalnega sistema pri nas se premaguje in zmanjšuje dosežanja odpuščenost tradicionalnega šolskega sistema od sodobnih zahtev proizvodnega in družbenega dela. Omogočen je prehod od simbolnega vrednotenja izobrazbe k resničnemu. V dosežanju izobraževalnega sistema je dosežena formalna šolska stopnja (kvalifikacija) marsikdaj že tudi določala položaj delavca v delovnem procesu ne da bi dovolj upoštevala delo in delavčevo usposobljenost. V usmerjenem izobraževanju pa naj bi posamezna finalna programska usmeritev izvirala iz ugotovljene zahtevnosti in nalog posamezne kategorije dela in bi se tem delu tudi verifikirala. V tem je srž reformnega projekta in hkrati njegova najšibkejša točka. Šibka točka je v tem, da so mnoge kategorije dela (poklici, skupine poklicev) ocenjene približno za usposabljanje pa predvidimo nek pavšalni izobraževalni program. Lep primer tega je usposabljanje vzgojiteljev. Toda o tem pozneje. Druga šibka točka reformnega projekta (tu se ne spuščam v izrazito pedagoške

probleme, ki jih sedanja reforma zelo poudarja: pedagoško svetovanje, notranja diferenciacija in individualizacija pouka ipd.) pa zadeva splošen družbenoekonomski razvoj. To, da je izobraževanje odvisno od potreb dela, je namreč tisti element, zaradi katerega je nujno razviti produkcijsko raven na stopnjo pretežno intelektualnega dela, če hočemo, da bodo zamisel v usmerjenem izobraževanju v praksi uresničila svojo humanost, demokratičnost in s tem prispevala k razvoju vseh posameznikovih ustvarjalnih sil. Ideja usmerjenega izobraževanja je v resnici poskus odpraviti nasprotja med fizično in umsko vzgojo (kar je seveda možno le ob ustreznem razvoju produkcijskih sil), poskus odpraviti večkratnost našega dosežanega šolskega sistema, ki je poglavljal socialne razlike v naši družbi.

Kako se torej rešuje problematika izobraževanja in vzgajanja za pedagoške poklice, natančneje problematika usposabljanja za vzgojiteljski poklic? Šola za vzgojitelje je bila doslej petletna srednja šola. (V tem in prihodnjem šolskem letu bodo odšli zadnje generacije učenc, teh šol.). Že pred leti smo opozarjali na neustreznost sedanjega izobraževanja za poklic vzgojitelje tako glede trajanja (pet let) kot glede izobraževalnih vsebin.

Glede trajanja šolanja je očitno, da so učenci petletne srednje vzgojiteljske šole zapostavljeni v primerjavi s svojimi vrstniki iz drugih štiri letnih srednjih šol. Zavedajo se, da se njihovi vrstniki v tem petem letu že vpisujejo v višje in visoke šole ali pa se zaposlujejo. Jasno jim je tudi to, da jih po opravljeni maturi čaka neizprosni boj za delovna mesta s kaj slabim upanjem, na uspeh razpisanih je malo delovnih mest absolutenk pa je veliko. Zavedajo se, da je poklic vzgojitelje tako moralno kot materialno na repu družbene vrednostne lestvice. Ali je potemtakem čudno, če pri učenkah petega letnika opazimo, da se je učnovzgojna motivacija zmanjšala. Učitelji v praksi žal še predobro vemo. In kako je sedaj?

V konceptu usmerjenega izobraževanja za pedagoške poklice je bilo odločeno (!), da traja šolanje za vzgojiteljski poklic tri leta. Skupaj s prvo fazo (dve leti) torej pet let. S triletnim finalnim izobraževanjem se šolanje za vzgojiteljski poklic konča. In tako smo spet pri zloglasnih petih letih. Poudariti je treba, da so vsi neposredno prizadeti, to so: učence, vzgojitelje, vzgojiteljske šole, pedagoška akademija itd. nasprotovali taki organizaciji usposabljanja za vzgojitelje (tako vsebinsko kot časovno). (PRIHODNJIČ NAPREJ) OSKAR AVTOR

Izmed sklepov VIII. kongresa Zveze sindikatov Slovenije o izenačenju materialnih možnosti za šolanje otrok so delavci najbolj podprli prav sklep o zagotovitvi brezplačnih učbenikov učencem osnovnih šol. Rok, do katerega smo se sindikati zadržali, da bomo skupno z drugimi družbenimi dejavniki ta sklep uresničili, se je že iztekel. Doslej pa smo zagotovili brezplačne učbenike v celoti ali delno le 40 % osnovnošolskim učencem in to z organiziranim izposojanjem učbenikov iz šolske knjižnice. Čeprav s tem dosežkom ne moremo biti zadovoljni, pa prav dosedanj uspehi dokazujejo, da je moč z bolj organiziranim in skupnim delom vseh dejavnikov v šolah to nalogo povsem uresničiti vsaj do prihodnjega sindikalnega kongresa.

Predlog družbenega dogovora, o katerem potekajo prav sedaj zadnje razprave med podpisniki, je nastal iz potrebe, da morajo v akciji čim bolj neposredno sodelovati vsi, ki so za uresničitev te naloge odgovorni. To pa so vsi tisti dejavniki, ki sodelujejo pri nastajanju in tiskanju učbenikov — vse družbenopolitične organizacije in samoupravni organi. Le-ti bodo morali prevzeti največji del nalog zato, da bodo v vseh obci-

nah izdelali akcijske načrte za organizirano preskrbo učencev z učbeniki in za postopno zagotovitev brezplačnih učbenikov vsem učencem osnovnih šol.

Neposredni nosilec akcijskih načrtov naj bi bile po družbenem dogovoru občinske samoupravne interesne skupnosti za izobraževanje in samoupravni organi šol. Pri uresnitvi načrta pa bodo morale sodelovati tudi vse družbenopolitične organizacije, vsaka z deležem, ki je opredeljen v družbenem dogovoru, in ki ga bo treba natančno opredeliti tudi v akcijskem načrtu vsake občine. Pomembno vlogo v tej akciji bodo imeli pedagoški delavci, saj bo prav od njihove prizadevnosti odvisna uspešna izvedba naloge. Izkušnje šol, ki so že zagotovile organizirano preskrbo z učbeniki, potrjujejo, da je prav od odnosa prosvetnih delavcev, do tega dela odvisno, ali bomo to nalogo povsem uresničili.

Ob snovanju družbenega dogovora je bilo mnogo vprašanj, ali to ne pomeni povečevanja družbenih sredstev za vzgojo in izobraževanje. Praksa kaže, da za tak način prepričevanja akcije ni treba povečevati deleža, ki ga občani združujejo za izobraževanje v samoupravnih inte-

resnih skupnostih. Zbiranje rabljenih učbenikov in ustanovitev knjižnic za učbenike je prvi korak, ki ne zahteva dodatnega denarja. Za ohranitev in dopolnjevanje tega temeljnega sklada pa se bo treba na vsaki šoli s starši in učenci dogovoriti o tem, kako bodo zbirali in zagotavljali denar. Možnosti je več: od izposojevalnin, deleža staršev za nakup učbenikov, namenskih sredstev TOZD, do prispevkov učencev, ki bi z raznimi prostovoljnimi akcijami in delom lahko tudi prispevali k sredstvom za obogatitev sklada učbenikov. Poleg materialnega ima akcija tudi vzgojni smoter: učencem privzgojiti pozitiven odnos do zbiranja in ohranjanja učbenikov. Pri delovanju knjižnice pa bodo učenci pridobivali tudi praktične samoupravljalne izkušnje. S tem da bodo sami svojim delom prispevali k sredstvom za nakup učbenikov, bomo v njih razvijali zavest, da morajo s svojim delom prispevati tudi k družbenemu in ne le osebnemu standardu.

Taka pot k postopni zagotovitvi brezplačnih učbenikov učencem osnovnih šol ni nova. Uspešno so jo izpeljali že v večini jugoslovanskih republik in pokrajin.

Družbeni dogovor

o izvajanju družbene akcije za organizirano preskrbo osnovnih šol z učbeniki in in postopnem zagotavljanju brezplačnih učbenikov za učence osnovnih šol v SR Sloveniji

PREDLOG

Za uresničevanje ustavnih pravic o enakih možnostih za izobraževanje otrok in mladine ter ob upoštevanju sklepov X. kongresa ZKJ, VII. ZKS in VIII. kongresa ZSS o zagotavljanju brezplačnih učbenikov kot pomembni obliki izenačevanja materialnih možnosti za izobraževanje

sprejemajo

republiški svet Zveze sindikatov Slovenije, republiška konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije, republiška konferenca Zveze socialistične mladine Slovenije, Zveza prijateljev mladine Slovenije, izvršni svet Skupščine SR Slovenije, Gospodarska zbornica SR Slovenije, Ljubljanska banka — združena banka, Ljubljana, Izobraževalna skupnost SR Slovenije in založniške organizacije združenega dela (v nadaljnjem besedilu: udeleženci)

DRUŽBENI DOGOVOR

O IZVAJANJU DRUŽBENE AKCIJE ZA ORGANIZIRANO PRESKRBO OSNOVNIH ŠOL Z UČBENIKI TER POSTOPNEM ZAGOTAVLJANJU BREZPLAČNIH UČBENIKOV ZA UČENCE OSNOVNIH ŠOL V SR SLOVENIJI

TEMELJNA NAČELA

1.

S tem družbenim dogovorom se udeleženci zavezujemo, da bomo zaradi bolj enotne in usklajene akcije razvijali, povezovali in usklajevali dejavnost pri ustvarjanju možnosti za organizirano preskrbo z učbeniki, delovnimi zvezki, priročniki in didaktičnimi kompleti (v nadaljnjem besedilu: učbeniki) v osnovnih šolah ter pri postopnem zagotavljanju brezplačnih učbenikov za učence osnovnih šol v SR Sloveniji.

2.

Pri uresničevanju temeljnih načel sprejemamo udeleženci s tem družbenim dogovorom skupne naloge in obveznosti, ki naj prispevajo k smotrni ekonomični in pravočasni preskrbi z učbeniki ter postopnemu zagotavljanju brezplačnih učbenikov za učence osnovnih šol.

3.

Udeleženci tega dogovora se bomo zavzeli za to, da bo za oblikovanje cen učbenikov (proizvodnje in storitev) in pogojev za njihovo zalaganje, sprejet poseben samoupravni sporazum.

4.

Pri organizirani družbeni akciji bomo uresničevali tele družbene smote:

- skrb za racionalno izdajanje učbenikov;
- zagotavljanje učbenikov vsem učencem pod ugodnejšimi pogoji, z upoštevanjem načela izenačevanja materialnih možnosti in postopno zagotavljanje brezplačnih učbenikov učencem osnovnih šol;
- zagotavljanje takih odnosov v proizvodnji, prodaji in uporabi učbenikov, ki bodo izključevali lastnost učbenikov kot tržnega blaga;
- poenotenje zahtev učiteljev glede učbenikov;
- enoten nakup učbenikov prek založniških organizacij, ki naj vpliva na odpravo ali zmanjšanje trgovskega rabata in s tem zagotovi pocenitev učbenikov za osnovno in usmerjeno izobraževanje;
- organizirana preskrba učencev s šolskimi potrebščinami na šolah, kjer je to potrebno in smotno.

NAČIN PRESKRBE Z UČBENIKI

5.

Udeleženci dogovora bomo ustvarili možnosti, da bodo na vseh osnovnih šolah v SR Sloveniji zagotovili organizirano preskrbo z učbeniki in postopoma brezplačne učbenike vsem učencem osnovnih šol. V ta namen bomo spodbudili občinske izobraževalne skupnosti in njihove enote, da bodo sprejele akcijske načrte.

6.

Izobraževalne skupnosti bodo skupno s šolami in drugimi zainteresiranimi TOZD, krajevnimi skupnostmi, družbenopolitičnimi in družbenimi organizacijami v obcini izdelale akcijske načrte. V njih bodo opredelile zlasti tele naloge:

— ustrezno obveščanje staršev o pomenu in smotrih družbene akcije za organizirano preskrbo z učbeniki in postopnem zagotavljanju brezplačnih učbenikov;

— način izvajanja akcije za ustvarjanje temeljnega sklada učbenikov in ustvaritev knjižnic za učbenike;

— način zbiranja in zagotavljanja denarja za nakup dodatnih učbenikov za ohranitev in dopolnjevanje temeljnega sklada učbenikov;

— roke in način zagotavljanja brezplačnih učbenikov učencem osnovnih šol.

Zato, da se na vseh šolah zagotovi delovanje knjižnic za učbenike, bodo občine medsebojno sodelovale in tako zagotovile delovanje knjižnic tudi na šolah s slabšimi materialnimi možnostmi.

7.

Udeleženci se bomo zavzemali, da bo na vsaki šoli ustanovljena knjižnica za učbenike, ki bo nastala iz rabljenih in novih učbenikov. V knjižnicah bodo delali tudi učenci osnovnih šol, zato, da si bodo učenci privzgojali in pridobivali samoupravne izkušnje ter razvijali čut odgovornosti za zbiranje in ohranjanje učbenikov.

Način in oblike delovanja knjižnic bodo opredelili samoupravni organi in vodstva šol ob aktivnem sodelovanju učencev, staršev in družbenopolitičnih organizacij.

NALOGE UDELEŽENCEV DRUŽBENEGA DOGOVORA

8.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije bo še naprej zagotavljal ugodnejše možnosti poslovanja založbam in prek republiških upravnih organov skrbel za družbeni nadzor cen ter za izvajanje dogovorjene politike pri programiranju, pripravi in distribuciji učbenikov.

Zavod SR Slovenije za cene bo:

- v sodelovanju z Zavodom SR Slovenije za šolstvo in založniki pripravil izhodišča in merila za oblikovanje cen učbenikov;
- pripravil elemente za samoupravni sporazum o cenah učbenikov;
- Izvajal družbeni nadzor cen učbenikov.

Zavod SR Slovenije za šolstvo bo kot izdajatelj učbenikov v SR Sloveniji, poleg nalog, ki izhajajo iz zakona o pedagoški službi in izvršilnih predpisov:

- izdelal pedagoške standarde o obsegu in kakovosti učbenikov ter tehnične normative za kakovost tiska;
- vsako leto do 15. maja posredoval šolam enoten katalog učbenikov za novo šolsko leto;
- izdelal seznam šolskih potrebščin za osnovne šole;
- sklepal pogodbe o založitvi učbenikov samo s podpisniki tega dogovora, razen za učbenike za šolstvo narodnosti, ipd.

9.

Založniška organizacija se obvezuje, da bo: — v založbi ustanovila posebno delovno enoto za zalaganje učbenikov s samostojnim obračunom;

— pri zalaganju učbenikov skrbela za pravočasen izid vseh potrjenih učbenikov;

— zalagala in prodajala le tiste učbenike, ki jih je za uporabo pri pouku potrdil Republiški komite za vzgojo in izobraževanje;

— medsebojne odnose s avtorji učbenikov, katerih honorarji vplivajo na cene učbenikov, urejala skladno z opravljenim delom, kakovostjo, zahtevnostjo, v sodelovanju z Zavodom SR Slovenije za šolstvo;

— upoštevala merila samoupravnega sporazuma o cenah učbenikov;

— zagotovila možnosti za skupno distribucijsko mrežo (prevoz, skladiščenje) učbenikov in šolam zagotavljala pravočasno posredovanje naročenih učbenikov;

— ob organiziranem nakupu učbenikov, ki jih bodo šole naročale praviloma do 30. junija, priznavala vsaj 10-odstotni popust ter vplivala na pocenitev učbenikov.

10.

Izobraževalna skupnost SR Slovenije bo spodbudila sprejemanje akcijskih načrtov v občinah in uskladila akcijo z občinskimi izobraževalnimi skupnostmi. Zagotavljala bo potreben denar za subvencioniranje učbenikov z nizkimi nakladami po vsakoletnem programu.

11.

Gospodarska zbornica SR Slovenije se bo z grafičnimi in papirniskimi organizacijami združenega dela dogovorila za cene pri izvajanju storitev za učbenike v skladu s samoupravnim sporazumom o cenah učbenikov in o specializaciji za posamezne storitve v tej dejavnosti.

12.

Ljubljanska banka — združena banka Ljubljana se obvezuje, da bo prek temeljnih bank spodbujala zagotavljanje posojil za obratna sredstva pri zalaganju učbenikov. Ta posojila bodo obravnavali po posebnih merilih in z beneficirano obrestno mero do 3 %.

13.

Družbenopolitične organizacije:

— **SINDIKATI SLOVENIJE** bodo, kot pobudniki in nosilci akcije prek občinskih svetov ZSS in s konkretno družbenopolitično akcijo osnovnih organizacij sindikatov vplivali, da bodo organizacije združenega dela materialno podprle družbeno akcijo za organizirano preskrbo šol z učbeniki in za postopno zagotavljanje brezplačnih učbenikov za učence osnovnih šol.

— **REPUBLIŠKI ODBOR SINDIKATA DELAVCEV VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA** bo aktiviral svoje člane v osnovnih organizacijah sindikata, da bodo svoja prizadevanja usmerili v ustvarjanje pogojev za delovanje knjižnic učbenikov v šolah in obveščal starše o namenih družbene akcije za organizirano preskrbo z učbeniki in postopno zagotavljanje brezplačnih učbenikov. Prizadevala si bo, da si bodo pedagoški delavci prizadevali v učencih privzgojiti pozitiven odnos do uporabe učbenikov.

— **SOCIALISTIČNA ZVEZA DELOVNEGA LJUDSTVA SLOVENIJE** se bo dejavno vključila v akcijo prek delegatov družbenopolitičnih organizacij v svetih šol in prek svojih občinskih in krajevnih konferenc spodbujala vse dejavnike v občinah za pripravo in uresničevanje akcijskih načrtov v občinah.

— **ZVEZA SOCIALISTIČNE MLADINE SLOVENIJE** bo z občinskimi konferencami, zagotovila med svojimi člani pomoč pri ustvarjanju temeljnega sklada rabljenih učbenikov ter pri organizaciji in delovanju knjižnic za učbenike na osnovnih šolah. Prizadevala si bo za postopno ustanavljanje knjižnic učbenikov tudi na šolah za usmerjeno izobraževanje.

— **ZVEZA PRIJATELJEV MLADINE** bo v okviru sveta za delo s pionirji, sveta za delo s starši in izdajateljske dejavnosti aktivno sodelovala pri načrtovani akciji. Vanjo bo vključila vse občinske zveze in društva prijateljev mladine v krajevnih skupnostih. Prek svojih delegatov bo podprla akcijo v samoupravnih interesnih skupnostih za izobraževanje, samoupravnih organov v šolah in pionirskih odredih. Celoten program nalog pri izvajanju družbene akcije za organizirano preskrbo z učbeniki in postopnem zagotavljanju brezplačnih učbenikov za učence osnovnih šol bo vključila v redne seminarje za občinske zveze in društva prijateljev mladine, kjer neposredno usposablja družbene delavce, aktiviste in mentorje.

PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

14.

Izvajanje tega dogovora bo spremljal odbor podpisnikov za spremljanje družbenega dogovora. V odbor imenuje vsak podpisnik dogovora svojega predstavnika.

15.

Sedež odbora je pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije. Odbor podpisnikov za spremljanje in izvajanje družbenega dogovora izvoli na svoji prvi seji izmed svojih članov predsednika. Delo odbora ureja poslovnik.

16.

Pobudo za spremembo in dopolnitve tega dogovora lahko poda vsak podpisnik dogovora.

17.

K temu družbenemu dogovoru lahko pod enakimi pogoji in po enakem postopku pristopijo tudi drugi udeleženci.

18.

Družbeni dogovor je sklenjen, ko ga podpišejo pooblaščenči delegati vseh udeležencev, velja pa od dneva objave v Uradnem listu SR Slovenije.

Ljubljana, 25. januarja 1978.

Posvetovanje o pomoči otroku z motnjami branja in pisanja

Organizirana pomoč

Branje in pisanje sta poleg govora najvažnejši sredstvi človekove komunikacije. Temu so posvečali mnogi pedagogi in psihologi veliko pozornost. Govorne motnje in motnje branja in pisanja pa zavirajo otrokov biopsihični razvoj in zmanjšujejo kompleksne sposobnosti posameznika. Med otroki se pač pojavlja odstotek otrok z motnjami govora, branja in pisanja; to ovira njihov razvoj, šolsko in delovno storilnost, poklicno napredovanje, zdravo socialno ekspanzivnost in poraja čustvene motnje. Zavedamo pa se, da so tudi osebe z govornimi motnjami ter motnjami branja in pisanja del družbe, zato njihovih problemov ni mogoče obravnavati ločeno od gospodarskih in socialnih vprašanj naše skupnosti. Prav zaradi tega je smoter rehabilitacije, da vključimo vse te mlade ljudi v družbo kot polnovredne proizvajalce in samoupravljalce.

Da bi posvetili temu problemu večjo pozornost, je organiziral **Center za korekcijo sluha in govora iz Portoroža** lanskega decembra v Kopru obširnejše posvetovanje, na katerega so bili povabljeni ravnatelji osnovnih šol z obalnega območja, sodelavci svetovalne šolske službe ter učitelji in razredniki prvih in drugih razredov osnovnih šol na slovenski obali. Enodnevnega seminarja se je udeležilo okrog 80 ljudi, ki so z zanimanjem spremljali spored. Ker gre za prvo takšno organizirano pomoč — zanjo je že poskrbel portoroški Center — ne samo v Sloveniji, marveč tudi v Jugoslaviji, bomo posvetili v našem poročilu temu seminarju več besed.

Uvodoma je poročala ravnateljica prof. def. **Nada Terglec** o prizadevanjih Centra za korekcijo sluha in govora v Portorožu pri rehabilitaciji predšolske in šolske mladine ter odraslih oseb z govornimi motnjami in motnjami branja in pisanja na območju južne Primorske. Matična ambulanta je v prostorih centra, sicer pa opravljajo logopedinje svoje delo z mobilno službo v 20 logopedskih oddelkih na osnovnih šolah in v zdravstvenih domovih slovenskega obalnega območja. Zadnje čase se je ta dejavnost hitro širila. Zavzela je tak obseg, da jo je treba uskladiti glede vsebine, organizacije in financiranja.

Področje oddelka za korekcijo govornih motenj in motenj branja in pisanja zajema proučevanje in korekcijo govorno jezičnih pojavov, kot so artikulacija jezika, glasu, ritma, branja, pisanja in slušne percepcije. Področje logopedskega dela pa je korekcija govornih motenj, motnje artikulacije, jezika, glasu, branja in pisanja, govornega ritma in hitrosti. Logoped proučuje govorne motnje, ki otežujejo komuniciranje na individualnem in socialnem področju. Korekten, tekoč govor pa je temelj dobrega duševnega počutja, saj daje prav govor smisel človekovemu življenju. Prof. Nada Terglec je govorila o kadrovske sestavi oddelka za korekcijo govornih motenj in motenj branja in pisanja, o didaktični in tehnični opremljenosti

tega oddelka, o normativih, financiranju in končno o distribuciji govornih motenj in motenj branja in pisanja. V obdobju 1966 do 1976 je bilo obravnavanih 3.230 otrok, habilitiranih pa 2.950. V šolskem letu 1976-77 imajo v obravnavi 625 otrok; 56,44 % teh ima govorne motnje, 43,56 % pa branja in pisanje. Center za korekcijo sluha in govora v Portorožu tudi znanstveno raziskuje to tematiko, dosežki raziskav pa so že opozorili na nekatere zanimivosti.

Referat **Otrok z motnjami branja in pisanja** je podal univ. prof. dr. **Borut Šali**. Uvodoma je izrekel priznanje Centru, ki je organiziralo to posvetovanje, saj obravnava zelo pomembno in perečo problematiko. Več otrokom, ki so lahko poprečno ali celo nadpoprečno inteligentni in jim drugi učni predmeti ne povzročajo težav, povzročata branje in pisanje hude preglavice. Mnogi se še v 4. in 5. razredu osnovne šole otepaajo s pomanjkljivostmi in napakami, ki so jih bili drugi preraskli že v 1. ali 2. razredu šolanja. Torej so njihove težave posebne in zahtevajo posebno pomoč.

Problem otrok z motnjami branja in pisanja je ne samo v pomanjkljivem branju in pisanju, marveč tudi v drugih bolezenskih znamenjih, saj je dokazana zveza med motnjami branja in pisanja ter problematičnim razvojem osebnosti. Velikokrat se zgodi, da normalno okolje ob sodi takšnega otroka, ki je sicer normalno inteligenten, kot neresnega, neprizadeganega, površnega ipd. Zal mnogi starši, vzgojitelji in učitelji ne razumejo izjemnega pojava motenj branja in pisanja in menijo, da bi lahko dosegel otrok boljši uspeh.

Otroka preveč kritizirajo zaradi neuspeha in ga priganjajo, da mora čez mero vaditi branje in pisanje. Učinek je največkrat prav nasproten želenemu. Zaradi nenehnih neuspehov, začne otrok izgubljati ugled pri sošolcih, izogibati se začne šoli in šolskemu delu, za premagovanje svojih težav porabi preveč moči, se predčasno utrudi, ter postaja manj odporen proti drugim duševnim pritiskom in v kvarnim vplivom. Prekomerna obremenitev

tež, napori in razočaranja pahnejo otroka z motnjami branja in pisanja slej ali prej v neprilagojeno vedenje in duševno motenost. Tako se lahko razvijejo, posebnost še v psihohigiensko manj ugodnih življenjskih okoliščinah, iz prvotnih težav z branjem in pisanjem bolj ali manj posplošene in resne motnje osebnosti.

Izkušnje pa kažejo, da lahko otroku z motnjami branja in pisanja izdatno pomagamo. Rezultati so toliko boljši, kolikor prej ga lahko vključimo v korekcijo ali terapijo. Ob vseh strokovnih, korektivnih tehnikah pa ne smemo pozabiti, da je potreben takšen otrok doma in v šoli čustvene topline, naklonjenosti in vsestranskega spodbujanja. Razbremeniti ga je treba zavesti o neuspešnosti, prikrasnosti, manjvrednosti ali resignacije. Pomembno je, da ne grajamo otroka zato, kar je storil pri branju ali pisanju napak, marveč ga

rajaš pohvalimo za vse tisto, kar je napravil dobro in prav. Kot vzgojitelj moramo storiti vse, da bi preusmerili otrokovo pozornost od neuspehov k uspehom. Odpravljanje teh motenj je pravzaprav proces učenja. Vsako učenje pa je tem učinkovitejše, čim ugodneje se človek počuti, čim pozitivneje je motiviran in čim višja je njegova delovna morala.

Bogatemu predavanju prof. Šalija je sledila živahna razprava, ki je pokazala, kako potrebno je bilo to posvetovanje. Udeleženci sicer poznajo težave teh otrok, saj lepo sodelujejo s sodelavci Centra za korekcijo sluha in govora v Portorožu, praksa pa kaže, da obravnave še niso deležni vsi otroci in da bo treba organizirati še boljšo pomoč. Kadrov je dovolj, žal pa ostajajo nerešena vprašanja financiranja. **ALBIN PODJAVORŠEK**

Izobraževanje — naša družbena vrednota

Knjiga dr. Ane Krajnc **Izobraževanje — naša družbena vrednota** ima močno družbeno angažirano vsebino, zato jo bomo vedno znova radi prebirali. Založnik se je zavedal, kakšno delo tiska, zato ni po naključju pred naslovom pristavil: »Izdano ob petintridesetletnici Delavske enotnosti«.

Vsebinska knjiga je razdeljena na pet poglavij: *Nekatere družbene funkcije izobraževanja*, *Vpliv družbe na vrednotenje izobraževanja*, *Izobraževanje kot funkcionalna ali simbolična vrednota*, *Empirično proučevanje vrednotenja izobraževanja ter Vrednote in cilji vzgoje in izobraževanja*. Najbolj na kratko lahko opišemo to delo z besedami prof. dr. **Vladimira Schmidta**, ki je napisal uvod h knjigi. Med drugim pravi, da je »vrednotenje izobraževanja koherentna psihosocialna razsežnost, ki je prisotna v človekovi osebnosti in pomembno učinkuje na socialno mobilnost«. Ob tem poudarja, da je vrednotenje izobraževanja sestavina človekovega značaja in opozarja na to, kakšne pedagoške in socialne posledice to prinaša. Na ta tehtni problem je avtorica prva opozorila. Po njenem je osrednji problem današnjega izobraževanja motivacija, ki jo odločilno oblikujejo stališča in prepričanja v ožjem in širšem okolju. Na motivacijo za izobraževanje vplivajo med drugim tudi posameznikove želje ne samo živeti v svetu odraslih, marveč tudi enakopravno sodelovati pri njegovi graditvi in spreminjanju ter oblikovanju okolja — človeku v prid. Ta potreba po izobraževanju se potemtakem povsem sklada s težnjo ljudi sodelovati v samoupravljanju.

Avtorica je znala to delo napisati tako, da bo razumljivo najširšemu krogu bralcev in ne samo strokovnjakom. Knjiga je zelo dobrodošla predvsem v učiteljskih knjižnicah ne glede na vrsto šole, še posebno pa tam, kjer imajo opravka z usmerjanjem odraslih, ne samo mladine. Z razpravo o motivaciji in aspiracijah se je dr. Ana Kranjc lotila vprašanj, zanimivih za vsakogar: za tistega, ki sta mu pedagogika in andragogika poklic, za vsakega učitelja, andragoškega delavca in tudi tistega, ki se zanima za vzgojo in izobraževanje otrok ali mladine, odraslih ali starejših, ki se že pripravljajo na upokožitve, pa bi bili vendarle radi še družbeno koristni in pomembni.

Knjiga je nastajala iz rezultatov več raziskav, predvsem iz dveh obsežnejših mednarodnih, in iz nekaj krajših analiz, ki jih je avtorica opravila v sodelovanju z nekaterimi tujimi univerzami in pri nas z Univerzo v Sarajevu, z Inštitutom za sociologijo in filozofijo ter s Fakulteto za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Ljubljani. V knjigi je najprej predstavila značilnosti, po katerih vrednotimo izobraževanje in opozorila na mesto izobraževanja kot družbene vrednote v sistemu drugih družbenih vrednot, nato pa je v zrcalni sliki ugotavljala tudi druge družbene vrednote in njihovo mesto v vzgoji in izobraževanju.

V knjigi bo marsikdo našel napotke, na primer tedaj, ko se bo moral odločiti za določeno šolo, tečaj ali seminar. Usmerjala ga bo, kadar bo iskal specifično znanje na kakem področju ali v življenjski situaciji, znanje, ki mu ga redna šola marsikdaj ne bo mogla dati.

Avtorica nas opozarja tudi na to, da bomo morali v prihodnje še bolj stvarno gledati na izobraževanje in spreminjati naše tradicionalno prepričanje o tem, kdo je sposobnejši za učenje in razmišljanje, kje so pravi in varni kanali za napredovanje, za mobilnost posameznika. Opozarja, kako pomembne so naše aspiracije, ki jih odčitamo v prihodnjem, da so ustrezne osebnostne lastnosti že danes, v prihodnje pa bodo, seveda ob določenem znanju, spretnostih in navadah, še pomembnejše od papirjev. Le s permanentnim izobraževanjem bomo lahko šli vstric s sodobnostjo. Znašli smo se pač v fazi iskanja, kako bi postali »učeca se družba«, kako naj pridemo od tega, da bo naš izobraževanje neprekinjen in vzporeden proces od vseh naših drugih življenjskih aktivnosti.

V knjigi je veliko razprave o družbenih funkcijah izobraževanja in njihovem spreminjanju

Pesem vedri in spodbuja

Učiteljski pevski zbor »Emil Adamič« je tudi lani pod izkušeno taktirko priznanega glasbenega pedagoga **Branka Rajsterja** bogatil slovensko glasbeno kulturo. Pevec in dirigent so se še posebno potrudili, ko so se hkrati oddolževali spominu enega najbolj ustvarjalnih slovenskih skladateljev **Emila Adamiča**, po katerem se imenuje zbor. Priznanja vredno je posebno to, da so lani pripravili več prireditev za mlade poslušalce in s tem uresničevali svoje neposredno vzgojno poslanstvo.

V zboru je večina učiteljev glasbenega pouka iz različnih šol v Sloveniji, kar še posebej zagotavlja visoko pevsko sposobnost in kulturo zbora, hkrati pa se v njem glasbeni učitelji vztrajno strokovno izobražujejo. Pesem jih tako vedri, spodbuja in usposablja za delo, dviga pa tudi na visoko raven njihovo kulturno pevsko izpovednost.

Iz dokaj bogate pevске turnee **UPZ »Emil Adamič«** naj posebej

omenimo koncerte v Poreču, v Ljubljani, v Kamniku, Slovenj Gradcu, na Ravnah na Koroškem, na Jesenicah, v Mozirju, v Celju in v rojstnem kraju **Emila Adamiča** na Dobrovi. Mednarodno priznanje so poželi s turnejo po Zahodni Evropi, kjer so imeli 20 prireditev, posneli pa so tudi oddajo za radio Köln in Saarbrücken.

Tovariš **Jaka Majcen**, zvest delavec zbora že od leta 1952, zdaj pa že več kot desetletje njegov predsednik, pravi: »Večkrat imamo precej težav s financiranjem. Toda, kdo jih nima! Posebej bi se rad zahvalil osnovnim šolam v Sloveniji, ki so podpirne članice našega zbora. Čeprav je to bolj simbolična pomoč, nam vendar veliko pomeni, saj nas hkrati tudi medsebojno živo povezuje. Vesel bi bil, če bi se še več učiteljev vključilo v pevski zbor. Naša kakovost bi bila še večja, če bi imeli v zboru še več tenorjev.

Petje, se mi zdi, je ena najlahtnejših in tudi globokih izraznih možnosti, značilna za slovensko ljudstvo, pa nas združuje tudi z ljudmi v zamejstvu. Tudi v tem vidim pomembno vlogo našega zbora.« Prav zanese ga, tako z ljubeznijo govori o zboru, ki mu je toliko časa pripada. Ob tem se je še posebej zahvalil vsem, ki omogočajo delo zbora: republiški izobraževalni in kulturni skupnosti, ljubljanski občinski skupnosti in drugim.

Bogat pa je tudi program letošnjega leta, ko nameravajo nastopati s koncerti na Lošinju, v Vevčah, v Mariboru, Stari Gradski, Karlovcu, Slovenskih Konjicah, Trbovljah, Hrasniku, Zagorju, Budimpešti, Bratislavi, Ninburgu in Brnu, Novem mestu, Črnolju, Vinici in Ljubljani. Kraji so navedeni po zaporedju, kakor bodo prireditev od januarja do decembra.

Sedaj je v zboru 66 pevk in pevcev. Želimo jim, da bi ustvarjalno napredovali in uspešno, kakor doslej opravljali lepo kulturno in vzgojno nalogo.

RUDI LEŠNIK

Učiteljski pevski zbor »Emil Adamič« na reviji odraslih zborov občine Ljubljana-Center lanskega novembra v festivalni dvorani.

Andragogika — nujna dopolnitev učiteljeve izobrazbe

Z izobraževanjem naj bi pomagali posamezniku, da bi se hitreje dokopal do izkušenj in se uspešno lotil nalog, s katerimi ima opravka pri učenju, delu, samoupravljanju, v družbi, družini idr.

Splošna izobrazba dobiva vedno večjo veljavo, tudi pri strokovnem izobraževanju, saj je v določenem pomenu tudi pogoj za učinkovito strokovno usposabljanje. Pri tem seveda strokovne izobrazbe ne smemo razumeti kot funkcijo dela v najožjem pomenu besede. Strokovna izobrazba vključuje tudi funkcijo upravljanja in vodenja dela ter samoupravnega sodelovanja v skupini. Iz te povezanosti pa nujno izhaja povezovanje splošnega in strokovnega izobraževanja z marksističnim izobraževanjem.

Navedeno trditev lahko dokazujemo tudi z drugimi besedami: znanje je naše orodje, sredstvo, naše vzgoja in znanstveni pogled

pa vključujeta akcijo in kakovost našega vedenja, tj. uporabe tega sredstva.

Učitelj je že po naravi svojega dela politični delavec. Zato verjetno je prav za študente pedagoške šole nujno, da se že med študijem seznani z metodiko marksističnega izobraževanja odraslih. S takim izobraževanjem spodbujamo predvsem ustvarjalnost prihodnjega učitelja, ki je pogoj za njegovo zavest, da v polni meri izpolnjuje svojo življenjsko nalogo.

Dejstvo, da je učitelj sočasno tudi politični delavec, še bolj izstopa ob uveljavljanju zasnovne permanentnega izobraževanja. To tudi učitelju iz osnovnega šolstva nalaga nove funkcije in dolžnosti. Biti mora povezan z življenjem v svojem okolju, z vsakdanjo politiko, z gospodarsko problematiko, kulturo, s splošnim ljudskim odporom, družbeno samozaščito itd. Ne sme mu biti vseeno, kaj se dogaja

na področjih zunaj šol. Tudi zato si mora učitelj svoje pedagoško znanje popolniti z ustreznim andragoškim razgledanostjo.

Permanentno izobraževanje je torej tudi naša usmerjenost k izobraževanju, k lastnemu razvoju z načrtno aktivnostjo. Na to pa je treba mladino in odrasle vnaprej pripraviti, med drugim tudi s tem, da se naučijo učiti in drugim posredovati zanje. O tem, kako se je treba lotevati učenja, govori posebna nova veda, matetika, ki bi morala postati sestavni del vzgoje in izobraževanja na vseh stopnjah šol, posebno na šolah, ki usposabljujejo prihodnje učitelje. Permanentno izobraževanje, ki si pri nas že utira pot v družbeno zavest, nas bo postopno preobrazilo v »učeco se družbo«. Zato bi morala biti matetika tudi nujna sestavina andragoškega izobraževanja prihodnjih učiteljev.

JOŽE ROPOTAR

Posvet o kazni in vzgoji

Zavod SR Slovenije za šolstvo in Društvo defektologov Slovenije — sekcija strokovnih delavcev v vzgojnih zavodih — sta pripravila v Portorožu posvetovanje na temo **Kazen v vzgoji**. V prvi skupini (od 4. do 7. decembra) so sodelovali predvsem vzgojitelji iz vzgojnih zavodov in domov za učence, nekateri mladinski sodniki, socialni delavci centrov za socialno delo, delavci svetovalnih služb osnovnih šol in drugi. Posvete v drugi skupini (od 24. do 27. januarja) so se udeležili učitelji iz vzgojnih zavodov in osnovnih šol ter razni strokovni delavci drugih ustanov.

V plenarnem delu posveta so udeleženci poslušali referat **Kazen v vzgoji** (doc. dr. **Vinko Skalar**), **Kazen — teorija in praksa** (Marija Kremensek, spec. ped.) in **Različni modeli obravnavanja deviantne osebnosti** (Leon Lojk, dipl. psih.).

Največ časa je bilo namenjenega delu v petih simpozijih, za katere so se udeleženci sami odločili in vnaprej prijavljali. Osnova za delo v simpozijih so bili tudi koreferati, ki so obravnavali povsem določena vprašanja, npr. kaj se v vzgojnih zavodih šteje za kazni, kaznovanje med gojenci v neformalnih skupinah, vloga in mesto kazni v permisivni usmerjenosti, sodelovanje gojencev pri izbiri kazni in kaznovanju, administrativne kazni, merila uspešnosti kaznovanja, psihične kazni, kaj doživlja tisti, ki kaznuje, in druga.

Glede na to, da so bili udeleženci iz različnih vzgojnoizobraževalnih in drugih ustanov, se ni bilo mogoče poglobljati v množico vprašanj, ki so se pojavljala sproti na posvetu. Prav gotovo pa so vsi udeleženci posveta odhajali obogateni z mnogimi spoznanji o še vedno aktualnem vprašanju kaznovanja.

Posveta so se udeležili tudi predstavniki Društva defektologov SR Hrvaške, ki so želeli, da bi posvet ponovili tudi v njihovi republiki.

Gradivo s posveta bo objavljeno v glasilu **Ptički brez gnezda**. **MIHA PAJK**

čim bolje se bomo poznali

Iskanje skupnih točk

Skupnost osnovnih šol občine Ljubljana-Vič-Rudnik je stara leto dni. Samoupravni sporazum o združitvi delovnih organizacij osnovnih šol v to skupnost so podpisale osnovne šole Horjul, Bičevje, Brezovica, Dobrova, Polhov Gradec, Preserje, Ig, Oskar Kovačič — Ljubljana, Velike Lašče, Škofljica, Trnovo, Vič in Vrhovci. To so vse osrednje osnovne šole v tej občini.

Skupnost ima statut in samoupravni sporazum. Bolj kot vsebina teh dveh listin, nas je zanimalo, kaj je skupnost osnovnih šol občine Ljubljana-Vič-Rudnik že izboljšala v delu osnovnošolskih kolektivov.

Predsednica skupnosti Elizabeta Žganjar, sicer pomočnica ravnateljica na osnovni šoli Oskar Kovačič, je odgovorila:

»Mislim, da že lahko zabeležimo nekaj uspehov. Največji uspeh je organiziranje, oblikovanje strokovnih aktivov za vseh trinajst šol. Uvesti ga bomo morali še za 2. razred in dve predmetni skupini na predmetni stopnji. Zanje ne moremo dobiti

rajo si izkušnje in mnenja starejših in iščejo pravo pot.«

Ali prihajajo vsi zadovoljni s sestankov učiteljskih aktivov?

»Tudi nezadovoljni so med njimi. Temu pojavu smo v predsedstvu že posvetili ustrezno pozornost. Aktivni so bili ustanovljeni na željo učiteljev. Razumljivo je, da ni mogoče pričakovati, da bo vse pripravil vodja aktivov. Skupnost osnovnih šol smo vsi in vsi smo zadržani za aktivno delo v njej. Pasiven učitelj, ki bo samo kritiziral, prav gotovo ne bo pripomogel k napredku kolegov, pa tudi sam ne bo nič pridobil.«

Aktivni učitelji so bili prej že organizirani pri Zavodu SRS za šolstvo. Tudi sedaj so pod njegovim vodstvom. Svetovalce vedno vabijo na sestanke aktivov in jim sporočajo svoje ugotovitve. Učitelji želijo sodelovati z zavodom in iščejo pomoč svetovalcev.

Samoupravljanje

»Lahko rečem, da smo pri združevanju na področju samoupravljanja precej uspešni. Zakon o združenem delu je pri-

Šole so dobile osnutek, ga dopolnile s svojimi pripombami in te posredovale prvotni komisiji. Komisija je upoštevala dopolnitve in šolam poslala predloge samoupravnih splošnih aktov.

Na osnutke in predloge je prišlo kar precej pripomb. Prve je upoštevala ustrezna komisija skupnosti, slednje pa same delovne skupnosti.

Šole so sprejele tako besedilo splošnega akta, ki je ustrezal njihovim posebnostim. Akti so različni. Nobena šola ni sprejela predlaganega besedila dobesedno.

Učitelji so imeli pripombe na stopnjo izobrazbe, deljen delovni čas, osebne dohodke snailk, vrednotenje delovnih nalog, plačilo po delu in kakovosti dela.

V Ljubljani ste imeli nekaj let časovna merila za delo učiteljev?

»Ta so sedaj sestavni del pravilnika o delitvi osebnega dohodka. Na novo smo jih oblikovali. Na osnutek je bilo ogromno pripomb. Zato smo prosili šole, naj nam poročajo o sprejetih merilih. Videli smo, da je ostalo zelo malo od prvotnega osnutka.«

Ali sedaj na šolah različno vrednotijo delo?

»Bojim se, da res. Nimamo še pregleda nad vsemi šolami. Nekateri so uporabili tudi predlogo iz Prosvetnega delavca in vpeljali odstotkovne deleže.«

Ali ste dobili 1. februarja polni osebni dohodek?

»Pri nas smo rekli, da je bilo januarja premalo časa za oceno po vseh sestavinah meril. Upoštevali smo osnovni del osebnega dohodka (75 %) in še polovico prispevka za kakovost (25%). Tako smo dobili 100-odstotni osebni dohodek.«

Kako boste na vaši šoli ocenjevali kakovost?

»Komisija se je sestala prav te dni. Bili smo v dvomih, od kdaj upoštevati kakovost? Od 1. septembra ali od 1. januarja. Ni bistvene razlike, saj vemo, kako se učitelji pripravljajo za pouk in kako ga izpeljejo.«

So člani komisije strogi?

»Mislim, da se kar krepko dajejo. Z ravnateljem sva zraven, ne kot ocenjevalca, temveč zato, ker sva zadržana za hospitacije na nižji oziroma višji stopnji. Tako lahko pripomoreva k objektivnejši oceni.

Sedanje sodelovanje nas vodi na prvo ali morda že drugo stopnico združevanja šolskih kolektivov. Na predsedstvu smo se pogovarjali o povezovanju in ocenili, da smo dobro združitev že izvedli. Imamo organizirano skupno strokovno izobraževanje, enotno smo se lotili priprave samoupravnih splošnih aktov itn.

S predsedniki zborov delavcev in delegati nameravamo iskati skupne točke, npr. na področju stanovanjske problematike, kadrovske politike. Združevanje bo povsod tam, kjer je ugodnejše za vse delavce in gospodarnejše za naše celotno poslovanje.«

S. J.

Otroci iz vzgojnovarstvenih organizacij Muta in otroci iz Slovenj Gradca na snegu. (Foto: K. V.)

Šola v naravi...

Tesna vez

Šole cenimo tudi po organizirani dejavnosti učencev v prostem času. Še posebno pridobi na ugledu, če zna odpreti vrata zunanjim vaditeljem, mentorjem, če vključijo učence v krajevna društva in klube in se vključijo v življenje krajevne skupnosti.

Vse te dobre lastnosti šole smo

trajnovalnega športnika in kritičnega, poštenega organizatorja, ocenjevalca dela. Ni pomembna punoga, ki jo vadijo, temveč sodelovanje in smotrna uporaba prostega časa.

Pomembno pa je tudi to, da osnovna šola heroja Franca Bukovca Medvode-Preska zelo

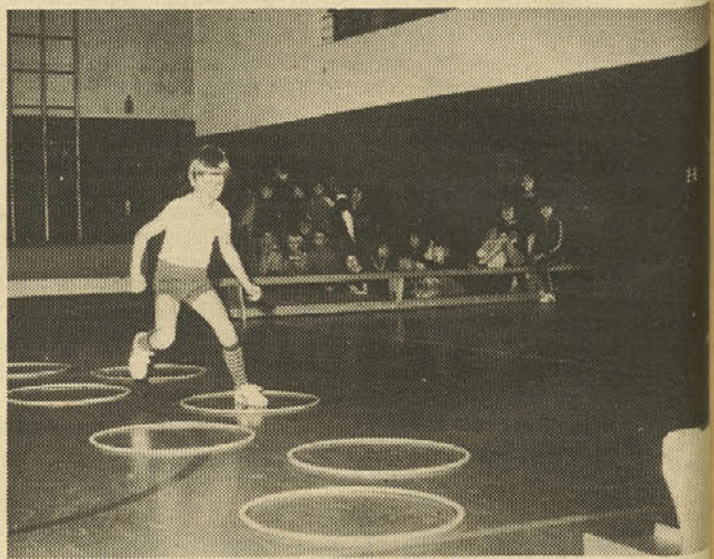

Drug za drugim... (Foto: S.J.)

zabeležili na osnovni šoli heroja Franca Bukovca Medvode-Preska. Med njenimi 700 učenci in učenkami ni nikogar, ki ne bi delal v enem od šolskih krožkov, skupin ali v krajevnem društvu.

V šolskem športnem društvu sodelujejo vsi učenci šole, kadar priredijo tekmovanje za ravnateljev pokal (1. do 4. razred) in za najboljši športni razred, najboljšega športnika in športnico šole.

To ni le športno tekmovanje. Ocenjuje se tudi učenčev učni uspeh, udeležba pri pripravah in tekmovanjih, število športnih organizatorjev, sodnikov, sodelovanje v krajevnih športnih društvih, itn. Skratka, pri tekmovanju se učenci oblikujejo v celostno osebnost, dobrega učenca, požr-

(FOTO: S.J.)

dobro sodeluje s krajevnim TVD Partizan, od katerega dobivajo precej mentorjev. Učenci vadijo pri društvu tiste športne panoge, ki jih ne bi bilo gospodarno posebej uvajati na šoli.

Povejmo še to, da se v šolskem športnem društvu vzgajajo tudi mladi samoupravljalci, ki odgovorno izpolnjujejo svoje naloge in posebno skrbno uporabljajo športne rekvizite, ki so jim na voljo.

MED ŠPORTOM IN KULTURO

Pričnimo s taborniki. Na šoli imajo dve leti taborniški odred, ki prerašča v krajevni odred.

Okrog 200 učencev in učenec je v pionirskem planinskem društvu. Izredno delavni so mladi gasilci. Zaslužili so si več zlatih, srebrnih in bronastih značk za gasilsko tekmovanje, ki ga je lani, v počastitev Titovih in partijskih jubilejev, razpisala Gasilska zveza Slovenije. Poudariti je treba, da je ta dejavnost še posebno živahna na podružničnih šolah.

Za učence 7. in 8. razreda organizirajo začetni in nadaljevalni plesni tečaj ter plesni venček. Izredno so zadovoljni s plesno učiteljico Darinko Udir. Razmišljajo, da bi plesni tečaj uvedli že v 6. razredu.

Zelo delavni so še foto, tehnični, šahovski in drugi krožki ter krožek ženskih ročnih del.

Pionirsko kulturno umetniško društvo je na osnovni šoli heroja Franca Bukovca Medvode-Preska zbirališče pevk in pevcev treh šolskih pevskih zborov, mladih plesalcev v dveh folklornih skupinah, literatov in likovnikov, novinarjev, ustvarjalcev šolskega glasila BRSTJE. Nekaj deklet in fantov sedeluje tudi na pionirskem odru Svoboda Medvode. Vodi ga Peter Militarov.

Dva obraza Slovenije (Foto: S. Jesenovec)

vodij aktivov ali, povedano natančneje, vodili so jih učitelji, ki so odšli iz šole.

Ustanavljanje strokovnih aktivov so spodbujali učitelji sami. Čutili so potrebo po usklajenem delu, poenotenju meril pri sestavi nalog in učnih načrtov, po izmenjavi mnenj, zbiranju pripomb na učne načrte, učbenike in delovne zvezke. Te so nato posredovali Zavodu SR Slovenije za šolstvo, enota Ljubljana.

Kaj se je že spremenilo v delu učiteljev?

»Ljudje prihajajo zadovoljni. Spoznavaajo delo svojih kolegov in tehtajo, kdo dela bolje. Nabit

nesel mnogo novosti, posebno v samoupravnih aktih. Skupaj z delavci vseh šol smo pripravili statut delovnih organizacij, samoupravni sporazum o združevanju delavcev in pravilnik o delitvi dohodka in osebnih dohodkov.«

Kako je potekalo sprejemanje splošnih samoupravnih aktov?

»Najprej smo sklicali aktiv ravnateljev in 39 delegatov skupščine. Sprejet je bil predlog predsedstva, da se dela lotimo enotno. Za vsak akt smo potem sestavili posebno komisijo. Pripravili smo tudi katalog delovnih nalog.

In ob tem morda še zanimivost. Podvelčani so se smučali v Ribnici na Pohorju, v Podvelki pa so gostovali v tamkajšnji šoli in na smučarski vlečnici taborniki, tisti znani delovni otroci in vodniki iz Pomurja. Prišlo jih je petdeset za teden dni. Otroci, taborniki iz Ptuja so prebili teden dni zimske šole v naravi v smučarski koči pod Uršljo goro, pri smučanju pa so uporabljali vlečnico Ošven.

V Slovenj Gradcu so pokazali otrokom osnovne korake smučanja člani tamkajšnjega smučarskega kluba. Zimskega zadovoljstva ni manjkalo nikjer.

In še to. Težave so skoraj vedno, čeprav so tudi izjeme, pri žičničarjih, ki med sezono nočejo dati popustov za otroške skupine. Mladi nimajo niti tistih najmanjših prednosti, ki so v tujini že uveljavljene. Kakor da mladi smučar, danes še otrok, ni prihodnji gost — smučar, kupec in uporabnik storitev v naših turističnih krajih. Danes ni težko prodajati, toda — kako bo čez nekaj let? KW

Trdno na snegu

Letošnje zimske šole v naravi so bile za območje vse Koroške izredno uspešne. Čeprav je težko zbrati natančne podatke, lahko trdimo, da še nikoli ni bilo toliko učencev organizirano na smučiščih, delo pa je bilo povsod v rokah strokovnih sodelavcev, smučarskih učiteljev in vaditeljev.

Otroci iz Raven na Koroškem so preživeli počitnice na smučiščih v Črni. Dravograjčani so to opravili doma, majhno vlečnico imajo, k sreči pa ni manjkalo snega. V Radljah so zimsko šolo v naravi organizirali v sodelovanju z občinsko skupnostjo za telesno kulturo, na smučišča v Ribnici na Pohorju pa so po tri dni prišli smučati učenci petih razredov osnovnih šol. Prvič so začeli sistematično poučevati smučanje tudi najmlajše v otroških vrtcih na Muti, Vučenici in le deloma v Radljah. Oprema ni več problem. Nekaj je imajo na voljo tudi občinska telesnokulturna skupnost in šole, tako da ni nihče več ostal doma zato, ker nima smuč. Skratka, napredek!

tem bolje bomo delali

Kako pospešiti korak

Svobodna menjava dela si po poljevo pridobiva domovinsko pravico. Za to je več razlogov. Gre predvsem za nove odnose, v katerih morajo delavci v združenem delu odločati o delu dohodka, ki se izloča za izobraževanje in znanost. Voditi morajo izobraževalno politiko in v dogovoru z delavci v vzgojnoizobraževalnih in znanstvenoraziskovalnih organizacijah odločati o razvoju teh dejavnosti. Zapletenost opravil, nezadostna organiziranost subjektivnih sil, neusposobljenost strokovnih služb samoupravnih interesnih skupnosti in kadrovskih služb združenega dela so objektivne okoliščine, ki zavirajo ta proces. Ovirajo pa ga tudi stare navade in nedejavnost, želja nekaterih, da bi ohranili pridobljene položaje in krnilo v svojih rokah.

V takih razmerah se poraja marsikaj, kar slabo vpliva na uveljavljanje možnosti za hitrejši uresničitev svobodne menjave dela. Oglejmo si samo nekatere take pojave.

V samoupravnih interesnih skupnostih se pojavlja centralizem pri upravljanju z denarjem. Strojne službe v samoupravnih interesnih skupnostih, skupaj z organi uprave in z drugimi vodilnimi strukturami včasih »režejo platno« tudi tedaj, ko se določajo stopnje prispevka, in oblikujejo merila za »delitev« denarja ne da bi se prej posvetovale in sodelovale z združenim delom.

Počasi poteka proces ustanavljanja samoupravnih interesnih skupnosti usmerjenega izobraževanja po proizvodno-panožnem načelu, tako kot določajo dokumenti 10. kongresa ZKJ. Načelo solidarnosti dobiva zelo počasi svojo pravo podobo. Še vedno je obravnavano kot socialna kategorija, zelo malo pa kot smer razvoja.

Svobodna menjava dela in način financiranja izobraževanja še vedno ne pripomoreta k bolj smotnemu, kakovostnemu in učinkovitejšemu poslovanju.

Dosedanji način financiranja in pridobivanja dohodka v izobraževanju pomeni omejitve, marsikje pa tudi zavira delitev osebnih dohodkov po delu in rezultatih dela. Skratka, ni spodbude in diferenciranega načina

za dodatno financiranje šolskih kolektivov, ki dosegajo boljše uspehe pri vzgajanju in izobraževanju.

Čeprav se celotna sredstva za izobraževanje pri samoupravnih interesnih skupnostih povečujejo celo nad dogovorjeno vsoto (kajti tudi drugi ne upoštevajo dogovorov, posledica tega pa je verižna reakcija), standard in družbenoekonomski položaj te dejavnosti in delavcev, ki delajo v njej, počasneje raste in celo zaostaja v primerjavi z drugimi družbenimi in gospodarskimi dejavnostmi. Za to sta dva temeljna razloga. Prvi: ni priznana razširjena dejavnost, ki vsako leto pobere od 5 do 10 odstotkov denarja, posebno v usmerjenem izobraževanju, in drugi razlog: del denarja v samoupravnih interesnih skupnostih zamrzne in potuje nazaj h gospodarstvu; to pomeni, da je prikazan kot preseček, šole ga ne dobe...

PREDPOSTAVKE SVOBODNE MENJAVE

Ker je svobodna menjava dela zapleten proces, ki zahteva dolgoročno izgrajevanje odnosov, bo prav gotovo preteklo še precej časa, da se bo povsem uresničilo. To pa še ne pomeni, da je ni mogoče v nekaterih oblikah že sedaj uveljavljati. Nasprotno: ustavna načela o enakem družbenoekonomskem položaju delavcev na področju izobraževanja

nja in znanosti z delavci drugih področij združenega dela in načela o svobodni menjavi dela niso samo politična gesla ali dolgoročni strateški cilji, temveč določna naloga, ki jo bo treba čimprej izpeljati.

Svobodna menjava mora temeljiti na nekaterih izhodiščnih elementih, na štirih bistvenih predpostavkah. To so:

— samoupravno sprejemanje načrtov razvoja v vzgojnoizobraževalnih organizacijah in načrtovanje kadrovskih potreb, usklajeno z resničnimi potrebami in interesi združenega dela;

— samoupravno in dogovorjeno oblikovanje cene storitev kot instrumenta družbenega ocenjevanja delovnih dosežkov v svobodni menjavi;

— izdelava pedagoških in strokovnih normativov in standardov za uresničevanje načrta in nalog;

— samoupravno in zakonsko izgrajevanje sistema za zadostitev skupnih potreb po načelih svobodne menjave dela.

NAČRTOVANJE

Samoupravno sprejemanje in usklajevanje načrtov razvoja vzgoje in izobraževanja in potreba po izobraževanju kadrov je zelo občutljivo in zapleteno vprašanje. Rešitev le-tega je odvisna od strokovne usposobljenosti kadrovskih služb, od družbene opredelitve do pripravljenosti in organiziranosti združenega dela in od sposobnosti šol, da skupno ugotovijo koliko kadrov bo potrebno v dolgoročnem obdobju. Kadre za potrebe gospodarstva in družbenih dejavnosti morajo skupaj načrtovati združeno delo — uporabniki storitev, strokovne službe samoupravnih interesnih skupnosti in šole. Potrebe po kadrih je treba načrtovati dolgoročno, najmanj vsaka štiri leta za nadaljnjih deset ali petnajst let. Pri tem je

treba upoštevati tudi korektivne dejavnike, kot so: osip učencev in študentov, demografski dejavniki, možnosti razvoja gospodarstva in drugih dejavnosti, sprememba tehnologije. Razumljivo je, da je pri tem treba upoštevati tudi to, koliko denarja v ta namen bo lahko prispevalo združeno delo.

Tudi to je res, da danes niti trideset odstotkov gospodarstva ni sposobno predvideti, koliko kadrov bo potrebovalo v dolgoročnem obdobju. Edina rešitev je v tem, da izvajalec in uporabnik storitev pospešeno in skupaj usposablja ustrezne službe, da se dogovorijo, kakšne profile kadrov je treba izobraževati in da skupaj nosijo posledice zmot in tveganj. In ko bodo v ekonomsko nerazvitih območjih, pokrajinah ali republikah načrtovali, bodo morali upoštevati predvsem dolgoročne potrebe združenega dela svojega območja pa tudi širše. Tedaj bo treba raziskati in ugotoviti, koliko delavcev potrebujemo v deželi in usmeriti šolanje kadrov v perspektivne stroke.

Na teh elementih temelji politika razvoja usmerjenega izobraževanja. Načrtovanje osnovnega izobraževanja temelji na obveznosti, predpisani z ustavo in demografskem dejavniku. Razvoj znanosti pa je treba načrtovati v dveh smereh: načrtovanje znanstvenoraziskovalnega dela glede na zahteve in potrebe združenega dela in — načrtovanje temeljnih raziskav in proučevanj glede na širše republiške ali jugoslovanske dogovore.

SAMOUPRAVNO OBLIKOVANJE CEN

Samoupravno in dogovorjeno oblikovanje cen storitev je predvsem družbenopolitično vprašanje. Cena storitev mora vsebovati vse elemente za opravljanje določenih opravil in nalog. V novi ceni morajo biti upoštevani tudi ekonomski dejavniki in načelo solidarnosti. Delavci v vzgojnoizobraževalnih in znanstvenoraziskovalnih organizacijah doživljajo torej podobno

usodo kot gospodarstvo na območju določene republike ali pokrajine. Cena storitev mora biti dogovorjena, ne sme pa biti v škodo izvajalcev ali uporabnikov storitev. Vzpostaviti je treba z ustavo predpisano družbenoekonomsko ravnotežje. Cena storitev mora biti natančneje obdelana v načrtu dela, ki ga vsaka vzgojnoizobraževalna organizacija predloži uporabnikom storitev.

Izdelava pedagoških in strokovnih normativov in standardov je hkrati tudi družbenopolitično in strokovno vprašanje. Na tem področju smo doslej še najmanj naredili. Zato je veliko iskanja, improvizacije in sporov. Normativi in standardi morajo biti izhodišče za oblikovanje

cene storitev. So temelj za boljše, bolj organizirano in kakovostno delo. Za osnovno šolstvo, za posamezne panoge usmerjenega izobraževanja in za nekatera znanstvenoraziskovalna dela so lahko temeljni normativi in standardi (seveda, za vsako od teh dejavnosti posebej) enotni za vso deželo, ne glede na to, da je višina cene storitev različna. V tem se včasih tudi pretirava. Kaže, da bo treba ta sistem še nadalje izgrajevati in izpopolnjevati tudi na zvezni ravni, saj je del celotnega skupščinskega, delegatskega sistema. Brez delovanja delegatov in delegacij samoupravnih interesnih skupnosti pa ne more biti popolne svobodne menjave dela.

VASKO RAICEVIČ

Za dobre samoupravne odnose

Nagrada ob jubileju

Vprašanje: Imam že 31 let delovne dobe. Letošnjega septembra sem se zaposlila pri drugi delovni organizaciji združenega dela. Obe letos delita nagrado za 30-letno delovno dobo. Kje sem upravičena dobiti nagrado?

Odgovor: Jubilejne nagrade so zapisane v sindikalni listi za leto 1977 in postanejo obvezne takrat, ko so določene v samoupravnem splošnem aktu. Načeloma naj bi nagrado izplačala tista organizacija združenega dela, kjer jubilar deluje.

Razporeditev nalog in opravil

Samoupravni sporazum o osnovah in merilih osnovnega šolstva razvršča opravila in dela v skupine. Učitelji razrednega pouka, ki imamo končano učiteljsko, nismo uvrščeni v nobeno skupino. Ali to pomeni, da ne bomo mogli več učiti ali da bodo naše delovne naloge razpisane vsako leto.

Samoupravni sporazum razvršča delovne naloge in opravila v skupine, od najbolj enostavnih do najbolj sestavljenih nalog in opravil. Naloge in opravila so v skupinah samo primeroma naštetih. Delovne naloge, ki jih opravljajo delavci s srednješolsko izobrazbo, so uvrščene v V. skupino, ki ima 13 razredov in odnos 1,47 do 2,62. Za primerjavo: VI. skupina začne z odnosom 1,70.

Kdo je lahko učitelj, pa določa zakon o osnovni šoli.

Delo za določen čas

Vprašanje: Ali delamo pravilno, da nestrokovno zasedena delovna mesta razpisujemo in da sprejemamo delavce, ki ne ustrezajo razpisnim pogojem, za določen čas.

Odgovor: Delo na delovnih mestih, na katerih je dopustno pridobiti lastnost delavca za določen čas, sodi v redno dejavnost temeljne organizacije. V tem je razlika med temi deli in deli, za katera je dopustno skleniti pogodbo o delu.

Delo za določen čas urejata zvezni in republiški zakon o medsebojnih razmerjih, ki pri merere, ko lahko pridobi izbrani kandidat lastnost delavca, naštevata primeroma. Poleg teh, ki so naštet v obeh zakonih, lahko delavci temeljne organizacije določijo tudi druge primere dela za določen čas. Delo za določen čas

pa urejajo tudi nekateri posebni predpisi, med drugim zakon o osnovni šoli (Ur. l. SRS, 9-68, sprem. in dop. 14-69 in 31-72). V teh primerih lahko organizacije urejajo delo za določen čas poleg primerov, ki jih določata zvezni in republiški zakon o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu.

Drugi odstavek 10. člena republiškega zakona o medsebojnih razmerjih določa, da mora biti v izjavi delavca, ki združuje delo za določen čas, poleg tega, da se strinja s pravicami in obveznostmi, ki so določene v samoupravnem sporazumu, tudi izrecno navedeno, da se izbrani kandidat strinja s tem, da pridobi lastnost delavca za določen čas. Določba navedenega člena je kognitna, zato pridobi izbrani kandidat lastnost delavca za nedoločen čas, če v izjavi ni izrecno navedeno, da bo združil delo za določen čas.

Odbitek

Po našem splošnem aktu o osnovah in merilih za delitev osebnih dohodkov se za neopravljeni strokovni izpit odbije 50 točk. Zakon o združenem delu pa določa, da je delavčev osebni dohodek odvisen od vloženega dela. Ali je odbitek v skladu z zakonom?

Odbitek ni v skladu z zakonom. Opravljeni strokovni izpit je lahko samo zahteva za zasedbo delovnega mesta, če je tako določeno s splošnim aktom, s katerim se urejajo delovna razmerja.

Knjigovodja in računovodja

Administrator opravlja knjigovodsko in računovodsko delo. Ali mu pripada v 42-urnem delovnem tedniku 75 % osebnega dohodka za opravljanje knjigovodskih in 75 % za opravljanje računovodskih poslov.

Dela in naloge administratorja morajo biti določene v razvidu del in nalog. Osební dohodek odvisen od prispevka delavca k delu in je ovrednoten z merili, določenimi v splošnem aktu, s katerim se ureja delitev sredstev za osebne dohodke. Pri tem vas opozarjamo še na določbo zakona o knjigovodstvu (U. l. SFRJ, 58-76). Knjigovodski in računovodski posli morajo biti ločeni.

Še o vrednotenju »po delu«

Velikokrat je bilo že poudarjeno, da je šola takšna, kakršna je njen učitelj in da zahteva kakovostna šola dovolj dobro usposobljenih učiteljev.

Glede števila učiteljev je kriza velika. Na šolah si pomagamo tako, da obremenjujemo učitelje in sprejemamo vedno več nekvalificiranih. Še bolj temna pa sta stanje in perspektiva glede politične kakovosti in usposobljenosti učiteljskega števila. Število učiteljev z neustrezno izobrazbo narašča (podatek iz leta 1976 — 1269 učiteljev z neustrezno izobrazbo — Sodobna ped. str. 280). Stanje je sedaj še slabše, saj moramo upoštevati še selektivno polarizacijo, fluktuacijo učiteljskega in odhajanje v druge poklice.

Tudi v prihodnje se to ne bo spremenilo, dokler bo učiteljski poklic tako neveljav za mlade ljudi. Prav gotovo pa še manj sedaj, ko v novih pravilnikih o delitvi osebnega dohodka sploh ni upoštevana stopnja strokovne usposobljenosti, kar je še vedno najzanesljivejše merilo učiteljevih znanj in sposobnosti.

Ko so bila pred leti ukinjena učiteljska, se je govorilo, da se celo pedagoške akademije lo prehodna etapa na poti do akademije izobrazbe, ki bo učitelju omogočila dovolj široko kulturo in temeljito strokovno izobrazbo. Ta ideal pa je danes bolj daleč kot kdaj koli prej.

Vsi vemo, da je stanju, kakršno je v šolstvu, krivo predvsem nizko materialno nagrajevanje in nizko družbeno vrednotenje. A sedaj se je temu pridružil še večje zlo — vulgarizacija pojmovanja nagrajevanja po delu. Za to veliko napako bomo prav gotovo plačevali drage obresti in imeli nepopravljivo škodo.

Kaj se pravzaprav dogaja po naših šolah s takim pojmovanjem?

Po številnih razpravah in vročih debatah smo preprosto sklenili, da je »opravljanje enakih opravil enako delo«. Ker vsi opravljamo enako delo, imamo

pač en vrednostni razred »učitelja osnovne šole« — seveda ne glede na strokovno usposobljenost. Za »enako« delo — »enako plačilo«. Vse bi bilo lepo in prav, ko ne bi imeli na naših šolah tako heterogenega sestava pedagoških delavcev kar zadeva izobrazbo (konkretno na naših šolah: učitelji s komaj končano srednjo šolo brez kakršne koli strokovne izobrazbe, učitelji absolventi PA, učitelji z učiteljskim, učitelji z učiteljskim v PA, profesorji).

Vendar pač opravljamo vsi »enaka opravila« in prejemo enake osebne dohodke. Dobili smo tako popolno uravnilovko, kakršne še nismo imeli! Povsem smo zanimali strokovno usposobljenost učiteljev, ki je gotovo eden izmed vedno pričujočih prvin kakovosti učiteljevega dela. Ponekod so sicer komisije v oceni za kakovost učiteljevega dela upoštevale strokovno usposobljenost. A kako? Od vseh točk za kakovost le 5 % (od možnih 200 točk le 10 točk za višjo strokovno usposobljenost) — 50 din. Ali res za učiteljevo kakovostno delo sploh ni pomembna usposobljenost?

Tako smo še bolj razvrednotili učiteljski poklic in naše delo — naš celotni vzgojnoizobraževalni proces. — Za učitelja je dober vsak — od tehnika, študenta s komaj kaj več kot dokončano gimnazijo.

Ali je tako primitivno gledanje sploh dopustno v času, ko so za nove oblike dela z učenci potrebni temeljito lastno znanje, razgledanost in metodološka usposobljenost učiteljev?

— Po novem pravilniku o delitvi osebnih dohodkov bomo imeli torej vsi enake dohodke ne glede na strokovno usposobljenost. Tako smo prišli spet do nemogočih razmerij.

— Učitelji, ki imajo višjo ali visoko izobrazbo, ki so doštudirale in so celo tik pred upokojitvijo, imajo precej nižje osebne dohodke od lancejkih.

— Tisti, ki si niso prizadevali za dvig svoje strokovne usposobljenosti, pa bodo precej na boljšem.

Sicer se pa še bomo ocenjevali. O teh ocenah, ki niso merjenja in bodo imele povsem subjektiven značaj, bi lahko posebej razpravljali. (Kako bo lahko učitelj matematik ocenil slavista ali učitelja razrednega pouka?). Kdo bo objektivno ocenil učitelja, če ni nikdar pri njem hospital?

Že ta stimulacija, ki vodi v uravnilovko, dovolj razburja učitelje in usmerja njihovo delo v boj za osebne dohodke, kako bo šele takrat, ko se bomo ocenili?

Lahko bi nam kdo od odgovornih očital, da smo za tako stanje krivi sami — saj vendar sami odločamo o notranji delitvi osebnih dohodkov. Najbrž pri tem vsi pozabljajo, da tisti kadri, ki niso strokovno usposobljeni, tudi niso sposobni samoupravljanja. Iluzorno je misliti, da so vsi prosvetni delavci v komisijah, ki so izdelovale merila, bili zmožni videti kaj več in dlje od svojih interesov. Kolikor poznamo sestav teh komisij (vsaj pri nas v naši občini), je jasno, da niso pomislili na daljnosežne posledice, ko se je povsem razvrednotila strokovnost, ampak samo na ta trenutek.

Vsi učitelji pa, ki smo zaskrbljeni zaradi takega stanja, ne samo iz lastnega interesa, smo celo tarča posmeha tistih, ki niso skrbeli za dvig svoje strokovnosti, češ — »Prodaj diplomu, zakaj si pa študiral!« — (dobešno).

Posledica vsega tega je razočaranje in obupanost nad celotno našo družbo, ki je tako odgovoren poklic, kot je naš, povsem razvrednotila. Žalijo nas primerjave z drugimi enakovrednimi poklici, žali nas to, da lahko v današnji družbi prevladuje tako primitivno gledanje. Kako bo med nami čez nekaj let? Kdo od vseh tistih, ki nimajo ustrezne usposobljenosti, bo sploh še doštudiral? Kaj bomo storili tisti, ki

UČITELJI OSNOVNIH ŠOL OBČINE ŽALEC

TOZD Turistična agencija Ljubljana, Trdinova 3, tel.: 314-544, 316-871

Potujte z nami v BRUSELJ na MEDNARODNI SEJEM UČIL IN UČNIH PRIPOMOČKOV — DIDACTA

od 12. 4. do 15. 4. 1978, z letalom, cena 4.300.— din

SOZD SAP VIATOR

RADIO IN ŠOLA

Nižja stopnja

24. febr.: Atomček
3. marca: Izmišljajmo si pesmi

Srednja stopnja

21. in 22. febr.: Začetki tiskarstva na Slovenskem
28. februarja in 1. marca: Živalske vrste, ki jih na novo naseljuje

Višja stopnja

21. in 23. febr.: Dežele severne Evrope — Danska
7. in 9. marca: Glasba južno od Sahare — Med Pigmejci

Nenavadni pogovori

1. in 2. marca: Nekateri učenci »nimajo v sebi reda«

Za srednje šole

22. in 23. febr.: Kaj je etika in morala
1. in 2. marca: Teoretična etika I
20. febr.: Dimitar Solev, avtor psihološke proze
27. febr.: Taško Georgievski: Preketo seme

Radjske oddaje za slovenske šole v Italiji

V torek, 7. februarja, po poročilih ob 10. uri je slovenska radijska postaja v Trstu obnovila oddaje za šole s slovenskim učnim jezikom v Italiji. Gre za oddaje, ki so jih uvedli že pred leti ter jih postopno širili in poglabljali. Podrobnosti o oddajah v tem šolskem letu sta na posebni novinarski konferenci v Trstu pojasnila ravnatelj tržaškega sedeža italijanske radio-televizije Guido Botteri in urednik oddaj za šole s slovenskim učnim jezikom Marijan Slogar.

Poudarila sta, da bodo oddaje namenjene predšolskim otrokom v otroških vrtcih, pa učencem osnovnih šol ter dijakom srednjih šol. Poslušali jih bodo seveda lahko le v šolah s slovenskim učnim jezikom na Tržaškem in v goriški pokrajini, ne pa tudi v Beneški Sloveniji, Režiji in v Kanalski dolini, kjer tamkajšnji slovenski narodnostni skupnosti oblasti še zmeraj niso priznale pravice do šol v materinem jeziku. Slovenska radijska postaja v Trstu bo predvajala skupaj 64 oddaj, vsaka od njih bo

trajala od 10 do 20 minut, oddaje pa bodo končali čez 16 tednov, torej v mesecu juniju. Poslušalci bodo dajali znanje s področja jezikovne, umetnostne in znanstvene vzgoje.

Šolske oddaje bo usmerjala posebna komisija, ki jo sestavljajo znani slovenski šolniki iz Trsta, Gorice in tudi prof. Pavel Petričič, poštvovalni prosvetni in narodnoobrambni delavec iz Špetra Slovenov v Beneški Sloveniji. Tudi oddaje so napisali in pripravili slovenski šolniki, brali pa jih bodo člani Stalnega slovenskega gledališča v Trstu. Tržaški sedež italijanske radio-televizije je ob začetku radijskih oddaj za šole s slovenskim učnim jezikom izdal posebno publikacijo, v kateri so objavljene vse oddaje za posamezne vrste in stopnje šol. Publikacija obsega 211 strani. Brezplačno so jo poslali vsem šolam, mnogim šolnikom, časnikarjem in javnim delavcem. Hkrati so v Trstu izdali kaseto s pravljicami za otroke v slovenskih otroških vrtcih.

Ravnatelj tržaškega sedeža Italijanske radio-televizije Guido Botteri je na novinarski konferenci poudaril, da bodo oddaje za šole s slovenskim učnim jezikom uvedli tudi na tretjem, deželnem programu italijanske televizije, ko bo ta začel delovati v začetku prihodnjega

Spodbuda za razredno proslavo

V oddaji Izmišljajmo si pesmi želimo učence motivirati h glasbeno ustvarjalnemu delu.

— Glasbenemu ustvarjanju želimo dati tisto mesto, ki mu gre. Z oddajo želimo mladim poslušalcem povedati, da cenimo njihovo izmišljanje tudi mi odrasli, za nas so njihove izmišljatije dragoceni darovi.

— Oddaja naj učinkuje kot primer, kako otroke motivirati h glasbeno ustvarjalnemu delu.

Vsaka glasbena učna ura naj bi združevala različne glasbene dejavnosti: petje, poslušanje glasbe in igranje na instrumente. Poleg reproduktivnih in poudarjalnih glasbenih dejavnosti naj bi vsebovala tudi glasbeno-ustvarjalne dejavnosti. V oddaji Izmišljajmo si pesmi bodo otroci poslušali instrumentalno in vokalno glasbo, izvajali improvizirano instrumentalno spremljavo z lastnimi instrumenti in peli, kar so si izmislili.

Ker pričakujemo, da bodo otroci pri oddaji sodelovali, bi bilo prav, da tudi učitelj med oddajo po svoje spodbuja otroke k sodelovanju.

Oddaja se konča z usmeritvijo otrok k izmišljanju pesmi o soncu in o dežju. Če želimo doseči, da

leta. Televizija na tem programu bo namreč del sporeda oddajala v slovenščini. Dejal je še, da želi deželni sedež italijanske radio-televizije izmenjavati izkušnje tudi na področju oddaj za slovenske šole in poglobiti sodelovanje z zavodom RTV Ljubljana.

bodo otroci to pobudo oddaje zares uresničili, pa bo zelo dobrodošla dodatna učiteljeva motivacija.

Učitelj lahko uporabi oddajo tudi kot motivacijo k izmišljanju pesmi za 8. marec. Vsak otrok naj oblikuje mami za darilo svojo pesem, jo zapiše in ilustrira.

Na razredni proslavi 8. marca nastopajo otroci kot pesniki in skladatelji, svoje pesmi — izmišljatije — pojejo ali recitirajo ob projekciji risb z episkopom.

V oddajo, ki jo je napisala Mira Voglar, so vključeni tile glasbeni primeri:

Instrumentalna glasba: M. Lipovšek, Deževne kapljice (plošča: M. Lipovšek in P. Šivic, Klavirske skladbe za mladino.). M. Voglar, Sprehod v gozd (plošča: M. Voglar, Pleši, pajacek, pleši). J. S. Bach, stavek iz Orkestralne suite v h-molu.

Vokalna glasba: J. Bitenc, Deček: Deček trka (J. Bitenc, Ciciban poje). M. Voglar, Sij, sonce, sij (M. Voglar: Od jeseni do poletja). M. Voglar, Deček (M. Voglar: Pleši, pajacek, pleši). Narodna, Na planincih. M. Voglar, Mali zvonček je zbolel (M. Voglar: Čirule čarule).

Aktualni problemi marksizma na radiu v letošnjem letu

Od februarja do junija letnega leta so mnogi poslušalci lahko prisluhnili oddajam iz cikla Aktualni problemi marksizma, v katerih smo spregovorili o neka-

terih sodobnih perečih vprašanjih, kot so npr.: vloga znanosti in problemi znanstvene obravnave celotnega življenja, sodobna ekološka kriza, njeni zvoki in razse-

nosti ter religioznost v sodobnih družbah. Oddaje so bile zelo poslušane, mnogi pa so želeli tudi dodatno pisno gradivo. Izobraževalna redakcija Radia Ljubljane sicer tega ni mogla oskrbeti, pač pa so prispevki dr. Andreja Kirna in mag. Andreja Uleta izšli nekoliko spremenjeni v Naših razgledih. Tako so na voljo tudi tistim, ki so jih radijske oddaje spodbudile h globljemu zanimanju in razmišljanju.

Tudi letos bodo do konca junija na sporedu oddaje iz tega cikla, za katere predvidevamo, da jim bo marsikdo z zanimanjem prisluhnil, bodisi zaradi potreb delovne vloge, bodisi zaradi širšega zanimanja za družbena vprašanja. Izmed vprašanj smo za letošnje oddaje pripravili poglobljeno obravnavo nekaj zanimivih in aktualnih področij.

Prve tri oddaje govorijo o študiju E. Kardelja Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja, zlasti o problemih demokratičnega političnega pluralizma, o svoboščinah in pravicah delovnih ljudi v razmerah razvitejših socialističnih družb in o vlogi družbenopolitičnih organizacij. Vsega bogastva vprašanj, ki jih E. Kardelj razgrinja in vsestransko idejno ter teoretično razčlenjuje v svoji študiji, ne moremo zajeti z nekaj oddajami, zato je bila nujna omejitev na nekatera ključna vprašanja.

V času, ko se stari družbeni odnosi in vzorci ravnanja razmeroma hitro spreminjajo, ko gradimo na novih materialnih temeljih novo socialistično družbo, je zanimivo in privlačno tudi vprašanje morale, ki mu bomo posvetili več oddaj. V njih se boste lahko seznanili z nekaterimi bistvenimi teoretičnimi in praktičnimi vidiki morale, tako z mestom morale v zgodovinskem razvoju, s problemom marksistične etike, s specifičnimi sestavinami moralne prakse, z vrednotami socialistične morale, z različnimi

nesocialističnimi moralnimi pojmovanji v naši družbi ter z razglabljanjem o vzrokih za razmik med moralnimi normami in konkretno prakso. Vsakdo izmed nas se vsak dan srečuje s temi vprašanji v praksi, zato nas bo lahko tematika, obdelana v oddajah, nepeljala k vrednotenju lastne prakse z novih zornih kotov in morda tudi k njenemu spremenju.

V ciklu Aktualni problemi marksizma bomo posvetili veliko pozornost tudi problematiki naroda in nacionalnega vprašanja danes. Tudi ta vprašanja so zelo aktualna ne le v naši družbi, temveč v sodobnem svetu sploh, saj še veliko ljudstev bojuje zgolj za svoj goli obstoj, za svojo neodvisnost in svobodo, hkrati pa več narodov tako imenovanega tretjega sveta vedno bolj glasno zahteva, da jih mednarodna skupnost upošteva kot enakovredne in enakopravne subjekte. Izhajajo iz sedanjih procesov v svetu in doma bomo v oddajah osvetlili marksistično pojmovanje naroda in glede na to še posebej Leninovo pojmovanje ter poskusne revizije marksistične razlage. Zanimivo bo tudi analiza meščanskih pojmovanj o narodu in idejnih političnih implikacijah teh pojmovanj ter njihovih praktičnih posledic. Svoje mesto bo dobila tudi kritika teorij o socialističnem narodu, ki so nezdružljive z marksistično teorijo naroda. Precej časa bomo namenili obravnavi razvoja teoretičnih osvetlitev nacionalnega vprašanja v jugoslovanski družbeni misli in mednarodnih odnosom v samoupravnih praksah zlasti odnosom med razrednim in nacionalnim v razmerah samoupravnega konstituiranega združenega dela.

V oddajah sodelujejo: mag. Savin Jogan z Republiške konference SZDL, mag. Jože Star Srednje politične šole in mag. Rudi Rizman s Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Ljubljani. M. J.

ARMADA SMO VSI

Od krožkov do obrambnega dne

V Občicah, vasici pod obronki mogočnega Roga, sneži kot za stavo. Snežna odeja postaja vse bolj zajetna. Drevesa so že globoko uklonila svoje krošnje, strehe hiš in gospodarskih poslopij pa ječijo pod težo težkega južnega snega. Celo psi, priklenjeni na verige, so se zarili globoko v svoja bivališča. V Občicah bi bilo vse tiho in mirno, če ne bi te vašeke idile, ob koncu minulega tedna »zmotili« učenci osnovnih šol iz Vavte vasi, Kočevja, Otočca, osnovne šole »Katje Rupena« in Grma iz Novega mesta, »Baze 20« iz Dolenjskih Toplic in »Ivana Kovačiča-Efenka« iz Mirne peči, ki so se zbrali na vsakoletnem tekmovanju v smučarskih tekih.

Kramljam s skupino fantov iz osnovne šole GRM v Novem mestu in njihovim vodjem, učiteljem telesne vzgoje in slovenskega jezika MIROM GUTMANOM. Ni še dolgo tega, odkar je odslužil vojaški rok. Šola rezervnih oficirjev in pridobljene izkušnje, bodo mlademu rezervnemu oficirju Miru

Gutmanu prav gotovo zelo koristile, tako pri delu z osnovnošolci kot seveda tudi v aktivu Zveze rezervnih vojaških starešin. v šoli.

Sedaj tega aktiva v grmski osnovni šoli najbrž še nimajo, ali pa ga imajo, pa še niso vključili vanj mladega rezervnega oficirja. Ta bo svoje pred nedavnim

pridobljeno vojaško znanje, spretno uporabil pri organiziranju šolskih obrambnih dni in delu obrambnega krožka, ki bo v šoli prav gotovo kmalu zaživel.

»V naši šoli,« pripovedujejo učenci, »imamo kar 32 različnih krožkov, med njimi tudi obrambnega, ta je sestavljen iz krožka prve pomoči ter modelarskega in strelskega krožka. Tudi športni krožek, v katerega je vključena velika večina učencev naše šole, spada k obrambnemu krožku.«

Učenci osnovne šole iz Grma v Novem mestu se lahko pohvalijo s številnimi priznanji, medaljami in diplomami, ki so jih prejeli na športnih tekmovanjih. Iz te šole je prišlo že precej športnikov, ki so se lepo uveljavili. Zdaj so še

posebno ponosni na sedmošolko in članico naše izbrane državne vrste v orodni telovadbi Jasno Dokl.

»Ob koncu letošnjega šolskega leta,« pravita osmošolca IZTOK JARC in MARJAN ZUPANC, bomo s tovariši in tovarišicami pripravili že tretji obrambni dan, ki bo zagotovo boljši in pestrejši, kot sta bila prejšnja dva. Seveda pa si moramo vsi, in ne samo nekateri, posamezniki prizadevati, da bi bil obrambni dan čimboljši.

Že lani so pri izvedbi našega obrambnega dne sodelovali gasilci, člani taborniškega odreda, JLA in nekateri člani občinskega odbora Zveze rezervnih vojaških starešin iz Novega mesta. Tudi letos jih bomo prosili za pomoč!

»Za nekatere učence naše osnovne šole,« sta povedala IVAN STANIŠA in ZDRAVKO SMRKE, učenca 6. c razreda, »so bili obrambni dnevi dokaj naporni, saj smo morali poleg orientacijskega pohoda meriti svoje moči tudi v drugih panogah in znanju. Za sošolce in sošolke iz najinega razreda pa ta obrambni dan zares ni bil težaven, saj je naš razred športni razred. Vsak izmed nas se redno ukvarja s katero izmed številnih športnih panog. Midva se na primer z atletiko.«

Obrambni dnevi in obrambni krožki v šolah naj bi seznanjali učence tudi z življenjem in delom ter študijem v enotah naše armade, v srednjih, višjih in visokih šolah, zato se je ob tem pogovoru kar samo ponudilo vprašanje: Kam po končani osnovni šoli? Osmošolca Iztok Jarc in Marjan Zupanc sta odgovorila.

»Odločila sva se za srednjo tehniško šolo. Vojaške šole nas nič kaj ne privlačljajo. Morda smo premalo seznanjeni z življenjem in delom v JLA. Vsako leto pa je velik odziv na razpis šole za kadete — miličnike v Tacnu.«

»Obiskujem sedmi razred in še nisem odločil za poklic,« se je pogovoru osmošolca Iztoka Marjana pridružil s smučmi rokah ALJAŽ ŽAGAR. Povedal nam je, da dobi vsak učenec pomoč, ko se odloča za poklic. Morda pa so z vojaškimi poklici in možnostmi vpisa v vojaške šole le še premalo seznanjeni.

»Menim, da bi morali o vojaških šolah in poklicih, prej kot učence, dodobra seznaniti tudi starše, kajti njihovo mnenje je še vedno odločilno, ko si učenci izbirajo poklice,« je dejal učitelj Miro, ki je kljub nenehnemu sneženju še vedno vztrajal in sodeloval v našem pogovoru sredi vasi.

In če že učenci trdijo, da bi radi več zvedeli o delu, nalogah in življenju v šolah in enotah JLA, potem je prav gotovo res, da s bili o tem premalo poučeni. Temu primeren je seveda tudi uspeh. Člane Zveze rezervnih vojaških starešin v Novem mestu in aktivne starešine naše armade v Novem mestu še veliko zahtevnega, vendar hvaležnega dela.

TONE URBAS

Miro Gutman

Iztok Jarc

Marjan Zupanc

Ivan Staniša

Zdravko Smrke

Aljaž Žagar

Postopno v usmerjeno izobraževanje

V Celju posvečajo v združenem delu, interesnih skupnostih, družbenopolitičnih organizacijah in skupnostih precejšnjo pozornost in skrb usmerjenemu izobraževanju. Ta se je dosedaj kazala predvsem v dobrem obveščanju delavcev v združenem delu o smotrih, ki jih želimo doseči z reformo celotnega usmerjenega izobraževanja, v dokaj obsežnem materialnem prispevku, s katerim so v Celju rešili številne prostorske probleme srednjega šolstva ter v dokaj konkretnem povezovanju šol z združenim delom prek samoupravnih organov ali z delovnimi dogovori.

V Celju menijo, da so zlasti pri obveščanju, kjer se niso zadovoljili samo s pisnimi informacijami, korak pred drugimi v Sloveniji. Pri tem poudarjajo, da je reforma usmerjenega izobraževanja sestavni del programa vseh oblik družbenega usposabljanja v celjski občini. O teh prizadevanjih je razpravljalo več kot 6000 delavcev, kar je skoraj ena šestina vseh zaposlenih. S takimi oblikami seznanjanja in z pravicami bodo nadaljevali tudi v prihodnje.

Materialni standard šol, ki bodo imele usmerjeno izobraževanje, se je v zadnjih letih izboljšal. Tako sta bili zgrajeni nova tehniška šola in šola za blagovni promet, preurejene pa so bile zdravstvena, pedagoška in gostinska šola. Novo telovadnico je dobila ekonomska šola, v Celju pa bodo začeli graditi tudi nove domove za učence. Še bi lahko naštevali. Delavci v Celju, deloma pa tudi iz regije in republike so prispevali veliko, toda še vedno premalo, ugotavljajo sedaj skupaj z izvajalci tudi uporabniki. Nekatere šole še niso povsem dograjene. To velja posebno za tehniško šolo, kjer bo treba čimprej dograditi delavnice za proizvodno delo vseh ali večine usmerjenih šol. Brez teh nučnih objektov si v Celju težko predstavljajo učinkovito reformo našega usmerjenega šolstva. Večji poseg je nujen tudi na šoli Boris Kidrič, v Štorah in na obeh gimnazijah, kjer so najskromnejše telovadnice.

Povezovanje šol z združenim delom poteka v več smereh. Na večini šol so samoupravni organi, predvsem svet šole, delegatsko sestavljeni, tako da se kljub delni nepravilnosti predvsem zaradi pomanjkljivega znanja vedno bolj izraža interes uporabnikov. Tudi sveti staršev so na nekaterih šolah zelo aktivni. Nekaj razprav je bilo o ustanavljanju temeljnih enot posebnih

interesnih skupnosti ob šolah, veliko več pa ni bilo narejenega. Zato je več razlogov — od tega, da še ni vseh posebnih interesnih skupnosti do tistega, da postaja samoupravna organiziranost na naših šolah tako zapletena, da je vprašanje, če zaradi te zapletenosti ne bomo zgrešili ciljev. Kot zelo uspešno ocenjujejo v Celju povezanost nekaterih šol z združenim delom prek proizvodnega dela učencev. Uspehi spodbujajo, da v prihodnje, ko bo več vrstnega dela tudi v šolskih programih, ne bo večjih težav. Polnoma upravičeno pa je opozorilo, da bo treba v prihodnje to delo tudi zakonsko urediti. Pri tem mislijo predvsem na vprašanje varstva pri delu, nagrajevanje mentorjev in na pravice učencev, ki izhajajo iz tega dela.

Ob teh pomembnih pozitivnih premikih so v Celju v teh dneh na različnih sestankih, nazadnje pa na skupščini občinske izobraževalne skupnosti, storili še korak naprej. Ocenili so osnutek Smeri razvoja usmerjenega izobraževanja v celjski regiji v obdobju 1976—80, ki ga je pripravil svet občin celjskega območja. Pri tem je treba opozoriti na dve zadevi: Prvič: ugotavljajo, da je bilo o konkretnem predlogu, ki je zapisan v osnutku, premalo razprav predvsem zato, ker se je medtem marsikaj že vsebinsko spremenilo in dogradilo. Drugič: zaradi nekaterih vsebinskih vprašanj, kot so poklicni profili, vsebina programov, dolžina in čas trajanja šolanja, ne moremo za vsako ceno in na silo pričeti uresničevati reformo. Reforma je dolgoročen poseg v naše delo, zato naj bo temeljito proučena in dobro začetna, so menili delegati na seji občinske izobraževalne skupnosti v Celju. Pri tem so poudarili, da bi lahko nekatere elementarne reforme, ki so povezane s podružbljanjem šolskega dela, politizacijo dela učencev, z novimi samoupravnimi odnosi itd., na šolah hitreje in učinkoviteje vpletali v svoje delo. Tudi nekatere oblike bolj konkretnega povezovanja so dogovorjene, znani so glavni nosilci izobraževanja posameznih kadrov. Glede na te dogovore bodo v Celju natančno vsebinsko in časovno opredelili naloge, ki jih bo treba opraviti še letos. Zanimivo je, da so v Celju sprejeli predlog, naj bi razpisali raziskovalno nalogo o kadrovskih potrebah združenega dela v letih 1980—90 in pripravili in sprejeli poseben družbeni dogovor o uresničitvi prehoda na usmerjeno izobraževanje.

JOŽE ZUPANČIČ

Didacta '78

Največja razstava sodobnih učil in šolske opreme DIDACTA '78 bo letos od 10 do 14. aprila v Bruslju. Organizirala jo bosta Evropsko združenje proizvajalcev učil Eurodidac in Mednarodni sejem v Bruslju.

Na razstavi bodo prikazane tale področja: avdiovizualna sredstva pri pouku in računalniki, pribor in oprema za demonstracije, poskusi in praktično delo, učbeniki, berila, priročniki za učitelje, zemljevidi, slike, mape, globusi, zbirke programov, tečajni in didaktične igre, zbirke in modeli za pouk geologije, geografije, biologije, fizike, matematike in tehnični pouk. Ogledali si bomo lahko tudi šolske laboratorije, delavnice za tehnični pouk, kabinete, didaktične centre, pribor za pisanje in risanje, material in opremo za racionalizacijo šolske administracije, šolsko pohištvo pa tudi to, kako je treba urediti učno in delovno okolje.

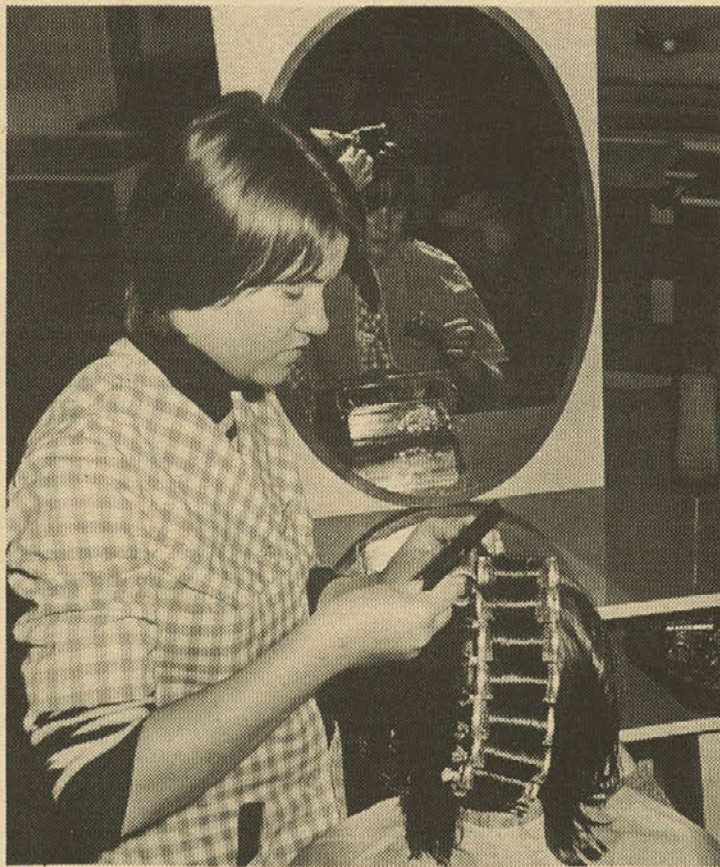
Razstavljal bo več kot 700 razstavljalcev iz 25 dežel, razstavljeni predmeti pa so primerni

Jubilej Centra strokovnih šol

V petnajstih letih se je v Centru strokovnih šol v Ljubljani izšlo 12.605 učencev za 22 poklicev.

Lani, v letu velikih jubilejev naše partije in tovariša Tita je praznoval svoj jubilej, 15-letnico obstoja, tudi Center strokovnih šol v Ljubljani. Jubilej pa je pri-

ložnost za to, da presodimo, koliko je ta center strokovnih šol opravičil zanimanje družbe za vzgojo in izobrazbo poklicno usposobljenih mladih delavcev. Izgradnja in ustanovitev centra leta 1962 je pomenila pomemben premik v oblikovanju poklicnega šolanja v ljubljanskem in tudi širšem območju naše republike.

Za poklic frizerja se je doslej na Centru strokovnih šol izšolalo 2841 učencev. (Foto: E.M.)

Film in prosti čas

Sodobni človek ima vedno več prostega časa (skrajšan delavnik, boljše prometne zveze, smotrna izraba časa itd.) in vedno več tega pridobljenega časa porabi za gledanje filmov v vseh oblikah — v kinematografih, na televiziji, za razne oblike izobraževanja, zabave itd. Film zavzema med človekovim prostim časom vedno pomembnejšo vlogo — in naloge.

S filmom se sodobni človek v svojem prostem času srečuje ob različnih priložnostih, predvsem pa:

- pri obisku kinematografa, kjer je film glavni namen;
- pri gledanju televizije, kjer prevladuje predvajanje filmov;
- pri raznih poučnih ali zabavnih dejavnostih, kjer uporabljajo film kot glavno ali pomožno učno ali zabavno sredstvo.

Ob vseh teh priložnostih vpliva film kot sredstvo za posredovanje — z vsemi svojimi značilnostmi, kot so fiziološke, psihološke, sociološke itd. Torej je za pravilno in popolno razumevanje predvajane filma in obenem za njegovo celostno doživetje in vplivanje potrebno poznavanje vseh elementov in tudi posebnosti filma. Potrebno je znanje za gledanje filmov, potrebna je filmska kultura!

Filmska vzgoja postaja torej vedno bolj eden glavnih elementov pri načrtnem oblikovanju prostega časa. Človeku omogoča boljše razumevanje filmov, razlikovanje kakovostnih elementov, ga usposablja za doživetje vseh vrst, odpira mu nove vidike pri gledanju filmov in uri njegovo sposobnost za globlje in kritično gledanje in ocenjevanje.

Filmska vzgoja mora pri oblikovanju prostega časa zajeti vse temeljne elemente: od osnov filmske estetike, poznavanja bistvenih tehničnih izraznih možnosti, filmske zgodovine, filmskih vrst in drugih poglavij — pa vse do nenehnega nadaljnega obveščanja in izobraževanja. Prizadevanja za dvig filmske kulture pri oblikovanju prostega časa se morajo nadaljevati ne le s podajanjem vsega novega, ki se predvsem v filmu zelo naglo menja, temveč tudi s temeljitimi in vsestranskimi informacijami o vsem sprotne v filmu: kateri in kakšni filmi so na sporedih — tako v kinematografih, kot na televiziji in pri drugih prireditvah; informacija mora biti popolna — torej mora obsegati vse elemente, po katerih se gledalec najprej

lahko utemeljeno odloči za ogled, si dalje pomaga pri gledanju z napotki, opozorili in dodatnimi podatki in si končno lahko ustvari sodbo.

Informacija o tem, kako naj se gledalec odloči za ogled filma, mora vsebovati tako vrst filma z glavnimi podatki o ustvarjalcih in igralcih, morebitne okoliščine, ki so potrebne za razumevanje filma in njegovega nastanka, nakazana mora biti raven filmske izpovedi in smoter filma, ki je v tem, da gledalec samo zabava, ali zabava in vzgaja, ali posreduje kakšno idejo ali izpoved, ali da zbuja kakšne druge odmeve, skuša vsiliti propagando in podobno. Informacija pred filmom mora biti izčrpna in vsestranska, obenem pa razumljiva in dostopna — tako da gledalec ne bo izgubljal časa z gledanjem filma, ki mu po vrstni, ravni, sporočilu ali kako drugače ne ustreza. Sočasno pa mora biti informacija tudi sicer popolna — torej dostopna, namensko usmerjena in razumljiva.

Druga informacija o filmu naj omogoči boljše razumevanje filma z vseh vidikov, obogatiti mora poznavanje in izostriti opazovanje, opozarjati na posebne kakovostne in nekovostne posebnosti, na vsebinsko sporočilo in glavno idejo filma, pa tudi na posamezne tehnične in druge posebnosti filma, ki jih je treba upoštevati pri gledanju. Ta druga informacija mora omogočati boljše razumevanje gledane filma, obogatitev spoznanj in sprejemanje sporočila, ki ga nosi film — pa tudi razlikovanje v nihanju, kakovosti, posebnosti in nepopolnosti.

Tretja informacija o filmu pride v poštev po gledanju filma: poglobi naj vse prejšnje informacije na temelju gledalčevih opazanj, pojasni nejasnosti in utrdi spoznanja, poroča med gledanjem.

Poleg tega neposrednega ukvarjanja s filmom v vseh oblikah (kino, televizija in ostalo) pa spada v oblikovanje prostega časa tudi skrb za splošno informacijo o dogajanju v filmskem svetu, s katero se povečuje zanimanje in splošno izobrazbeno raven gledalcev. Treba je utrjevati zavest o pomembnosti filma v človekovem življenju — z dobrimi in slabimi značilnostmi in ustvariti splošno klimo upoštevanja filma v vseh njegovih oblikah.

SREČKO GOLOB

Preživeli vajenski sistem so takrat prvič zamenjali z naprednejšim poklicnim šolanjem, v katerem se teoretični pouk v šoli in praktično delo v delovni organizaciji ali pri zasebnem obrtniku povezuje v učno celoto.

Za razvoj centra so bile pomembne kar tri bistvene spremembe na področju vzgajanja in izobraževanja. Ob ustanovitvi so na centru šolali še po začasnih učnih načrtih, predvsem po periodičnem sistemu. Poudarjen je bil teoretični del pouka. Leta 1967 so z zakonom o srednjem šolstvu vajenski sistem šolanja nadomestili s poklicnim šolanjem, ki povezuje teorijo in prakso v celotni učnovzgojni proces. To je bil pomemben korak naprej, napake — socialno razlikovanje, dualizem itd., pa so zahtevale nove spremembe. Treba je bilo razmisliti o novih poteh: o novem vzgojnoizobraževalnem sistemu, o usmerjenem izobraževanju, ki mora odpraviti dosedanje napake in omogočiti vsem enake možnosti izobraževanja za delo in ob delu pa tudi iz dela.

Center je sicer dobil novo šolsko zgradbo, kljub temu pa je imel vedno veliko težav. Samoupravni organi in delavci centra so se nenehno spopadali s problemi in jih tudi rešili. Poleg tega, da so morali premagovati organizacijske in finančne težave, se je bilo treba marsikomu tudi zavestno odreči zato, da so se izboljšale možnosti za pouk. V tem času so zasnovali šolske učne delavnice za praktični pouk učencev frizerske, oblačilne in fotografske, kassneje pa še avtomehanične in vozničarske šole. S tem je bilo mogoče odpreti tudi oddelke celoletnega šolanja učencev oblačilne, frizerske in fotografske šole, kjer se učenci izšolajo za poklice.

V 15 letih se je v Centru strokovnih šol izšolalo kar 12 tisoč mladih kvalificiranih delavcev za več kot 22 različnih poklicev. Danes se šola v njem okrog 1300 učencev, ki so pretežno delavskega in kmečkega porekla, za poklice avtomehanika, fotografa, frizerja, električarja, tapetnika, vozničarja in oblačilca. Ne samo podatek o poklicih mladih

Pogovor s študentom družbenomoralne vzgoje na mariborski Pedagoški akademiji

Vzgoja za življenje

Ljubo Kšela študira na mariborski Pedagoški akademiji geografijo in družbenomoralno vzgojo. Izbral si je študij ob delu, kajti že sedaj poučuje v domači osnovni šoli v Gradišču. Zakaj si je pravzaprav izbral študij družbenomoralne vzgoje? Meni, da učitelj mora dobro poznati temeljna vprašanja naše družbene ureditve in jih zna pravilno razlagati. Šola naj vzgaja mladega človeka za življenje. Predmet družbenomoralna vzgoja je na naših

ljudi, temveč tudi druge dejavnosti govore o uspešnem delu te vzgojnoizobraževalne organizacije. Pri tem mislimo na delo in dejavnosti mladinske organizacije, široko razvejano dejavnost šolskega športnega društva, kluba OZN, dramskega in literarnega krožka, mladinske pohodne brigade itd. Učenci in učitelji se zavedajo, da morajo v prihodnje storiti še več za povezovalne teorije s prakso in učnih predmetov, da morajo bolj odločno odpravljati verbalizem in faktografijo pri pouku in si prizadevati, da bodo odnosi med učenci in učitelji še bolj demokratični in humani. Delavci, zaposleni v tem centru in vsa družba se mora zavedati, da je treba v letih šolanja zbuditi med mladimi potrebo po nadaljnjem izobraževanju, ki jih bo spremljalo vse življenje.

In kakšni so pogledi za naprej? — Uresničiti je treba obveznosti, ki jih nalaga zakon o združenem delu. To pomeni, da se morajo prek posebnih izobraževalnih skupnosti povezati z združenim delom in zagotoviti svobodno menjavo dela. Poklicna oblačilna šola je to že uresničila povezati pa morajo tudi druge šole, predvsem avtomehaniško in elektro šole.

— Povezovati in združevati se bodo morali z drugimi sorodnimi vzgojnoizobraževalnimi organizacijami.

— Center se bo v prihodnosti preoblikoval od horizontalnega zbira istostopenjskih šol v vertikalno sestavo; tako bodo šolali različne stopnje usposobljenih delavcev.

— Tudi izboljšanje vsebine učnovzgojnega dela, da bodo učenci zavestneje uporabljali znanje in samoupravljalne izkušnje, je ena izmed pomembnih nalog, ki se postopno uresničuje. In še ena želja za prihodnost. Uresničiti izgradnjo novih šolskih učnih delavnic.

Lahko zapišemo, da so v letu praznovanja že začeli graditi delavnice za praktični pouk učencev avtomehanične in vozničarske šole. Ta pričakuje, da jih bodo slovesno odprli že naslednje leto ob prazniku republike. EDI MASNEC

bogate sadove. Menim, da bi morali biti naši učitelji pobudniki dejavnosti v sleherni krajevni skupnosti. Šola naj postane žarišče duhovnega in kulturnega življenja, ki se poraja bodisi na vasi ali v mestu. Ponekod je že tako. Učitelji so marsikje zelo aktivni družbenopolitični delavci, neutrudno delajo v različnih društvi in drugod.

Tako nam je pripovedoval Ljubo Kšela iz Gradišča. O študiju predmeta družbenomoralne vzgoje pa je povedal, da se vsi problemi na predavanjih obravnavajo zelo življenjsko. »Veseli me tudi, da profesorji radi poglobljeno razpravljajo s študenti. Profesor ni več »nosilec predmeta«, temveč tudi posrednik znanja. Verjetno bo kmalu rešeno tudi vprašanje literature, ki jo potrebujemo pri našem študiju. Ker je to sorazmerno mlada študijska veda, so vrzeli tudi na tem področju. Predavanja pa so seveda takšna, da jih je nujno podkrepiti s poglobljanjem znanja iz različnih virov.«

In kaj pričakuješ od diplome iz tega predmeta?

»Prav gotovo bom s pridobljenim znanjem znal pravilno razlagati snov. S svojim znanjem bi rad pripomogel, da bi postal pouk družbenomoralne vzgoje za učence zanimiv. Trdno pa sem prepričan, da s tem, ko bom diplomiral, še zdaleč ne bo vse »končano«. Šele nenehno družbenopolitično izobraževanje pripomore k razgledom na raznih področjih. Posebej bi rad poudaril, da si ne ustvarjam iluzij. Potrebno je dolgoročno delo, delo generacij.«

MARJAN TOŠ

študent Ljubo Kšela

(Foto: Ž. Golob)

osnovnih šolah vse premalo pričujoč, veliko je še nejasnosti, kaj naj bi obravnavali pri urah, ki so mu odmerjene. Tedensko imamo na voljo le po eno uro. To pa je vse prej kot dovolj. Večkrat se nam porajajo vprašanja, ali naj nekatere probleme obravnavamo pri marksističnem krožku. Učitelji imamo še vedno premalo znanja s področja marksizma. To znanje je treba nenehno poglobljati in krečiti. Seveda je to težavno delo, ki pa vendarle rodi

Kultura

Gradišče

Literarna srečanja — vedno bolj pomembna

Majhen slovensko goriški kraj — Gradišče je tudi letos gostil pesnike in pisatelje — začetnike iz vse Slovenije. Prireditelj so organizirali že šestič. Kljub temu, da so srečanja piscev začetnikov v Gradišču še zelo mlada, pa vendarle rečemo, da je bilo veliko doseženega. Nihče ni pričakoval, da se bo literarno gibanje, ki se je začelo v tem delu Slovenskih goric, tako razmahnilo. Sedaj lahko ponosno ugotavljamo, da so bila vsa dosedanja prizadevanja organizatorjev upravičena. Srečanja literatov — začetnikov se je pridružila tudi vsakoletna kolonija, na kateri iščejo mladi nove ustvarjalne poti in prisklube navetom mentorjev. Gradiščani s prireditvijo živijo, pomeni jim zelo veliko. To dokazuje nadse tople sprejem mladih literatov, ki prihajajo v njihov kraj. Letošnje srečanje je bilo še posebno slovesno, saj so s prireditvijo počastili tudi 100-letnico rojstva Otona Župančiča.

Na razpis za 6. srečanje pesnikov in pisateljev — začetnikov je prispelo 89 prispevkov. Strokovna komisija, ki so jo sestavljali Leopold Suhodolčan, Niko Grafenauer in Janez Mušič, je izbrala 10 avtorjev za sodelovanje na osrednji kulturni prireditvi in 10 avtorjev, ki bodo sodelovali na literarni koloniji. Člani domačih gledaliških skupin so v gradiškem domu kulture prebrali prispevke Franca Čadoniča, Staneta Černeca, Zdenke Florjančič, Dušana Kočevarja, Valerije Perger, Srečka Rijavca, Branke Rupnik, Sonje Stergaršek, Barbare Tribušon in Brede Tušek. Prijeten kulturni spored so popestrili člani okteta iz Jurovskega dola. Vsi uvrščeni avtorji 6. srečanja pesnikov in pisateljev — začetnikov so prejeli spominske plakete in priznanja, posebna priznanja pa so podelili tudi Kmečki glas, revija Mladina, republiška konferenca ZSMS in krajevna skupnost Gradišče.

Program srečanja je bil zelo pester in bogat. Posebej moramo omeniti literarni večer, ki so ga pripravili nagajeni avtorji v soboto, 11. februarja v domu kulture. Na njem so sami brali svoja dela in se tako predstavili domačemu občinstvu.

Dušan Jovanović Generacije

Mestno gledališče ljubljansko. Gledamo vzporedno dogajanje, saj nastopajo hkrati vsaj tri generacije. Scena je postavljena kot presek stanovanj in režiser dopušča večplastnost.

Oče, mati, mlada zakonca, prijateljici in po dva: prijatelj, dedka, dostojna gospoda, ki igra šah, izvalen predstavnik beatniške generacije. Dogajanje se začne, ko odpelje rešilec honorarno kuhinjsko pomočnico, ki je na usoden način (dolguje denar) primorana enkrat tedensko pomagati pri hišnih delih, postori pa še vse mogoče tudi za druge. Mlada intelektualca ne zmoreta vsega.

Do konca predstave se zvrstijo usode vseh teh ljudi. Dialogi pretečejo v triologe in kvadrologe, enkrat utihne ena generacija, pa spet spregovori druga. Janez Škof se imenitno dopolni z Majo Sugmanovo, Marko Simčič se je spet našel v zanj značilnem žanru in z ironično izzivalnostjo predstavlja nespravljivega sodobnega neodvisnega, ki je ujet v zakonske pasti. Njegova žena Nina Skrbinek ima načela, je moralno čista in

V nedeljo dopoldne je bil v Gradišču zanimiv pogovor o vprašanih uveljavljanja piscev začetnikov, o pomenu mentorstva itd. Mentor Peter Božič je pripravil za posvet zelo zanimiva razmišljanja o literaturi, mentorstvu in namenu literarnega gibanja piscev začetnikov v Gradišču. Nekateri so menili, da lahko mentor vpliva na mladega literata pozitivno, ali pa tudi negativno. Že izoblikovan pisatelj ali pesnik, lahko mlademu literatu, ki se šele poskuša v svoji izpovedni moči, vsiljuje svoje nazore, svoje poglede na literarno ustvarjanje.

Skratka, veliko je vprašanj, na katera bomo lahko dobili odgovore mogoče že na prihodnjem 7. srečanju, ali pa že na 3. literarni koloniji, ki bo jeseni.

Gradiško srečanje postaja vsako leto pomembnejše. S prireditvijo pa v kraju še bolj bogatijo kulturno zakladnico. Ne smemo namreč pozabiti, da se lahko Gradiščani pohvalijo z bogato kulturno preteklostjo. Spominimo se samo časov, ko so prebivali v Slovenskih goricah pisatelj Lojz Kraigher, največji mojster slovenske besede Ivan Cankar in drugi. Mogoče bo prav gradiško srečanje pripomoglo marsikateremu mlademu ustvarjalcu, da se bo lažje uveljavil. Seveda pa to še ne pomeni, da so organizatorji zadovoljni z doseženim. Vsi pozitivni rezultati, ki so se pokazali na dosedanjih srečanjih, so le dobro napotilo za prihodnje delo. MARJAN TOŠ

poleg poučevanja na šoli, študira tretjo stopnjo. Marko je ogenj, Nina voda, skupnost nejevoljnih, zgodnja srednja leta; o dejavnosti junaka Marka izvedemo, ko na meji sarkazma sikne z odra primerjava »dva psa v petih letih in pet služb v dveh letih, to je tvoj stil!« Jovanović šiba malomeščanstvo tako, da s polafortistično podkrepjenim besedilom dopušča, da vdira vanj vse, kar lahko pobereš v stanovanju, v bifeju, na ulici ipd. Besedilo je prava zbirka raznorodnih izrazov.

V ta vsakdanjik pronikajo paradije dramatične snovi, veliko dogajanje na odru, k dejanju, ki skuša sneti svet s tečajev. Družinske skupnosti so užete v zakone, ki ne ustrezajo, utapljajo se v nepomembnih malenkostih. Humornost, ki najde poodmev v dvorani, pozveneva tudi v slangastih reklih.

Trop posameznikov in odtujenec pa ima eno veliko skupno pomanjkljivost: nihče ne prerašča osebnega sveta (ideja, družbeno dobro, skupni, višji cilj), skupna jim je nemoč, da bi drugače oblikovali širši svet.

Novi šolski center v Tolminu

Ko se iz središča Tolmina napotimo po Dijaški ulici proti Soči, nam obstane pogled na obsežni, močno obarvani gmoj moderne arhitekture, ki jo s svojim lokom objema gozdnat hrib Bučnice. Njena vijolično siva barva se diskretno ujema s temnim drevjem hriba, indijsko rdeči deli stavbe pa nas spominjajo na strehe hiš, ki smo jih ravnokar pustili za seboj. Velika travnata ploščad gradbenega zemljišča je še obložena z različnimi materiali in stroji, ker se nadaljujejo dela za tretjo, predzadnjo fazo gradnje.

To je novi šolski center Tolmina, pionirski primer združene šole pri nas. Zrasel je v zadnjih dveh letih, potem ko so tri leta trajale intenzivne idejne, organizacijske in ekonomske priprave in je bilo že deset let očito, kako potrebni so novi šolski prostori.

Ob prvem vtisu nehote pomislimo na sloviti, pred dobrim letom odprti kulturni center Georgesga Pompidouja v Parizu. Razlog za to je arhitekturna izvedba, ki je prav tako v bistvu montažna skeletna konstrukcija. Vnaprej pripravljeni stebri in no-

silci so vidni, kakor tudi vse instalcijske naprave (zračne, svetlobne in ogrevalne); vidno potekajo ob stenah in stropih iz siropaksa (lahkega betona) ali železobetona, ponekod pa jih na stropih zastirajo lamele akustičnega industrijskega stropa. — Pročelje je delno zaščiteno z visokimi ploščami profilirane aluminijaste pločevine v že omenjeni indijsko rdeči barvi.

Tako artikularna zgradba zanimivo pouči gledalca, kakšne so možnosti sodobne tehnologije, je pa tudi praktična, ekonomska in nujna, ker so bili deli po večini vnaprej izdelani. Uporabljene barve delujejo spodbudno, pripomorejo k preglednosti in pestrosti celote ter rabijo obenem kot orientacija po stavbi.

Ko stopamo iz prostora v prostor, nas ves čas spremlja občutek, da je bila ob načrtovanju nenehno pričujoča skrb za potrebe ljudi, ki zgradbo že uporabljajo, in za tiste, ki jim bo ta šola izrazito odprtega tipa, še lahko rabila. Velikost prostorov, proporcije, svetloba, barve in oprema jasno izpovedujejo njihovo funkcijo.

Razstava jugoslovanske grafike

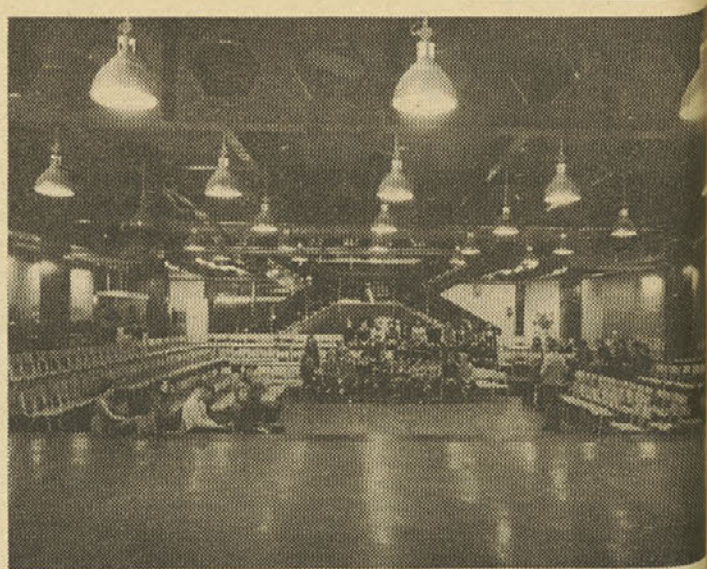
Med izjemne likovne dogodke je treba prišteti razstavo Jugoslovanske grafike 1900—1950, kot jo je priredil beograjski Muzej sodobne umetnosti v sodelovanju z mnogimi republičkimi in pokrajinskimi ustanovami. Pri izboru grafičnih dosežkov v petdesetih letih ne gre za verbalno ali bolje, za naključno sodelovanje, temveč za dejavno predstavitev vsega bistvenega, kar je grafično priznalo, pa tudi preverjeno in je nastalo na jugoslovanskem prostoru. Razstavljenih je 424 grafičnih listov, ki razodevajo razvoj in posebnosti struj in srujanj, posameznikov in celote. Če pomislimo, da je nekoč grafika živel v senci slikarstva, v povojnem času pa jo pojmujejo kot samostojno v sebi sklenjeno vrsto umetnosti, je tem bolj razvidna vloga in pomen grafične umetnosti. Da je lahko grafika tudi nadkrilila slikarstvo, izpričuje konstruktivizem ali pa grafika med NOB, seveda obakrat izraža grafika na svoj način stilne in idejne prvne.

V prvih dvajsetih letih je za jugoslovansko grafiko, ne glede na različne korenine, šole, pobude in stilne zahteve značilen akademizem, pa tudi tradicija, zrcalijo se secesije, simbolizem, impresionizem in že sveži ekspresionizem. Med leti 1920 in 1930 se nadaljuje in izživi ekspresionistična intenziteta v grafiki, sovпада s primeri konstruktivizma, dadaizma in do odmevov Oktobra. Po tridesetem letu pa se začne poleg intimistične in poetično realistične grafike vezati vloga so-

cialne grafike. Ta dobi logično nadaljevanje v NOB. Tako je razstava jugoslovanske grafike ilustrativen pregled od ikonografske zaobsežnosti, težnje po modernem sinteznem stilu, pa vse do stroge geometrične oblike, takega ali drugačnega angažiranja in socialne vsebine in ideje.

Med grafikami s Hrvaške, Srbije, Bosne in Hercegovine, je zastopana slovenska grafika izredno bogata — po številu in po kakovosti odbranega. Ne po naključju. Ko si ogledujemo zbir grafik od H. Smrekarja in Saše Šantla, Sternena, pa B. Jakca, T. Kralja, M. Maleša, V. Pilona, F. Stiplovskega, pa vse do A. Černigoja, bratov Vidmar, M. Sedeja, F. Goloba, J. Gorjupa, F. Miheliča, Klemenčiča-Maja, N. Pirnata, V. Globočnika, A. Gerloviča, se nam odpira pogled na zelo sila razvejano, po tehniki, stilu in izraznosti mnogo bolj samostojen grafični svet, kot bi slutili. Posebna možnost grafičnega izražanja, grafika kot samostojna vrsta, pa tudi kot ilustracija, plakat, deluje lahko mnogo širše v tej mnogokratnosti. Razviden je proces grafične emancipacije od tradicionalnih vzrokov k modernim pobudam in k samostojnim slogovnim rešitvam. Opazno je tudi, da so prireditelji dali velik delež vojni tematiki in grafiki v NOB. Skrbno pripravljena razstava jugoslovanske grafike petdesetih let bo prav gotovo lepo sprejeta tudi v drugih republičkih središčih.

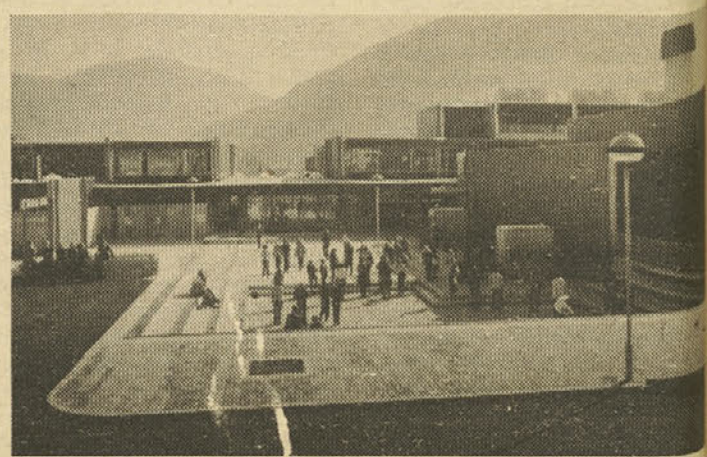
I. G.

Večnamenski prostor šolskega centra »Vojvodina« v Tolminu. Arhitekt: Dušan Moškon (Foto: Janez Kališnik)

Površine so individualno obravnavane, zto kljub velikemu kompleksu nimamo vtisa prenatrpanosti in nepreglednosti. Očitna je skrb, da ne bi bilo kaj odvisnega, kar je najbolje doseženo s tem, da se v posameznih učilnicah starostne stopnje učencev prepletajo, zlasti v laboratorijih in kabinetih. V stavbi je prostor za malo šolo, nižje oddelke osnovne, srednje šole s širokim spektrom usmerjenega izobraževanja, glasbeno šolo, media center s knjižnico, čitalnico in terminali za avdiovizualni pouk, delavnice za po-

Ko se sprašujemo, kdo je bil pravzaprav pobudnik za sedanjim pridobitev v strokovnem, organizacijskem in ekonomskem pogledu, ne moremo mimo nekaterih posameznikov, kot sta načrtovalca docent arhitekture Dušan Moškon in strokovni sodelavci arhitekt Andrej Kavčič ter zelo angažirani ravnatelj gimnazijev. Jesenšek z direktorjem centrov. Rozmanom in še nekateri. To pa o sodelovanju razumevali jočih in postrtovalnih ljudi. Na začetku stoji tu referendum 1972, ko se je 82% tolminskih

Vhodna stran šolskega centra »Vojvodina« v Tolminu. Arhitekt: Dušan Moškon (Foto: Jan z Kališnik)

gostinsko, laboratorije in kabinete raznih strok, med katerimi prednjači dovršeno opremljen fono kabinet za študij tujih jezikov, risalnice, zelo akustičen večnamenski prostor, ki pomeni jedro stavbe, športno dvorano s tribunami za gledalce in upravne prostore. V tretji fazi bo zgrajen še dom za učence in v četrti pokrit plavalni bazen z ustreznimi prostori. Nekatere prostore je možno glede na trenutne didaktične potrebe predelati ali združevati. Tako bo na primer športna dvorana s spuščanjem montažnih pregrad opravljala funkcijo treh običajnih telovadnic.

S številkami povedano znaša bruto površina 11.900 kvad. m, prostora pa je za 1600 učencev. Velika amfiteatralna predavalnica ima 200 sedežev, športna dvorana meri 32x50m, dom pa bo lahko sprejel 252 gojencev. Skratka, po sedanjih podatkih, dovolj prostora za mladino občine Tolmin, pa tudi za to, da bo šola resnično izobraževalno, kulturno in športno središče občine.

Ob obisku se vsiljuje misel, na kakšno kulturno-prosvetno tradicijo se veže ta velika ustanova. Srednja šola (gimnazija in učiteljske) je Tolminski že desetletja dajala močan kulturni pečat; domačini vedo povedati tudi o živahnem delovanju pevskih zborov in amaterskega gledališča. Ko pa si priključimo v spomin še temno plat tolminske preteklosti, ugotovimo, da ni še tako zelo daleč obdobje fašizma, ko so morali abiturienti srednje šole opravljati maturo v Vidmu, s prevajalcem, na to pa so jih poslali službovat v južno Italijo. Živo so nam v spominu tudi strahote predlanskega potresa, ko so stara šolska poslopja v Tolminu dokončno propadla in se je pouk nadaljeval kar na osemnajstih različnih mestih: v domu JLA, v garderobi kinematografa, v dijaškem domu, v bifeju doma upokojevc, v muzeju itd. — Kot da se je tu zdaj uresničil stari pregovor: Per aspera ad astra! (Po trnovi poti k zvezdam!)

občanov odločilo za gradnjo in podprlo ne samo z obveznim sodelovanjem, temveč tudi z dodatnim prostovoljnimi; potek izobraževalna skupnost Slovenije in krajevne skupnosti, slednjič v smislu solidarnosti še avtonomna pokrajina Vojvodina, po kateri se center imenuje. (Od desetih milijard starih dirarjev, kolikor gradnja stala, je Vojvodina prispevala eno milijardo in štirinajst milijonov. Ekonomsko vprašanje nikakor ni bilo lahko, saj spajanje gradnja v obdobje, ko so se z omejitvijo možnosti posojil ustanovam družbeni dejavnosti.

Prav je, če poudarimo, da stanja oprema in učila niso zastajala za gradnjo. Tu imajo načrtovalci veliko zaslug, tolminski učitelji, ki so že prej vnešli skrbeli za primerna učila. Oblikovanje je torej tudi glede tega počel za vsakogar, ki se želi seznaniti s pripomočki sodobnega izobraževanja in z zmogljivostmi naše industrije na tem področju. Smotno je uporabljena tipična šolska oprema.

In kako poteka delo v novem šolskem centru? Temeljna naloga je trenutno, kot so nam povedali delavci te vzgojnoizobraževalne organizacije, izvedba usmerjenega šolstva in izobraževanja na delu; sledi poglobljanje stikov zamejskimi Slovenci (z Benetškimi jih gojijo že dalj časa), ostajajo pa tudi bogate možnosti pripravljenosti, da bo v poslopju prostor za razne tečaje, predavanja, seminarje in v republiške in širšem merilu. Kaže, da se delo širilo in poglobljalo z organskim razvojem, kakor je tudi v tekalu gradnja sama.

Ce odhajamo iz Tolmina s serpentinasti cesti navkreber in pogledom objamemo celotno tolminsko kotlino, lahko ugotovimo, da se stavba tega velikega prosvetnega žarišča naše Primorske lepo vključuje v naravno okolje. Oddaljena je od mesta, toda ni v nesoglasju s častiljivimi starimi hišami, ter kot samostojna enota na obsežnem, prostem zemljišču nevisljivo in dostojanstveno izpopolnjuje pokrajino ob Sočini. STEGOVEC

Edvard Stepančič »Tank, št. 1 1/2 — 3«, linorez, 1927. (Oprema revije!)

Doma in na tujem

Izvršni svet vojvodinske skupščine

O povečanju osebnih dohodkov učiteljev

V splošnem izobraževanju je predvideno povečanje sredstev za 8, v usmerjenem pa za 7,5 odstotka. Za visoko šolstvo še 15 milijonov din.

Izvršni svet vojvodinske skupščine je pred nedavnim obravnaval poročilo o materialnem položaju izobraževanja in delavcev v tej dejavnosti. Ugotavljali so, da materialni položaj izobraževanja in učiteljev na vseh stopnjah še vedno zaostaja za družbenoekonomskim položajem na drugih področjih, posebno v gospodarstvu, hkrati pa sprejeli sklepe, ki bodo (uresničeni) prav gotovo prispevali k hitrejšemu razvoju te pomembne dejavnosti pa tudi k izboljšanju materialnega položaja delavcev tega področja.

Da bi se izboljšale razmere in

možnosti za delo v osnovnem izobraževanju, bi bilo treba poleg predvidenega povečanja zvišati sredstva v ta namen še za 8 odstotkov. Slab materialni položaj tega področja izobraževanja se zrcali tudi v osebnih dohodkih delavcev, ki že dolgo zaostajajo za osebnimi dohodki delavcev v družbenih dejavnostih in gospodarstvu. To neskladje je bilo še posebno vidno lani, ko so učitelji osnovnih šol prejeli povprečno za 15 odstotkov manjše osebne dohodke kot delavci v gospodarstvu. Po sklepu izvršnega sveta, družbenih dogovorih o splošni skupni porabi v občinah bi bilo treba za to leto zagotoviti povečanje sredstev za 8 odstotkov; s tem denarjem bodo povečali osebne dohodke učiteljem razrednega pouka.

Če bi hoteli izboljšati družbenoekonomski položaj delavcev v

poklicnem in drugem izobraževanju, bi potrebovali približno 80 milijonov; osebni dohodki delavcev z visoko izobrazbo na tej stopnji izobraževanja so za 30 odstotkov manjši kot v gospodarstvu. Možnosti družbe, da bi to uresničila, pa so manjše od zaželenega. Iz dela preseženega dohodka, ki se je natekel lani pri samoupravnih interesnih skupnostih za usmerjeno izobraževanje, bo mogoče izločiti samo 20 milijonov, to pa pomeni, da bi lahko osebne dohodke povečali za 7,5 odstotka letno. Tako bi se osebni dohodki delavcev na tej stopnji do leta 1980 izenačili s prejemki delavcev, ki imajo enako kvalifikacijo in delajo v gospodarstvu.

Niti v visokih šolah niso ljudje nagrajeni glede na svoj prispevek. V visokošolskih organizacijah, ki so dobro razvile neposredno menjavo dela ter znanstvenoraziskovalno delo in tega tudi prenašajo v prakso, prečni osebni dohodki ne zaosta-

jajo za dohodki delavcev v gospodarstvu. Res pa je tudi to, da so osebni dohodki delavcev na fakultetah in višjih šolah, ki pripravljajo kadre za družbene dejavnosti, mnogo manjši kot v gospodarstvu. Posebno tenke kulture z osebnimi dohodki dobe asistenti in sodelavci pri vzgojnoizobraževalnem procesu in mladi znanstveniki — to pa zanje prav gotovo ni spodbudno. Le s pravilno oceno prispevka in vrednosti dela teh ljudi in hkrati z zagotavljanjem denarja za njihovo dejavnost se bo izboljšal ne samo njihov materialni položaj, temveč bo znova spodbujen tudi razvoj znanstvenoraziskovalnega dela — je menil izvršni svet vojvodinske skupščine. Petnajst milijonov din, kolikor znaša povečan obseg dejavnosti v visokem šolstvu, bi bilo mogoče zagotoviti z družbenim dogovorom o splošni in skupni porabi. Tako je sklenil izvršni svet, ko je sprejemal predlog tega dokumenta. NEDELJKA LEGETIĆ (»Misao«)

Devalvacija

Srečal je kolega kolego, oba sta še mlada človeka, eden od njih pa je učitelj. Pogovarjata se o tem in onem in tako se med drugim učitelj STM (samoupravljanja s temelji marksizma) po- toži svojem prijatelju, da v svojem poklicu ni zadovoljen, skratka, trudi se, da bi delal čim bolje, da bi čim bolj razlagal (mlad je in ambiciozen!), pa kljub temu nima uspeha. Učenci ga med poukom ne poslušajo, celo bežijo od pouka, o znanju in spraševanju pa je bolje, da sploh ne govori.

Ko je prijatelj vprašal učitelja, o čem in kako govori, mu je ta začel naštevati kar po vrsti: od tega do onega filozofa, od te do one teorije. Prijatelj, ki ni razumel zadeve niti teoretično niti praktično toliko kot učitelj, slišal pa je nekaj o tem, kako bi te temelje in to STM morali predvajati, je pripomnil, da bi bil morda lahko malo bolj praktičen, življenjski, da ne bi smel abstrahirati tega, kar je mogoče lepo nazorno povedati in uporabiti v situacijah, s kakršnimi imamo vsak dan opravka. Samoupravljanja se namreč ni mogoče povsem naučiti iz knjig.

Mladi profesor pa je na to užaljeno odgovoril: pa ja ne misli, da bo on sedaj devalvirati stroko, to, kar se je naučil, način, po katerem se je to naučil. Ravni pa že ne bo nižal!

Seveda, pod ravni fakultete, vzvišenosti, ki jo je pridobil pri predavanjih na fakulteti, skratka, vsega tistega, kar daje učitelju »določeno raven« in »ugled«.

Človek morda niti ne bi toliko zameril, če bi šlo za starejšega profesorja, ki ne more iz svoje kože. Toda, to je mlad človek, ki, na žalost, prav prispeva k devalvaciji stroke in gradiva, ki ga bodo učenci »po njegovi metodi« težko osvojili. (Školske novine)

Desetletje januarskih dni

Že deset let imajo v Srbiji neko povsem nenavadno šolo. Šolsko leto v njej traja toliko časa kot zimsko počitnice učencev. Namesto učencev jo obiskujejo učitelji. Doslej je izšla deset generacij, imenovali pa so jo: »januarski dnevi prosvetnih delavcev«.

Januarski dnevi pomenijo svojvrsten dogodek, čas in prostor, v katerem si prosvetni delavci bogatijo svoj razgled, zato da bi se razširilo obzorje mladine.

Kakšna je bila razvojna pot januarskih dni? Rodili so se iz razmišljanja o tem, kakšne so možnosti in način, da bi učitelji kar najbolje izrabili čas, ki jim je na voljo med prvimi in drugim polletjem. Prva zamisel je bila, naj bi prosvetni delavci prišli v Beograd, kjer bi lahko zadostili najrazličnejšim in najširšim idejnim, strokovnim, kulturnim in turističnim interesom. Vse to pa je moralo biti primerno tudi žepu prosvetnih delavcev, posebno tistih iz najbolj oddaljenih krajev.

Začetek je bil skromen. Ob manifestaciji Beograd — gostitelj prosvetnih delavcev, se je srečalo januarja 1968 v glavnem mestu okrog dva tisoč učiteljev. Več kot četrtina teh jih je bila iz drugih republik. Sodelovali so pri delu nekoliko strokovnih seminarjev, sprejeli so jih znani družbenopolitični delavci, spoznali pa so tudi kulturna in turistična bogastva glavnega mesta. Njihov prihod je bil tudi povod za to, da so organizirali letne skupščine strokovnih društev. Prvi organizatorji tega srečanja prosvetnih delavcev so bili Kulturno-prosvetna skupnost Srbije, Prosvetni pregled in Turistična zveza Beograda. Letošnje

zimsko šolo prosvetnih delavcev je organiziral republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti.

Naslednje leto ni bilo bistvenih sprememb niti v vsebini niti v razsežnosti tega delovnega sestanka. Leta 1970 pa je bila ta manifestacija obogatena s književnimi, glasbenimi in likovnimi umetniškimi dosežki prosvetnih delavcev. Tedaj se je število udeležencev podvojilo. Naslednje leto je bil prvič organiziran tudi politični seminar poleg strokovnih seminarjev in tečajev, Januarski dnevi so postajali vedno manj turistični in vedno bolj delovni, hkrati pa izredno pomembni za razvoj in napredek vzgojnoizobraževalnega dela.

Sedaj so januarski dnevi nenadomestljiva oblika idejnopolitičnega in strokovnega usposabljanja prosvetnih delavcev. Nastali so v času, ko se tudi na področju družbenih dejavnosti in s tem tudi vzgoji in izobraževanju utrjujejo in širijo družbenoekonomski odnosi. To je bil čas prvih pobud za reformo vzgojnoizobraževalnega sistema v SR Srbiji.

Januarski dnevi so organizirani za prosvetne delavce, ti pa so jih sprejeli kot ustrezno in potrebno obliko dela. To je priložnost, ko se učitelji med zimskimi počitnicami seznanijo z najpomembnejšimi novostmi s področja pedagogike, hkrati pa si izmenjajo izkušnje, pridobljene med dvema šolskima zvoncema. Letos so se podrobneje seznanili z dosežki samoupravne preobrazbe vzgoje in izobraževanja pa tudi z dosežki v samoupravnem razvoju.

pa ne bi bili pozorni, če ne bi bile zanimive tudi za nas. Ob razvijanju celodnevni šol je namreč treba pomisliti tudi na število otrok v šoli. Ni vseeno, ali je na šoli manj ali več šolarjev, saj je tudi od tega odvisno, kako organizirati možnosti za uresničevanje vsestranskega razvoja osebnosti. Čim manj je učencev, toliko manj verjetnosti je, da bo vsak mogel najti tiste dejavnosti, denimo, v prostem času, ki bi mu najbolj ustrezale. Nekaterih krožkov sploh ni mogoče organizirati, četudi bi našli mentorja, ker se pešiča otrok ne bo razdelila na veliko interesnih skupin. Čim manj je otrok, tem manj je učiteljev, pa obenem manj možnosti, da bi različni učitelji lahko ustregli različnim interesom učencev. Podatki o celodnevni šolah povedo, da učitelji ne morejo ustreči različnim interesom učencev. Za sedaj še ni strahu, da bi imeli preveč učiteljev, toda pogosto jih je premalo tudi tam, kjer je premalo učencev. RUDI LEŠNIK

Prosvetni listi — sestavni del vzgojnoizobraževalnega sistema

Prvi seminar za novinarje prosvetnih listov republik in pokrajin Jugoslavije

pn. Prvi seminar za novinarje in sodelavce prosvetnih listov republik in pokrajin

Sekcija prosvetnih listov republik in pokrajin Jugoslavije je pripravila strokovno politični seminar za novinarje in sodelavce prosvetnih listov Jugoslavije. Seminar je potekal v Beogradu, letošnjega 25. 26. in 27. januarja kot ena izmed oblik aktivnosti glasil v počastitev XI.

kongresa ZKJ. Udeležilo se ga je 70 novinarjev in sodelavcev vseh prosvetnih listov in Naše stručne škole. Udeležencem seminarja je uvodoma spregovoril predsednik Zveze novinarjev Jugoslavije Milutin Milenković, sledila je beseda Marije Todorović, članice Izvršnega komiteja ZK Srbije, govoril pa je tudi republiški sekretar za vzgojo in izobraževanje Srbije in sekretar Zveznega od-

Podpredsednik republiškega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SR Srbije dr. Žarko Bulatović pozdravlja udeležence seminarja. (Foto: Erika Malek-Djatić)

bora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije Vasko Raičević.

Zvrstilo se je še pet strokovnih referatov z bogato razpravo. Uspešen seminar je poudaril, da so za nadaljnji razvoj vseh prosvetnih listov potrebne in nujne spremembe njihovega položaja in materialnih možnosti, saj dela večina uredništev v nemogočih delovnih razmerah, s premajhnim številom novinarjev in v nenehni finančni negotovosti.

Udeleženci seminarja so odgovorili: Prosvetni listi so pomemben dejavnik pri razvoju vzgajanja in izobraževanja, zato jih moramo upoštevati kot sestavni del vzgojnoizobraževalnega sistema. To pomeni, da je treba zanje zagotoviti denar, da se bodo lahko hitreje in bolje razvijali, in tako prerasli v glasila združenega dela pri vzgajanju in izobraževanju.

Temelj za spremenjeni način financiranja naj bodo programi in nov koncept listov, samoupravne interesne skupnosti za vzgojo in izobraževanje, republiška in pokrajinska vodstva Sindikata pa naj bi podpisala samoupravne sporazume o financiranju prosvetnih listov. Na seminarju smo slišali veliko predlogov za nadaljnji razvoj in širjenje prosvetnih glasil, udeleženci so iskali poti za spremembo njihove oblike in vsebine, tako da bodo čim bolj rabili svojemu namenu: reformi vzgajanja in izobraževanja.

Društvo novinarjev Srbije je ob sklepu seminarja pripravilo sprejem v hotelu Park, ki je udeležence povezal v prijateljsko skupnost. T. D.

DJOKICA PETKOVIĆ

Reforma srednje šole v Italiji

Italijanska vlada je pred dobrim letom odobrila projekt za reformo višje srednje šole. Ugotovili so, da bodo za priprave na usmerjeno izobraževanje potrebovali dve leti. To pomeni, naj bi se reforma začela v šolskem letu 1978-79.

Nova srednja šola bo organizirana enotno, imela pa bo štiri smeri. Trajala bo pet let — tako kot doslej. Popravni izpiti bodo ukinjeni, to pa pomeni, da bodo učenci prehajali v naslednji razred samo junija. Učenci, ki ne bodo izpolnili zahtev, bodo razred ponavljali. Ob koncu petletnega ciklusa bodo morali opraviti sklopni — državni izpit. Šele potem se bodo lahko vpisali na univerzo ali na nove — višje šole, ki bodo pravzaprav nekakšna

središča med srednjo šolo in univerzo.

Preveč zdravniških opravičil

Francosko prosvetno ministrstvo je poslalo rektorjem in inšpektorjem akademij navodila, kako naj ravnajo, če je treba učencem opravičiti izostanek od pouka.

Glede na to, da so nekateri pretirano uporabljali zdravniška opravičila kot opravičilo za izostanek — bodisi zato, ker so starši menili, da zdravniško opravičilo bolj zaleže kot njihovo ali pa zato, ker so nekateri ravnatelji zahtevali samo tako opravičilo — je v navodilih ministrstva posebej poudarjeno, da je zdravniško opravičilo nujno samo tedaj, če je imel učenec kako nalezljivo bolezen.

Manj otrok — več zapletov

Učitelji so se ponavadi pritoževali, če so imeli v razredih preveč šolarjev. Razumljivo, saj je z manj učenci lažje delati. Drugače pa je, če je na šoli premalo otrok. Na Bavarskem, kjer je zadnja leta kar 40 odstotkov manj rojstev, kot jih je bilo leta 1960, so se pojavile še posebne vzgojne težave. Podobno se dogaja v vseh visoko razvitih industrijskih deželah, le da je število rojstev trenutno najmanjše prav v Zvezni republiki Nemčiji. Zadnji podatki kažejo, da se je zmanjšalo število rojstev v Veliki Britaniji za 22 odstotkov, na Nizozemskem za 20, v Italiji za 12, na Švedskem za 11 itd. Pojavlja se majhna družina, na Bavarskem, denimo, tipična le z enim otrokom, ki pa ima sorazmerno visok dohodek.

Šole, zgrajene v petem in šestem desetletju, ko je tudi v

Nemčiji še prevladovala družina s tremi otroki, se praznijo. Trenutno je zanimanje za visoke šole še zelo veliko, praznina pa se odpira v predšolskih in osnovnošolskih ustanovah.

Kakšne so posledice? Mnoge šole nimajo možnosti za delo, ker v okolišju ni dovolj otrok. Združevanje ustanov in prevažanje učencev je edina rešitev. Otroci odhajajo iz domače soseske, s starši se še redkeje vidijo. Če pa kljub visokim stroškom, v kakem manjšem kraju le obdržijo šolo, je premalo učencev, da bi lahko uresničevali socialno nalogo šole. V taki šoli tudi ni mogoče organizirati bogatejše izbire interesnih dejavnosti, pomembnih za poklicno usmerjanje. Razmere lahko ogrozijo razvojne možnosti nekaterih učencev, ker zanje ni ustreznih dejavnosti.

Slabo pa je tudi za učitelje, saj jih je naenkrat preveč. V osnovnih in srednjih šolah ni niti 20 učencev na učitelja. Predvidevajo, da bi v naslednjih letih potrebovali komaj kakih 700 osnovnošolskih učiteljev, toda delo išče do 3000 kandidatov. Očitno to niso preprosta vprašanja, ki jih je treba reševati. Na bavarskih gimnazijah poučuje trenutno okoli 14.000 učiteljev, toda obenem se pripravljata na ta poklic 16.000 študentov. Kje se bodo zaposlili? Še ni dolgo, ko so povsod zahtevali več učiteljev, zdaj pa na Bavarskem pravijo, da bodo jutrišnji učitelji brezposelni. Vse kaže, da se bo število učencev v srednjih šolah od sedanjih 540.000 zmanjšalo na 299.000. Te podatke so objavili v časopisu, namenjenem bavarskim staršem »Schule & wir« sredi lanskega leta. Na te številke

Likovna razstava

Po poteh partizanskih kurirjev

Komisija za ohranjanje in razvijanje revolucionarnih tradicij NOV — IV. brigade VDV — partizanskih kurirjev Slovenije je poleg urejanja in pisanja zgodovinskega gradiva sprejela še eno obsežno in zahtevno nalogo: letos bo predstavila slovenski in jugoslovanski javnosti najboljša dela slovenskih slikarjev in kiparjev naivcev, ki bodo s svojimi najboljšimi deli sodelovali na razstavi na temo »PO POTEH PARTIZANSKIH KURIRJEV«. Razstava bo posvečena dnevu osvoboditve Ljubljane — mesta heroja in tradicionalnemu pohodu »Po poteh partizanske Ljubljane«. Za razstavo se je že sedaj prijavilo 44 likovnikov — od teh jih je 30 slikarjev in 14 kiparjev. Med njimi je veliko znanih umetniških osebnosti. Razstavljajo: Joža Horvat-Jaki, Tone Svetina, Kondor Peternel, Jože Peternel, Greta Pečnik, Bojan Plevnik, Tone Plevnik, Bojan Jerman, Janko Dolenc, Boris Lavrič, Dane Završek, Peter Ristič, Ivan Polanc, Rudi Stopar, Aleksander Kovač, Franc Tavčar, Peter Jovanovič in Sandi Leskovec. Za razstavo pa prihajajo še vedno nove prijave. Vsak razstavljavec bo predstavil dve sliki v olju in dve skulpturi, motive pa bodo izbrali na temo partizanskih kurirjev na pohodu čez reko,

proge in bunkerje, v snegu in mrazu. Zgodovino te enote so slikarji in kiparji spoznali že z zapisanjo zgodovino in ob pripovedi Edvarda Golca-Šviglija, nekdanjega komandanta štajerskega rekejnega sektorja, od tedaj, ko je bila enota ustanovljena, do končne osvoboditve naše domovine. Med likovniki pa je tudi veliko takih, ki so sami doživeli strahote zadnje vojne.

Razstavo bodo svečano odprli 8. maja na predvečer dneva osvoboditve, v okroglem paviljonu Gospodarskega razstavišča v Ljubljani. Kasneje bodo razstavili umetniška dela tudi v drugih krajih, med drugimi tudi v Zagrebu in Beogradu. Ob razstavi bo izšel katalog z reprodukcijami razstavljenih del in s kronologijo v umetniškem stenskem kolektoru za leto 1979. Od poveljnega poskusa likovne upodobitve z naslovom »Po sledih IV. in V. ofenzive, v kateri so sodelovali slikarji iz vseh republik, in lanske letne Kobetove razstave »Pobojni poti Gubčeve brigade«, ki je prešla od javnosti veliko priznanj, bo umetniška likovna razstava PO POTEH PARTIZANSKIH KURIRJEV ena najboljših, ki bo obogatela dela iz zgodovine narodnoosvobodilnega boja.

Samouprava učencev ni le sredstvo, temveč tudi smoter

Samoupravni odnosi med učitelji in učenci v vzgojnoizobraževalnem delu bistveno spremenjajo medsebojne človeške odnose med obema subjektoma, odpravljajo pa tudi ostanke avtorskih in hierarhičnih pojavov na šoli in v učilnici. Na osnovnih šolah smo ob tem dosegli že izredne uspehe, dosežki pa so že očitno obogatili pedagoško prakso.

Problemi, ki se pojavljajo ob razvijanju samoupravljanja učencev, pa ne izhajajo zgolj iz subjektivnih odporov ali nesoglasij med učitelji in učenci. Pogostejše gre za preveč raznolika pojmovanja in ravnanja pri uveljavljanju razrednih in šolskih skupnosti. Glede na to, da samoupravno vključevanje učencev še v osnovni šoli razvijamo predvsem kot pedagoško načelo, skušamo večkrat obdržati skupnosti učencev zgolj na ravni instrumenta razrednega ali plenarnega učiteljskega zbora. Da bi dosegli popolno podporo do pedagoških zahtev v samoupravo učencev, vztrajamo, da razredne in šolske skupnosti obravnavajo ter sklepajo le o svojih obveznostih in dolžnostih. Tako temelji vsebina učenceve samouprave le na prenašanju in sprejemanju učiteljevih zahtev, do učencev pa kmalu začutijo v takem načinu »podaljšano učiteljevo

roko«. Razumljivo, da se v tem primeru počutijo v svojih samoupravnih skupnostih kot objekt učiteljeve volje in zahtev, le-to pa hromi ustvarjalno sodelovanje.

Nasprotna skrajnost pa se pojavlja če preveč zanosno poudarjamo le učenceve pravice in spremenimo oddelčne skupnosti ali šolsko skupnost v učencev instrument. Neredko učenci ta ekstrem izkoristijo kot ugodno možnost, da »kritizirajo« vsebino in postopke učiteljevega pedagoškega dela. Pri tem nismo le pedagoško zgrešili, temveč smo kršili celo določila zakona o osnovni šoli, ki opredeljujejo pravice in dolžnosti samoupravnih organov učencev.

In prav zaradi nenatančno izoblikovanih načel in nejasnih razmejitev učiteljeve in učenceve vloge v samoupravnih skupnostih celo nekateri učitelji niso dovolj naklonjeni sodelovanju v razredni samoupravi, čeprav so nam sicer znani kot aktivni privrženci demokratizacije in humanizacije osnovne šole. Neizpodbitna je torej zahteva, da je samouprava učencev sredstvo in smoter obeh subjektov: učenca in učitelja.

Toda samoupravnih odnosov učencev ne bomo mogli razvijati le na oddelčnih konferencah ali na sejah šolske skupnosti. Organi samouprave pomenijo le zunanji okvir, obliko, kjer imajo učenci priložnost manifestirati svoje naloge in pravice. Uspešno delovanje skupnosti učencev ne označuje vedno zadostne razvisti kvalitativnih odnosov med učitelji in učenci. Le-tako bomo uveljavili predvsem v vsakodnevni povezavi med učiteljem in učenci, v občutljivem ravnanju z učenci ter v medsebojnem razumevanju in v spoštovanju čenčeve osebnosti. Pri tem je nujno individualizirati pedagoški način, hkrati pa dosledno podpirati ustvarjalne pobude učencev. Ni pedagoški smisel samoupravljaljskih odnosov le v sestavljanju in sklepanju, temveč v pristnih in tovariških delovnih stikih med učenci samimi ter med učiteljem in učenci. Tako se v razredu vsak dan odklanjajo morebitne konfliktna situacije, ki nastajajo predvsem zaradi prevelike distance ali premajhnega zaupanja med obema subjektoma. In oddelčna konferenca ne more reševati vseh prefinjenih notranjih odnosov, ki terjajo pedagoško in psihološko znanje. Individualno delo z učenci pa terja globlje preučevanje osebnostnega razvoja učenca, za kar je usposobljen le učitelj. Prav zato je vedno tvegano obravnavanje posameznih učencev na oddelčni konferenci, pač pa je boljje usklajevati odnose med učiteljem ter oddelčno skupnostjo. Če bomo omogočili učencem zadostno sodelovanje v vseh razsežnostih pedagoškega dela, tudi ne bo treba negativnih pojavov obrav-

navati šele na konferenci oddelčne skupnosti.

Iz teh misli izhaja edini sklep, da je treba samoupravljaljski odnos učencev kot pedagoško

načelo uveljaviti pri vsem notranjem delu šole in tako odpravljati formalni značaj učenceve samouprave.

L. BRUMEC

Saša Šantel »Portret Marija Kogoja«, lesorez, z razstave Jugoslofske grafike v Beogradu.

Tito o vzgoji in izobraževanju

Skupina avtorjev: »Tito o vzgoji in izobraževanju in krepitev vzgojne funkcije šole«, izdala Školske novine, Zagreb 1978

V svojem dolgoletnem revolucionarnem delu je tovariš Tito večkrat govoril in pisal o vzgoji in izobraževanju, o vrednosti kadrov kot dejavnikov celotne preobrazbe družbe, o vlogi učiteljev in šole, o učbenikih ter pedagoški znanosti in praksi in še posebej o marksističnem izobraževanju učiteljev in njihovi druž-

beni vlogi.

Medtem ko so druga področja Titove misli o oboroženem boju in revoluciji, o vojaški strategiji, mednarodnih odnosih, neuvrščenosti in. že podrobno razčlenjena in obdelana, pa še vedno nimamo knjige ali študije pa tudi ne zbranih Titovih govorov o vzgoji in izobraževanju. Prav zato je tako pomembno prizadevanje Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti Hrvaške, ki je ob sodelovanju z družbenopolitičnimi in strokovnimi organiza-

cijami organiziral posvetovanje z naslovom »Tito o vzgoji in izobraževanju in krepitev vzgojne funkcije šole«. Na tem posvetovanju, ki je bilo ob koncu lanskega leta, se je zbralo več kot dvesto znanih družbenih, političnih, javnih, pedagoških in kulturnih delavcev iz vse Hrvaške, na njem pa je bilo podanih osem referatov. Po posvetovanju je Časopisno-založniška ustanova »Školske novine« iz Zagreba natisnila zbornik, v katerem so objavljeni vsi ti referati.

Knjiga ima 130 strani. V uvodu je objavljena razprava Milke Planinc, predsednice centralnega komiteja Zveze komunistov Hrvaške, glavni referat mag. Krešimirja Bežića in drugih sedem referatov, ki se nanašajo na področja, o katerih je govoril tovariš Tito (o pionirski in mladinski organizaciji, o ohranjanju bratstva in enotnosti v šoli in. in.).

Gre torej za knjigo, ki bi jo moral imeti vsak učitelj pa tudi vsak tisti, ki se ukvarja z izobraževanjem v šoli in zunaj nje.

Ta publikacija bo dobrodošla tudi tistim, ki organizirajo posvetovanja o vzgojni funkciji šole ter o Titovem prispevku k razvoju samoupravnega socialističnega sistema vzgoje in izobraževanja. DJORDJE DJURIĆ

(Naročnikov naslov)

NIU »ŠKOLSKÉ NOVINE«, 41000 ZAGREB,
BRAČE KAVURIĆA 40

NAROČILNICA

Nepreklicno naročam izvodov knjige »Tito o vzgoji
in izobraževanju in krepitev vzgojne funkcije šole«, po ceni 60
din.

Račun bom poravnal potem, ko bom prejel knjige.

MP

PODPIS

Ocene — merilo znanja?

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

— Učitelj primerja vse naloge, potem ocenjuje. To je že nekoliko bolje, ker merilo med ocenjevanjem ne niha toliko. Ker zahteva ta način precej časa, ga učitelji bolj malo uporabljajo.

— Tretji način srečujemo v praksi le malokdaj. Tu učitelj primerja nalogi najboljšega in najslabšega, potem reduje druge. Tako dobi neko relativno merilo, po katerem ocenjuje.

— Teoretično najprilnejši, a skoraj neizvedljiv je tale način. Učitelj primerja vsako nalogo z vsako. Ugotavlja, katera je boljša. Ko primerja v vseh kombinacijah, sestavi naloge po vrednostnem zaporedju. Naloga, ki je bila v primerjavi z drugimi najpogostejše ocenjena kot najboljša, zasede prvo mesto... Ta metoda zahteva čas, vendar je najprilnejša.

TESTI SO KOT ROBOTI
BREZ SRCA

L.: Zdaj smo si ogledali načine ocenjevanja: pisne, ustne. Videli smo, da je težko oceniti pravilno. Oglejmo si še malo teste. Z njimi je mogoče odkloniti največ ovir, ki preprečujejo natančno, objektivno ocenjevanje učencevega znanja. Odgovori v testih so odvisni samo od učencev, ocenjevalčev vpliv je povsem izključen. Vsi rezultati se vrednotijo po istem ključu. S takim izpraševanjem (testi) učitelj tudi prihrani čas. Če se mu zdi, da rezultat testa ne ustreza mnenju, ki ga je imel o učencu, lahko to objektivno preveri. Ta postopek je tudi najboljši preskus za učitelja, kako zna oceniti učenca. Testi so predvsem prikladni, ko učitelj prevzame nov razred. Test ima za učitelja še eno prednost: je bolj zanesljiv, učenci pa se ne morejo počutiti kot žrtve, saj

med reševanjem sami vidijo, koliko znajo.

M.: Vendar nekateri trdijo, da imajo testi precej pomanjkljivosti. Menijo, da sposobnost izražanja ne vpliva na odgovore v testih. Smoter šole pa vendarle ni le to, da učenec osvoji samo znanje, temveč da se vzgoji in izobrazi v najširšem pomenu. To je sicer res, toda sposobnost izražanja je mogoče oceniti posebej. Nekateri tudi oporekajo, da je prikazano znanje v testu površno, da je težko ugotoviti, kako učenec povezuje snovi med seboj, toda to je že tehnična plat testov. Res je, da lahko testi postanejo hitro znani in s tem seveda neuporabni. Vendar je tudi to pomanjkljivost tehnične narave. Nekateri pedagogi menijo, da je ocena na podlagi testov znanja le na videz natančna, ker se nanaša samo na del učenceve dejavnosti. Če se ocenjuje znanje,

potem so ti testi izvrstni, če pa se ocena nanaša na socialne razmere, marljivost, prizadevnost in zdravje, je podatek o znanju lahko koristen le ocenjevalcu. Testi znanja imajo en sam smoter: da dokažejo količino znanja posameznika, nimajo pa »srca«, da bi došli tudi učenceve stiske.

L.: Doslej sva vas seznanili, kako lahko pridobimo ocene in kakšne so pomanjkljivosti pri posameznih ocenah in načinih. Zdaj pa skušajmo najti najbolj objektivno, najbolj stvarno oceno. Če bi združili vse te ocene, ki smo jih dobili z različnimi načini preverjanja (ustno, testi, nastopi...), bi dobili prav gotovo najbolj stvarno (kolikor je sploh možno!) oceno. Poleg klasičnih (številčnih) ocen pa bi bilo verjetno potrebno še opisno ocenjevanje. Vendar ne po določenih vzorcih, pač pa za vsakega učenca izvirno (praktično skoraj neizvedljivo). To je eden izmed načinov, s katerim pokaže resnično sliko. Nekateri menijo, da bi bilo najbolje ocene odpraviti. To je že res, vendar bi bilo potem

treba spremeniti celoten sistem šolstva. Ne smemo pozabiti, da je za vsako delo potrebna neka spodbuda, kritika, vrednotenje. Najbrž so še drugi načini, o tem lahko razglabljamo. Zdaj je pravzaprav težko delati »revolucijo«, da bi se vse skupaj korenito izboljšalo, toda treba se je pogovoriti.

M.: Verjetno bo za sedaj ostalo tako, kot je. V razpravi lahko razmišljamo, kako bi čim pogostejše in na najrazličnejše načine pridobivali ocene, učitelj pa bi na podlagi vseh teh ocen dobil nekakšno stvarno sliko učencevega znanja. Ker takšne, kakršne so ocene danes (tisto »cufanje« pred konferenco, ko je pomembno samo to, da ocena je, ne pa kakšna je, ko iz enkratnega preverjanja skušajo prikazati resnično stanje...), prav gotovo niso nikakršno merilo znanja!

L.: Morda se bo kdo izgovarjal, kako naj dobi ocene, toliko ocen, ko pa ni časa, saj ima le uro, dve, na teden. Vendar to ne sme biti opravičilo. Učitelj bi se

moral znajti, pridobivati ocene na razne načine, tudi če je malo ur. Saj ne more biti končno vsaj ena sama tista ocena, ki jo učenec dobi ob enkratnem preverjanju. Naj se ocenjuje tudi sodelovanje, razni predlogi, novi podatki, ki jih prispeva učenec. Vsaka ura bi morala biti organizirana tako, da bi učitelj dobil nekaj ocen. Preverjanje naj bi potekalo sproti.

M.: Še nekaj... Danes se marsikdaj dogaja, da učenec sploh ne ve, kakšno oceno je dobil. To seveda popolnoma zgrešeno. Oceno naj bi oblikoval celoten razred in jo tudi utemeljil. Seveda pa bi imel učitelj še vedno pri tem besedo... Učenci bi morali biti seznanjeni z merili, ki jih ima učitelj za preverjanje znanja (danes jih, žal, marsikdo sploh nima). Skratka, oceno je treba oblikovati skupno, tako bi bila najprilnejša (predvsem pri klasičnem preverjanju).

In še to: v šolah vse pogostejše ugotavljamo, da se znanje praktično premalo povezuje. LESNIK — ŠEBART

Pri Centralnem zavodu za napredek gospodinjstva je izšel
Delovni zvezek Gospodinjstvo — prehrana

za osnovne šole —

Delovni zvezek je dopolnilo k učbeniku za gospodinjstvo. Skupaj s stenskimi slikami in kompletom grafoskopskih prosojnic predstavlja didaktični komplet za pouk prehrane v osnovnih šolah. Z delovnim zvezkom bodo učenci na preprosti in prijeten način preskušali svoje znanje s področja predelave živil in priprave hrane doma, v industriji in v obratih družbene prehrane.

Delovne naloge so didaktično oblikovane in vodijo učenca k načrtovanju in ustrezni pripravi za delo (osebna priprava, priprava delovnega mesta, priprava pripomočkov za delo). Z njem spoznava navodila za delo, se usposablja po napisanih navodilih, skrbi za svojo varnost in varnost sodelavcev pri delu in se tudi sam preverja.

Učenec v delovnem zvezku sam odkriva različne zakonitosti, spoznava opravila za poklice v prehranski-predelovalni industriji in v obratih družbene prehrane, prednosti dobro organiziranega dela in bistvo naših prizadevanj za podružbljanje individualnega gospodinjstva, predvsem na področju družbene skrbi za zdravo in kakovostno prehrano. Zadnje strani zvezka so namenjene vajam v vodenju gospodinjstva (dnevnik izdatkov, mesečni in letni načrt prejemkov in izdatkov, varčevanje).

Učitelji, ki delajo na šolah, kjer še ni urejene gospodinjstvene učilnice, bodo lahko učence prek delovnega zvezka usmerjali k delu doma. Delovni zvezek jim je tudi dragocen pripomoček za preverjanje učenčevega znanja.

Zvezek je precej zajeten, vendar naj učenci v šoli opravijo le tiste vaje, ki so označene z zvezdico. Vaje so izbrane tako, da učenci spoznajo glavne načine pripravljanja hrane, vse druge vaje pa lahko delajo doma. Za tak obseg delovnega zvezka smo se odločili zato, da bi učenci spoznali čim več zdravih in ne predragih jedi, predvsem takih, ki jih je mogoče preprosto in hitro pripraviti.

Delovni zvezek je izšel z zamudo. Učenci bodo zvezke najhitreje dobili, če jih šole naročijo neposredno pri založbi Centralnega zavoda za napredek gospodinjstva, Poljanska 6, Ljubljana. Tako bodo dobili zvezke tudi za nekaj odstotkov ceneje.

MARTA HROVATIN

Stična in zgodnja arhitektura cistercijanov

Državna založba Slovenije je v dveh desetletjih izdala štiri Zadnikarjeve znanstvene dela: Romanska arhitektura na Slovenskem, Srednjeveška arhitektura kartuzijanov in slovenske kartuzije, Hrastovlje ter Stična in zgodnja arhitektura cistercijanov. Slednje je avtorjeva dvajseta knjiga. Njegova strokovna prizadevanja veljajo raziskovalnim nalogam, zlasti arhitekturi in restavracijam. Kot umetniški zgodovinar je s svojim delom segel na široko geografsko območje vse od Primorja do Pomurja. Že več let se posveča naši srednjeveški redovni arhitekturi, s tega področja je tudi Stična.

Samostansko poslopje v Stični je tipično drugačno, kot je sicer samostansko stavbarstvo. Avtor na temelju raznih virov, predvsem pa na temelju programa, ki ga je za cistercijski samostanski red izoblikoval reformator monastičnega življenja sv. Bernard, dokaže, da sodi stiški kompleks k tistim samostanskim poslopijem, ki naj bodo predvsem funkcionalna. Tu pa se odpre vprašanje o umetnosti v odnosu do stroge namembnosti. Cistercijska Stična — njena zgodnja romanska podoba je toliko razpoznavna, da je na njeni osnovi mogoče rekonstruirati evropsko cistercijsko arhitekturo, ki so jo kasnejše prezidave močno zakrile — je prav glede na funkcionalnost in gradbeno estetično pomembnost umetnostnozgodovinski spomenik v slovenskem in evropskem merilu. Stična je edina cistercijska zgradba z necistercijskim načinom gradnje; njena arhitektura se, kot je dognal avtor, ni podredila tako imenovanemu bernardinskemu tipu.

Povzetek bogate vsebine je tuju dostopen v francoščini in nemščini.

Henryk Markiewicz: Glavni problemi literarne vede

S prevodom poljskega znanstvenega dela smo Slovenci dobili knjigo, ki govori o literaturi posredno, o njej spregovori prek literarne vede in daje izčrpen pregled tovrstne znanosti. Tako nam odpira povsem drugačne perspektive in obzorja, kot živijo v naši zavesti iz tradicionalnih literarnih teorij. Delo upošteva najnovejša dognanja v literarni vedi in bo posebno za študente dragocen študijski pripomoček. Nove ravni in vidike pa odpira vsakomur, ki ga problematika literarne vede živo zanima. Prevajalec je opravil pomembno delo in se moral spoprijeti tudi z mnogimi terminološkimi problemi. Poudariti velja, da je v Kronološkem pregledu zgodovine literarne vede 1851—1968 zajeta tudi slovenska strokovna literatura.

Knjigo je izdala DZS.

VELIKA PLANINA

1. dan smučanja za 90. — din

- avtobusni prevoz iz Ljubljane do Bistrice in nazaj
- uporaba nihalk, sedežnice in vseh vlečnic na Veliki planini
- mesna enolončnica

Informacije in prodaja: Turistična agencija Viator, Trdinova 3, tel.: 314-544.

Organiziramo tudi enodnevne smučarske pakete v Kranjski gori in na Zatrniku ali pa z udobnimi avtobusi odpeljemo tja, kamor boste želeli sami.

SOZD SAP VIATOR

Aforizmi

Inteligentni učenci se učijo na napakah svojih učiteljev.

Uspel je čez noč, hodil je v večerno šolo.

Dandanes pisatelji lahko mirno prepisujejo drug od drugega, saj ljudje vse manj berejo.

Nekateri so proti celodnevni osnovni šoli, zato ker se zavzemajo samo za večerne.

V šolah nas premalo naučijo, kaj naj bi delali v času brezposelnosti, po končani šoli.

Znanje je kapital, za katerega nihče ne daje obresti.

Učitelji iz vseh bank, vrnite se!

Učil se je samo na napakah in postal popoln lump.

Rekli so mu — pamet v roke, in ostal je brez glave.

J. Mrkalj-Kadmus

Kraljestvo dam za dobrega človeka.

Raje imam trn v peti kot v glavi.

Bolje je imeti dobrega strica kot devet sosedov.

Bolni družbi zdravniki ne morejo pomagati.

V kulturi mnogi gasijo polemični ogenj s pljuvanjem.

Uspel sem! Naučili so me govoriti in podpisovati.

Mladino smo marsikaj naučili, kar nam zdaj ni všeč.

Učitelji postanejo ponavadi slavni šele v nekrologu.

Gledano z visokega položaja — ljudje so resnično malenkostni.

Zgodovinar mora biti zelo dober kirurg časa.

MALI SLOVAR TUJK ZA VSAK DAN

Paragraf-črka, ki ima največ ovinkov in eno luknjo povrhu.

Perenospora — zajedavec trte, ki uspešno pomaga v boju proti alkoholizmu.

Pigmejec — človek, ki je ostal majhen, ker so ga njegovi številni šefi božali po glavi.

Satelit — vrsta zvezdic, ki krožijo okrog pomembnih foteljkov.

J. Mrkalj-Kadmus

● Vse blago za vaše gospodinjstvo

● za opremo doma

● za šport in rekreacijo

V VELEBLAGOVNICAH

nama

LJUBLJANA

ŠKOFJA LOKA

KOČEVJE

VELENJE

SLOVENJ GRADEC

RAVNE

NA KOROŠKEM

ŽALEC

CERKNO

helios
barve

- PEDAGOŠKI DELAVEC
- PROJEKTANT
- INVESTITOR
- IZVAJALEC

Za kakovostno zaščito ali obnovo lesa, kovin in sten vam svetujemo:

- Za vrata in druge lesene dele v stanovanju

DOM emajl extra — hitro sušeči se emajl, ki ima izreden lesk in se odlično razliva.

- Za okna in druge lesene predmete

LUMALIN special — emajl z veliko odpornostjo proti vremenskim vplivom ali VIKEND emajl extra — najkakovostnejši premaz, ki ga odlikujejo visok in obstojen lesk, odlična pokrivnost in obstojnost v najslabših razmerah.

- Za zaščito lesenih delov, ki jim želimo ohraniti naravni videz

LAK ZA ČOLNE — brezbarvni lak z izrednim leskom, veliko obstojnostjo proti vodi in vremenskim vplivom; hitro sušeči se TESAROL LAK (izdelujemo tudi lak brez leska — mat) in VIKEND lak — naš najkakovostnejši premaz, ki je odporen tudi proti sončnim žarkom.

- Za opaže, rolete, lesene balkonske ograje in druge lesene dele

BONDEX — sredstvo za oplemenitenje in zaščito lesa proti vremenskim vplivom. Neškodljiv za zdravje in rastline. (Izdelujemo ga v sodelovanju s svetovno znanim podjetjem S. DYRUP — Danska.)

- Za kovinske ograje in druge kovinske dele

TESAROL emajl — export — že 5 desetletij znani in preskušeni emajl z veliko prožnostjo in odpornostjo proti vremenskim vplivom. Izdelujemo ga v 12 različnih tonih; primeren je tudi za niansiranje drugih sintetičnih premazov (Dom, Lumalin, Vikend). Za radiatorje in druge kovinske predmete, ki so izpostavljeni toploti, pa priporočamo RADIATOR EMAJL.

- Za parket

IDEAL lak NOVI — dvokomponentni kislinotrdni lak, ki daje trd in prožen film (silajni ali polmat). Olajša čiščenje in podaljša trajnost parketa. IDEAL lak NOVI je embaliran tudi v »družinskem paketu« za 15 m² parketa.

- Za stene v stanovanju

DOMAL — poceni disperzijska barva za notranja dela. HELIOPLAST extra disperzijska barva — kakovosten premaz; stene, premazane s to barvo, lahko čistite z mokro krpo in blagimi detergenti.

HELIOPLAST — zunanja, izdelana na osnovi akrilne disperzije, ki je zelo odporna proti vremenskim vplivom in alkalijam, zato jo priporočamo predvsem za zaščito fasad.

MOZAIK barva — najkakovostnejši premaz za zid. Z enim nanosom dosežemo večbarvni videz. Izdelujemo jo v sodelovanju s podjetjem PAUL JAEGER & Co. Lackfabrik Zahodna Nemčija. Posebno jo priporočamo za šole, vzgojnovarstvene zavode, bolnišnice, hotele itd.

- Za balkone, stene in tla v garažah ter kurilnicah

BETONAL — najnovejši premaz za beton, odporen proti obrabi, kurilnemu olju in bencinu.

- Za preprečevanje plesni v kletih, kuhinjah, pekarnah, pivovarnah itd.

SANITOL — sredstvo za preprečevanje plesni.

- Za šolske table

EMAJL ZA ŠOLSKA TABLE v zeleni in črni barvi.

- Dodatke za beton

● Antikorozijske in temeljne premaze

HELIOS

KEMIČNA INDUSTRIJA DOMŽALE, Ljublj. 114, tel.: hc 72-711

LIKOVNIM PEDAGOGOM V SR SLOVENIJI

Kot ste verjetno že opazili, objavlja letošnji letnik revije **PIONIR** tudi prispevke s področja likovne vzgoje pod skupnim naslovom Ali razumemo likovno govorico. Prispevki so namenjeni pionirjem, pišejo pa jih naši priznani likovni pedagogi. Letos so že in še bodo pisali Vinko Tušek in Marjan Kukec iz Kranja, Ivo Mršnik in Helena Berce iz Ljubljane, Milena Carli iz Celja in Koni Štajnbaher iz Izole.

Za prispevke s področja likovne vzgoje smo se odločili predvsem zaradi pomanjkanja tovrstne literature. Otrokom iz vse Slovenije želimo prikazati osnovne likovne zakonitosti, ki bi jih sicer morali pridobiti v šoli pri likovni vzgoji, vendar žal to področje v vseh krajih Slovenije ni tako usmerjeno, da bi bili otroci res povsod deležni dobre likovne vzgoje. Vendar prispevki niso namenjeni samo otrokom, temveč tudi vam, učiteljem likovne vzgoje kot pomoč, dopolnilo ali morda celo vodilo, kako usmerjati in voditi sodobno likovnovzgojno delo pri pouku in v okviru prostovoljnih dejavnosti.

Prvi prispevek Helene Berce je nakazal način obravnave likovnega dela in problem gledanja in vrednotenja umetnin odraslih umetnikov ter otroških likovnih del na področju risbe, slike in plastičnega oblikovanja. Prispevki o barvnem nauku Vinka Tuška nas povedejo v čudoviti svet barv, njihovega doživetja, spoznavanja iz raznih zornih kotov ter njihovega vrednotenja na umetninah in otroških likovnih delih. Drugi avtorji še pripravljajo svoje prispevke.

Namen našega članka pa ni ocenjevati prispevke v reviji **PIONIR**, temveč spodbuditi tudi vas, druge dobre likovne pedagoge k pisanju. Nakazanih likovnih problemov je veliko, načinov reševanja je še več, rešitev pa je nešteto. Zato je motivov za pisanje še dovolj. Kdor bi se želel vključiti med avtorje ali pa, dobil podrobna navodila za pisanje, naj se obrne na svetovalko za likovno vzgojo Heleno Berce, Zavod SR Slovenije za šolstvo, Parmova 33, Ljubljana, tel.: 320-748.

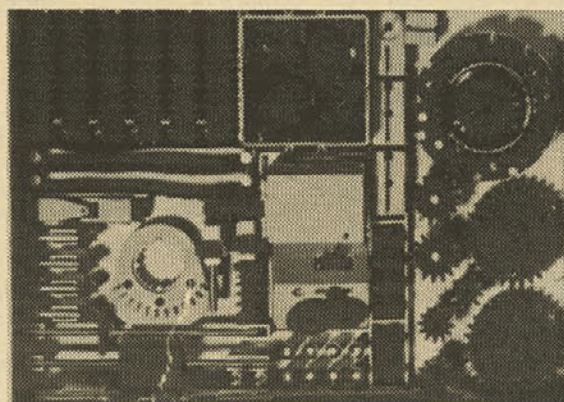
Pričakujemo čimveč vaših prispevkov. Želimo, da bi bili ti prispevki kakovostni in da bi jih otroci radi prebirali, še posebno pa to, da bi iz njih čez nekaj let nastal dober priročnik za likovno vzgojo v osnovni šoli.

Hvala uredništvu Pionirja, ki nam pri teh naših željah pomaga.

ZA TEHNIČNI POUK FISCHERTECHNIK

Na zalogi imamo še vseh pet tehničnih sestavljanek

Ut-1 (osnovna zbirka)	580,00 din
Ut-2 (motor in gonila)	600,00 din
Ut-3 (stikala in krmiljenje — elektromehanika)	1.580,00 din
Ut-4 (krmiljenje in regulacija — elektronika)	1.854,00 din
Ut-5 (statične konstrukcije)	640,00 din

Vseh pet sestavljanek je potrjenih kot učilo za tehnični pouk v osnovni šoli.

Na zalogi je tudi še nekaj izvodov plastičnih gradnikov za sestavljanje modelov pri tehničnem risanju — FISCHERGEOMETRIC 1, 2 in 3. Vsi trije stanejo 789,60 din.

Obširnejše informacije in strokovna ocena so bile objavljene v prvi številki revije »Vzgoja in izobraževanje«, letnik 1975.

Zbirke ima na zalogi — DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE — Oddelek učil, Ljubljana, Trubarjeva 27.

ORODJE ISKRE ZA SODOBNO TEHNIČNO VZGOJO

Proizvodni program Iskre zajema tudi električno ročno orodje. To se je uveljavilo tudi v naših šolah, posebno po seminarjih za učitelje tehnične vzgoje, ki jih je Zavod SR Slovenije za šolstvo organiziral v Mariboru, v Velenju in v Domžalah. Seminarji so bili zasnovani glede na nove vsebine in metode, ki jih prinaša predlog novega učnega načrta tehnične vzgoje.

Udeležilo se jih je okrog šeststo učiteljev, ti pa poučujejo tehnično vzgojo v slovenskih šolah.

Sprememba učnih načrtov za tehnično vzgojo v naših šolah zahteva tudi spremembo opreme šolskih delavnic. Tehnična vzgoja se po novi zasnovi podreja potrebam proizvodnje v naši družbi in potrebam delavcev. Učenec si mora v vzgojnoizobraževalnem procesu na naših šolah pridobiti znanje, spretnost in lastnosti, ki naj bodo značilne za delo v socialistični proizvodnji združenega dela. Posebna pozornost je posvečena ustvarjalnim procesom, ki naj prežemajo ves delovni cikel.

Učencu je treba dati na voljo vse materialne možnosti glede na varnostne predpise in njegove razvojne sposobnosti, tako da doseže smoter: hitro in obenem tudi primerno kakovost izdelka. V

tehnični vzgoji je pomembno, da uvedemo v šolske delavnice primerne obdelovalne stroje.

Učitelji tehnične vzgoje so sprejeli orodje, ki ga izdeluje Iskra kot primeren pripomoček pri pouku, saj ustreza razvojni stopnji šol, tako glede varnosti kot glede številnih obdelovalnih možnosti, ki jih omogoča bogat program orodja in priključkov za električne vrtalne stroje.

TOZD ERO je povabila na-

elektronska regulacija vrtljajev, z vibracijskimi vrtnimi stroji, ki se razlikujejo od dosedanjih po tem, da imajo precej večjo moč in so zato v šolskih delavnicah bolj uporabni.

Navedimo nekaj tehničnih podatkov: električni vrtni stroj VS 110 A 12 ima moč 370 W, 1900 vrtljajev v minuti, pri normalni obremenitvi pa omogoča vrtno do premera 10 mm v jeklu. Električni vrtni stroj VS 910 A 12 se

šega sodelavca, da si ogleda proizvodnjo. Strokovnjaki iz tovarne električnega orodja so ga seznanili s KLIP, KLAP in tudi z drugim programom: z najnovejšo serijo vrtnih strojev, pri katerih je vgrajena

razlikuje od prejšnjega, saj lahko hitrost vrtenja zvezno uravnavamo z elektronskim stikalom, in sicer od 0—1900 obratov v min.; električni vrtni stroj VS 210 A 12 ima moč 420 W, hitrost vrtenja pa

lahko uravnavamo z dvostopenjskim stikalom, in sicer z nastavitvijo 650 ali 1700 obratov na min. Z njim lahko napravimo izvrtno do premera 10 mm v jeklo.

Med električne vibracijske vrtalne stroje o katerih smo govorili v uvodu, štejemo:

- VV 110 A 12, ki ima moč 370 W, 1900 obratov na min., in v praznem teku 38.000 udarcev na minuto;
- VV 910 A 12, ki se razlikuje od prejšnjega po tem, da lahko število obratov in število udarcev na minuto zvezno uravnavamo od 0—1900 ali od 0—38.000;
- VV 210 A 12 ima 420 W moči, hitrost vrtenja pa uravnavamo z dvostopenjskim stikalom na 650 ali 1700 obratov v min. Uravnavamo lahko tudi število udarcev na minuto.

Posebnost vseh teh električnih ročnih orodij je, da imajo poseben sistem hitrega in enostavnega vpenjanja priključkov KLIP-KLAP.

1. Krožna žaga KZ-113-02. Uporabljamo jo za žaganje lesa in lesenih polizdelkov, debelih do 35 mm, omogoča žaganje pod kotom 45° in izdelovanje utorov do širine 8 mm.
2. Povratna žaga PZ-135-02, ki jo rabimo za žaganje lesa in lesenih polizdelkov, plastik, barvastih kovin v ravnih in krivuljnih rezih do debeline 45 mm.
3. Vibracijski brusilnik VB-102-03. Z njim lahko površinsko brusimo ravne ploskve različnih materialov: lesa in lesenih polizdelkov, kovin, plastič-

Pogled na del tekočega traku tovarne električnih ročnih orodij ISKRA.

- nih mas, seveda z ustreznim brusnim papirjem.
- 4. Brusilnik BR-115-01. Z njim brusimo nože, svedre, delavniško in kmetijsko rezilno orodje.
- 5. Vrtno škarije SV-134-01. Z njimi obrezujemo žive meje in okrasne grmovnice.
- 6. Mize za žaganje RM-110. Nanjo pritrdimo vrtni stroj, krožno žago — ali povratno žago. Tako dobimo stabilne stroje, ki omogočajo žaganje in obdelavo lesa, lesenih polizdelkov, plastičnih mas in barvastih kovin.
- 7. Navpično stojalo SVS-111, ki je prirejeno za pritrditev vrtnega stroja to zagotavlja hitro, preprosto in natančno vrtnje najrazličnejših izvrtin.
- 8. Lesna stružnica SL-106-01, ki je namenjena struženju lesa. Njene značilnosti so: enostavna konstrukcija, preprosta uporaba pri izdelavi različnih lesenih izdelkov.
- 9. Horizontalno držalo DR-110. Z njim vpenjamo vrtalne stroje v vodoravnem položaju in priklju-

čimo brusni kolut, ščetke, gumijast kolut z brusnim papirjem itd.

10. S KLI-KLAP vrtnim strojem se uporabnost poveča tudi s priborom: spiralnimi svedri, krožno in čelno žično ščetko, brusnimi in gumijastimi koluti z vperjalnim trnom, brusnim papirjem in brusnim platnom, klobučevinastim kolutom in krzneni polirno prevleko, listi žag za KZ-113-02 in PZ-135-02, kronsko žago, stružnimi dleti itd.

Poleg KLIP-KLAP programa izdeluje Iskra tudi orodje za delo v raznih poklicih: ročne vrtalne stroje z močjo od 500 do 1050 W, vibracijske vrtalne stroje z močjo od 400 do 550 W, kotne brusilnike, kotne polirne stroje, električne škarije, sekalnike pločevine, povratne žage, nadrezkarje, preme brusilnike, rezalnike navojev, električne izvijalnike, visokofrekvenčne betonske vibratorje, ročne krožne žage za žaganje lesa, ročne skobel-nike in električna pnevmatska kladiva.

Josip Šegula-Pec petinsedemdesetletnik Časnik raste in pade z naročniki

Profesor Pec Šegula, rojen 12. februarja 1903 na znameniti Ptujski gori, je več kot 55 let vestno in kljub mnogim naporom in večkrat nerazumevanjem, zvesto in prizadevno služil vzgoji, izobrazbi in glasbeni kulturi, hkrati pa je bil neustrašen in spreten organizator kulturnega, društvenega in sindikalnega življenja. To je dokazal povsod, kjerkoli je služboval in delal, sprva kot učitelj, po nadaljnjih študijskih letih pa kot profesor glasbe, pevovodja, organizator mnogih zborov ter dirigent na vokalnih in instrumentalnih koncertih.

Vsak, ki ga je približe poznal pri njegovem poklicnem in javnem delu, se je čudil njegovi izredni delovni vnemi in vztrajnosti. To je še posebno vplivalo na gojence učiteljske in kaneje pedagoške gimnazije, ki jim je dal kot odličnega glasbeni pedagog in metodik temeljito znanje, kaj je vzgojil naši slovenski deželi že priznane zborovodje in glasbenike. Pri ljudskoprosvetnem delu je vnesel smisel za kulturno in instrumentalno glasbo v zbor, v katerih so bili po večini ljudje iz proletarijskih družin. Zavedal se je, da prav zborovski petje in glasba spodbujata k revolucionarni delavski zavesti, k čutu skupnosti in socialnosti, k smislu tudi za kulturno uveljavljanje, k splošni izobrazbi in razumevanju umetnosti, ki plemeniti človekov značaj.

Že kot učenec ljudske šole na Ptujski gori je na pobudo svojih učiteljev igral pri domačem mladinskem godalnem orkestru, ki je resno konkuriral nemški deški »Knabenkapelle« v Ptuj. Ko je bil sprejet na mariborsko učiteljsko — tedaj je bil ravnatelj veliki slovenski pedagog Henrik Schreiner, ki je sam igral pri orkestru v Narodnem domu in pospeševal glasbeno vzgojo in izobrazbo, je kmalu postal vodja dijaškega pevskega krožka. Na svojih službenih mestih v obsejnih Šentilju, v predmestni Krčevini, v Mariboru, v Slovenski Bistrici in v Slovenskih Konjicah je med dvema vojnama organiziral pevske zbor: »Krilato kolo« in »Luno« v mestu, čitalniški pevski zbor »Svoboda« v Slovenski Bistrici, v Slovenskih Konjicah pa je dirigiral različne spevoigre in koncerte. Potem ko je odslužil kadrovske rok na oficirski šoli v Sarajevu, kjer je prav tako vodil izvrsten pevski zbor, se je zaposlil — po študijah na državnem konservatoriju in na Glasbeni akademiji v Ljubljani — kot profesor glasbe v Celju. Tu je spet organiziral prvi mešani delavski mladinski pevski zbor, dirigiral Celjskemu pevskemu društvu in postal soustanovitelj Celjskega kulturnega tedna. Priredil je vokalne koncerte z orkestrom, ki je izvajal dela Schwaba, Ipavceva, Adamiča, Lajovica, Savina in nastopal s Haydnovimi oratoriji. Znani

srbski kulturnik Lujo Vojnovič, ki je živel takrat v Londonu, se je večkrat mudil v Celju. Ob takih priložnostih je obiskal tudi kulturne prireditve, v časnikih pa je zapisal, da je CPD priredilo koncerte, »ki bi bili v čast vsakemu velikemu mestu«.

Ko so Peca Šegulo med okupacijo pregnali z družino v Valjevo, je tudi tam organiziral »Kulturno umetniško ekipo« pri Narodnoosvobodilnem odboru; po osvoboditvi Beograda je postal vodja pevskega zbora »SKUD Franc Rozman-Stane« in bil odgovoren za slovenski program Radia Beograd.

Ko se je po osvoboditvi vrnil v Maribor, je kot profesor učiteljskega, kjer je delal več kot 30 let, takoj ustanovil mladinski pevski zbor »Jože Kerenčič«, pri upravi »Radia svobodni Maribor« pa je skrbel za glasbene oddaje in vodil radijski kvartet. Oživel je Glasbeno Matico, vodil učiteljski pevski zbor »Slavko Osterc«, od leta 1956—1962 pa je bil upravnik mariborskega SNG. S pevskega zbora in z mariborsko Dramo je gostoval v ožji in širši mariborski regiji, drugod v Sloveniji in v mnogih mestih drugih republik, na mladinski progi in akcijah Šamac — Sarajevo, Sežana — Dutovlje ter Zagreb — Ljubljana. Njegovi zbori so nastopali tudi na Ljubljanskem festivalu in Primorskih prireditvah.

Kot priznan glasbeni pedagog in metodik je bil predsednik šolskega odbora mariborske Srednje glasbene šole, član sveta Akademije za glasbo v Ljubljani ter član okrajnega in mestnega sveta za prosveto in kulturo v Mariboru. Kot sindikalni delavec je bil več let predsednik Mestnega odbora prosvetnih delavcev, Društva profesorjev in učiteljev, odbornik Pedagoške centrale oziroma Pedagoškega društva, prvi predsednik Društva glasbenih pedagogov v Mariboru ter soustanovitelj in nekaj let predsednik Društva mariborskih kulturnih delavcev. Kot bорец za severno mejo je bil tudi član Maistrovih borcev v Mariboru, v mestu, kjer je preživel in v njem požrtvovalno delal več kot polovico svojega bogatega ustvarjalnega življenja in glasbeni umetnosti, v vzgoji in izobrazbi našega mladega rodu.

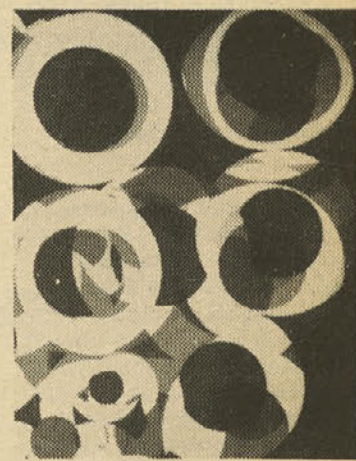
Sedaj, ko živi z družino v Ljubljani, še vedno nenehno živo spremlja naše pedagoško in glasbeno življenje in komponira. Številni prijatelji našega Peca Šegule, njegovi stanovski tovariši in hvalni učenci, mu želijo še veliko zdravih in ustvarjalnih let! A. K.

»Prosvetni delavec« si zagotavlja obratna sredstva predvsem s svojim delom. Mnogi tarnajo, da je v listu vse preveč oglasov, toda to je vir sredstev, ki v veliki meri omogočajo izhajanje časopisa. Ustanovitelj, Sindikat delavcev vzgoje in izobraževanja in izobraževalna skupnost Slovenije krijeta le majhen del proizvodnih stroškov. Veliko je odvisno od naročnikov, ki pa so po-

gosto zelo neredni plačniki. Lani so morali črtati iz seznama več kot 2000 naročnikov, ker že dve leti niso poravnali skromne naročnine. Trenutno je na list naročenih 7123 rednih naročnikov, kar pomeni, da je večina delavcev različnih vzgojnoizobraževalnih organizacij brez svojega strokovnega in stanovskega glasila.

Sedaj je letna naročnina za de-

lovne organizacije 140 din, za posamezne naročnike 80 din, za učence in študente 40 din. Menimo, da to ni pretirano. Gotovo je, da bi vsak pedagoški delavec lahko imel svoj časnik vselej pri roki. Marsikdaj so v njem vsebine, ki živo zanimajo vsakogar in so v pomoč pri delu. Dokaz za to je številka, v kateri je bilo objavljeno gradivo o izdelavi pravilnika za delitev dohodka in osebnih dohodkov. Vsi izvede te številke so pošli in v uredništvu smo komaj še zadržali arhivski izvod. Ne moremo pa na slepo tiskati posameznih števil v različnih nakladah, zato je dosti primernejše, da se ob sorazmerno nizki naročnini vsakdo odloči za redno sprejemanje lista, ki bi ga radi povečali tudi po obsegu. V dru-

Upravi ČZP »Prosvetni delavec«
61001 LJUBLJANA, Naborjeva 1-1,
p. p. 355 — VII

Podpisani poklic

zaposlen v

Pošta (številka in kraj)

Ulica

se redno naročam na list »Prosvetni delavec«.
Naročnino bom poravnal takoj ob sprejemu časnika in jo nakazal na številko žiro računa.
ČZP »PROSVETNI DELAVEC«: 50101-601-16915.

V
dne 1978.

Podpis:

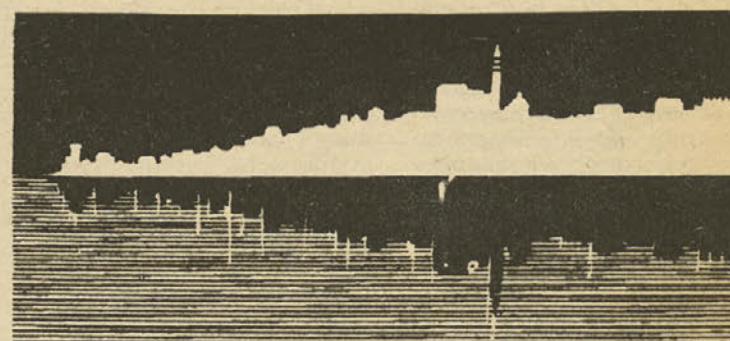
ZDPDS — kaj je to?

Kratice smo že vajeni, toda marsikateri si na prvi pogled ne znajo pojasniti. ZDPDS je pedagoškim delavcem blizu, vsaj bila naj bi! To je Zveza društev pedagoških delavcev Slovenije, ki združuje društva pedagoških delavcev iz Maribora, Ljubljane, Kranja, Kopra, Idrije, Nove Gorice, Ribnice in Kočevja. Tej strokovni organizaciji ni vseeno, kaj je z našo pedagogiko, teorijo in prakso. Ne ukvarjajo se z vprašanji delovnih razmerij; pravnimi problemi, temveč predvsem s strokovnimi in raziskovalnimi, pomembnimi za pedagoške delavce, da bi krepili svojo pedagoško sposobnost. V ZDPD Slovenije se samoupravno združujejo društva pedagoških delavcev in druga društva s sorodno dejavnostjo z namenom, da bi uresničevala programske naloge, pomembne za pedagogiko na območju Slovenije.

Prav presenetljiva je ugotovitev, da se pedagoški delavci na Dolenjskem, Koroškem, v Pomurju in v Celju, znanem pedagoškem središču, niso organizirali v svoja strokovna društva, čeprav bi to bilo potrebno še marsikje drugje. Ali to pomeni,

da ni dovolj poklicne pedagoške samoiniciative in ustvarjalnosti, v pedagoškem delu, ki je sicer hudo zapleteno in nič kaj lahko?

Prihodnji petek, 24. februarja bo v Ljubljani redna skupščina Zveze društev pedagoških delavcev Slovenije. Tokrat bodo ob enem pripravili razpravo o usmerjenem izobraževanju pedagoških delavcev, ki jo bo vodila priznana pedagoginja doc. dr. Ana Kranjc v Klubu delegatov. Delo skupščine bo nedvomno zanimivo ne samo za pedagoške delavce, temveč za vse, ki se neposredneje ukvarjajo s preobrazbo vzgajanja in izobraževanja.
L. R.

Ivo Matkoviču ob upokojitvi

V tem šolskem letu je bil upokojen tovariš Ivo Matkovič, dosedanji ravnatelj osnovne šole Prežihov Voranc v Mariboru.

Kot sin naprednih primorskih staršev je kmalu po I. svetovni vojni spoznal trdo življenje narodno zavednih in zato pregananih Slovencev. To mu je dalo poseben pečat in ga preželo z iskrenim domoljubjem, ki ga je ohranil do današnjih dni.

Šolal se je v Mariboru in po opravljeni učiteljski diplomiji leta 1936 dobil prvo službeno mesto kot prefekt v otroškem zavetišču. Že naslednje leto je poučeval pri Sv. Ani v Slovenskih goricah. V tem kraju je torej začel svoje učiteljsko delo, ki mu je pozneje bogato obrodilo, ustvaril si je družino in tam ga je po treh letih zatekla II. svetovna vojna. Prenehal je poučevati in ostal zvest tradicijam svojih staršev.

Po osvoboditvi je prevzel pri Sv. Ani mesto šolskega upravitelja in začel vsestransko pomagati pri obnovi porušene domovine. Kmalu se je odzval rodni Primorci, ki je klicala svoje rojake — učitelje na šole. Oddolžil se ji je in leto dni poučeval v takratni conii B.

Vrnil se je v Slovenske gorice in tam do leta 1952 nadaljeval svoje učiteljsko in družbenopolitično delo. Nato je odšel v Maribor, prevzel ravnateljsko mesto na osnovni šoli VII, poučeval na takratni vadnici, bil ravnatelj osnovne šole IX in od leta 1962 ravnatelj osnovne šole Prežihov Voranc. Vmes je nekaj let poučeval metodiko na učiteljski in tako tudi neposredno vzgajal nove učitelje.

Kot učitelj in vzgojitelj je bil znan po svoji prizadevnosti in strokovni sposobnosti, saj se je nenehno poglobljal v svoje delo in se izobraževal. Njegov glavni smoter je bil vzgojiti človeka — takega, ki bo vedno znal ostati človeški, ki bo ljubil delo in domovino. Želel je, da bi vsak po svojih močeh čim več prispeval k uspehom naše skupnosti. Učenci so ga vzljubili, spoštovali so ga njihovi starši, saj je imel tudi do njih vedno topel odnos. Srečeval se je s hvalnimi pogledi mnogih mladih ljudi, ki so ponesli v življenje tudi del njegovega srca. Sredi mladega, prebujajočega se življenja, je ostal sam mlad in veder, čeprav so leta minevala. Dolgo časa je bil naš dobri ravnatelj. S svojimi bogatimi strokov-

nimi izkušnjami in življenjsko vrednino nas je vodil, vedno nam je znal svetovati in pomagati. Vselej mu je šlo le za bistvo — za dobro otroka in v tem je njegova največja pedagoška vrednost. Zavedal se je, da samo zadovoljen učitelj lahko koristi otroku in ga vodi k napredku.

Pod njegovim vodstvom je naš pedagoško delo napredovalo in ves čas ostalo na visoki strokovni ravni. V času, ko je bila naša ustanova vadnica učiteljskega in pozneje v izredno razgibani dejavnosti z razrednimi in strokovnimi aktivimi, se je njegovo delo zrcalilo tudi zunaj mariborske občine. Mladi in izkušeni učitelji so prenašali njegove nasvete in nasvete učiteljev mentorjev v najbolj oddaljene učilnice vzhodnoštajerskega območja.

Ivo Matkovič je izpolnil svoje pedagoško poslanstvo kot človek, učitelj in ravnatelj naše ustanove. Nam, njegovim sodelavcem, bo ostal drag zaradi svoje skromnosti, vedrine in globoko občutene človečnosti.

Delavci in učenci osnovne šole Prežihov Voranc se mu iskreno zahvaljujemo za njegovo življenjsko delo.

KOLEGICE IN KOLEGI

75 let dr. Joška Tischlerja

Dvorni svetnik in nekdanji predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev, dr. Joško Tischler, je slavil svoj 75. jubilej, v svojem rojstnem kraju, Kamnu pri Tinjah, v družinskem krogu, praznovanja pa so se udeležili tudi predstavniki slovenskega naroda na Koroškem: dr. Zwitter, dr. Grilc, ravnatelj slovenske gimnazije, dr. Pavle Zablatnik, generalni konzul v Celovcu, Milan Šamac in njegov predhodnik Bojan Lubej. Navzoča sta bila tudi njegova sošolca, z dunajski univerze, dr. Bratko Kreft in profesor Hutter.

Jubilant je bil rojen leta 1902 v Kamnu pri Tinjah, kjer je dokončal osnovno šolo. Gimnazijo je obiskoval v Celovcu in Kranju, visoko šolo pa na Dunaju. Za doktorja filozofije je promoviral leta 1927. Od leta 1928 je služboval kot profesor na službenih mestih na Koroškem in Štajerskem. Kot zaveden Slovenec je moral med nacizmom prekiniti službovanje, nato pa so ga premestili v Bregenz. Po končani vojni se je topet vrnil v svojo Koroško in poučeval od leta 1945 do 1947 na realki v Celovcu.

Leta 1957 je ustanovil Državno gimnazijo za Slovence v Celovcu in postal njen prvi ravnatelj. Na tem službenem mestu je bil do upokojitve leta 1967. Sprva je bil v treh razredih gimnazije le 101 učenec, poučevalo pa je 8 učiteljev. Čeprav so ji nasprotiki Slovencev na Koroškem želeli čimprejšnjo smrt, je postajala gimnazija vsako leto močnejša; po 20 letih življenja ima že več kot 500 maturantov. Delo gimnazije in njenih profesorjev sta vseh 20 let skrbno spremljala velika ljubica in prizadevanje vseh zavednih Slovencev na Koroškem, da bi jo ohranili. Leta 1949 je dr. Tischler ustanovil narodni svet za slovenske Korošce in ga vodil več kot 20 let. Pred dvema letoma je dobil vrednega naslednika, svojega učenca dr. Matevža Grilca, ki je o dr. Tischlerju dejal, da je bil daljnogleden politik in pedagog, ki si je znal pridobiti mladino, hkrati pa je bil največji življenjski učitelj. Jubilar si je zelo prizadeval, da bi dobila celovška slovenska gimnazija svoje prostore (saj je morala gostovati na realki). To se je uresničilo šele leta 1971, ko so začeli graditi novo poslopje, ravnatelj pa je postal njegov vredni naslednik dr. Pavel Zablatnik. V novo poslopje so se preselili maja 1975.

Dr. Tischler je bil v boju za narodnostne pravice vedno med prvimi. Vztrajno si je prizadeval za

narodno in kulturno sodelovanje ter uveljavljanje in mirno sožitje z avstrijskimi državljani na Koroškem, za enakopravnost slovenskega človeka v avstrijski družbi. Na jubilejnem slavlju je dr. Bratko Kreft izjavil, da je njegov kolega na dunajski univerzi lahko ponosen na svoje prehojeno življenje. V zgodovini slovenskega naroda šteje dr. Tischlerja med največje može, ki jih je dala Koroška — zibelka slovenstva. Dr. Tischler je prejel za svoje aktivno delo v domovini na Koroškem visoko priznanje in odlikovanje predsednika FLRJ tovariša Tiša.

Ob koncu slavlja so navzoči poklonili jubilaru več umetniških del za njegovo zasluženost, ki jo je prehodil kot profesor, pedagog in bорец za slovenske pravice v rojstni Koroški.

Čestitkam ob jubileju dr. Tischlerja se pridružujejo tudi prosvetni delavci matične domovine. STANKO SKOČIR

Učenci Centra strokovnih šol redno sodelujejo na najrazličnejših področjih. Posnetek je s protestnega zborovanja, ki so se ga udeležili in s tem podprli koroške Slovence. (Foto: E.M.)

Za ustrežnejši list pedagoških delavcev

Izdajateljski svet časopisno-založniškega podjetja »Prosvetni delavec«, ki ga sestavljajo Jože Deberšek, Geza Čahuk, Jože Gačnik, Polde Kejžar,

Franci Kržan, Boris Lipužič, Majda Poljanšek, Franjo Puncer (predsednik) in Franc Šetinc ter uredniški odbor, katerega člani so Mile Budič, Geza Čahuk

(predsednik), Tea Dominko, Zmaga Glogovac, Marjana Kunej, Rudi Lešnik, Irena Levičnik, Marija Lipužič, Miloš Poljanšek, Franjo Puncer, Mitja

Rotovnik, Franc Šali, Jože Trček, Pavel Vozlič, Zvone Verstovšek in Peter Winkler, sta obravnavala na ločenih sejah temeljno programsko zasnovo

Temeljna programska zasnova ČZP »Prosvetni delavec«

V razpravo vzgojnoizobraževalnim organizacijam in bralcem

Časopisno založniško podjetje »Prosvetni delavec« je samostojna organizacija združenega dela, ki opravlja dejavnosti posebnega družbenega pomena, predvsem na področju vzgajanja in izobraževanja. (Statut ČZP »Prosvetni delavec«, čl. 2.) Predmet dejavnosti je:

I. izdajanje časopisov;

II. izdajanje strokovnih in šolskih knjig ter učbenikov.

I.

Sedaj izdaja organizacija združenega dela ČZP »Prosvetni delavec« časnik »Prosvetni delavec«. To je list vseh delavcev s področja vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji. Celotna obravnava vprašanja dela in življenja pedagoških delavcev in delovnih organizacij, namenjenih vzgajanju in izobraževanju. Pri tem zajema družbenopolitična, marksistično idejna, samoupravna in ožja pedagoška-didaktična vprašanja vzgoje na vseh stopnjah in oblikah sistema temeljnega in usmerjenega vzgajanja in izobraževanja, intencionalnega in funkcionalnega. Uveljavlja načela in izhodišča marksistične vzgoje, kakor jo zahtevajo delovni ljudje v samoupravni socialistični družbi in jih izpovedujejo prek sprejetih sklepov in odločitev v dokumentih skupščin SFRJ in SRS, 10. kongresa ZKS, 7. kongresa ZKS, organizacije SZDL in drugih, ki so temelj vzgoje in izobraževanja ter preobrazbe in razvoja pri nas.

»Prosvetni delavec«, ki ga je ustanovil Sindikat delavcev družbenih dejavnosti Slovenije in se mu je kot soustanoviteljica pozneje pridružila Izobraževalna skupnost Slovenije, nadaljuje tradicijo pedagoških glasil »Učiteljskega tovariša« in »Popotnika«. List ni več zgolj sindikalni stanovski časnik, temveč predstavlja široko družbeno tribuno za vsestransko obravnavo vprašanj s področja vzgoje in uresničevanja širokih družbenih smotrov v vzgajanju in izobraževanju otrok, mladine in odraslih.

1. Smotri in naloge lista pedagoških delavcev so:

— da je široka tribuna za izmenjavo izkušenj, mnenj in predlogov vseh delavcev v vzgojnoizobraževalnih organizacijah;

— da je odprto sredstvo samoupravnega komuniciranja v združenem delu na področju vzgoje in s tem prispeva k razvoju in krepitvi samoupravnih odnosov, osvetljuje nove družbenoekonomske odnose in svobodno menjavo dela;

— da je kar najboljši posrednik sporočil in dogovorov med pedagoškim delom in drugimi oblikami združenega dela; pri tem spodbuja samoupravno ustvarjalno sodelovanje vseh delovnih ljudi;

— da je strokovno glasilo, ki povezuje in izobražuje vse pedagoške delavce v naporih za izboljševanje pedagoških procesov in jih spodbuja k delu, sodelovanju ter medsebojni izmenjavi izkušenj in mnenj ter k javnemu prikazovanju dosežkov in spoznanj pri razvijanju samoupravljanja ter vzgajanja in izobraževanja;

— da je vsestranska tribuna in kritično glasilo političnega, kulturnega in gospodarskega življenja ter vseh relacij do vzgajanja in izobraževanja;

— da osvetljuje še posebno pozornost kadrovska vprašanja in prispeva k uresničevanju kadrovske politike na področju pedagoškega dela;

— da se neposredno vključuje kot sredstvo permanentnega marksističnega izobraževanja

nja pedagoških delavcev in je aktualen posredovalec novosti v družbenem urejanju razmer na področju vzgoje, v razvoju usmerjenega izobraževanja, celodnevne bivanja otrok in mladine v vzgojno organiziranem okolju, novosti v pedagoškem delu, sprememb in napredka v sistemu usposabljanja pedagoških delavcev ter dosežkov pedagoške znanosti;

— da sproti poročila o dogajanju na pedagoškem področju v drugih jugoslovanskih republikah in pokrajinah ter s tem ob izmenjavi izkušenj in sodelovanjem krepiti bratstvo in enotnost med narodi; v ta namen se še posebej povezuje s sorodnimi organizacijami združenega dela in uredništvo v drugih republikah;

— da zavzeto obvešča pedagoške delavce o zanimivih dosežkih in pojavih v vzgoji zunaj meja naše domovine ter o vključevanju domačega pedagoškega dela v mednarodno menjavo dela;

— da vključuje poleg pedagoških delavcev in ustvarjanje lista tudi druge delavce in proizvodnje in družbenopolitičnega področja dela, pa tudi pedagoški naraščaj, ki se usmerja v pedagoške poklice v usmerjenem izobraževanju srednjih in visokih šol za pedagoške kadre ter delavce, ki raziskujejo področje vzgoje in izobraževanja;

— da je časnik vsebinsko in tehnično aktualen, sodoben skladno s samoupravno izraženiimi interesi in potrebami njegovih uporabnikov in ustanoviteljev.

2. Svoje smotre uresničuje »Prosvetni delavec« z ustrezno uredniško politiko in vsebinsko zgradbo časnika:

— Osrednjo pozornost posveča list za vzgojo aktualni družbenopolitični in vzgojnoizobraževalni vsebini, pomembnim dogodkom, pojavom in novostim v samoupravnem razvoju in uveljavljanju samoupravljanja kot načela in metode vzgajanja in izobraževanja, marksistični vzgoji in delu ter življenju pedagoških delavcev.

Te vsebine se kažejo prek obravnave globalnih pogledov na aktualna vprašanja vzgoje, v komentarjih o najpomembnejših družbenopolitičnih in strokovnih dogodkih, pojavih in ukrepih, pomembnih za pedagoško delo, v prikazih in kritičnih ocenah razvojnih dosežkov in osvetlitvah procesov in postopkov pri uresničevanju marksistične in samoupravne vzgoje. Enako zavzeto in problemsko obravnava delo, odločitve in ukrepe različnih družbenopolitičnih in pedagoških strokovnih organov, samoupravnih skupnosti in pomembne pojave v pedagoški praksi. (Prva in zadnja stran.)

— Struktura časnika sledi strukturi celotnega vzgajanja in izobraževanja, zato prikazuje list problematiko tudi prostorsko značilno opredeljeno — glede na dejavnost različnih organiziranih institucij vzgoje. Tako posveča določeno rubriko izrazito razvojnim vprašanjem pedagoškega dela. Osvetljuje smernice, pobude, ki izvirajo iz dela družbenopolitičnih dejavnosti in pedagoških strokovnih institucij, kakor npr. razprave in sklepi o vzgojnih vprašanjih v organizacijah ZKS, SZDL, ZSMS, sindikatih, skupščinah interesnih skupnosti in drugih podobnih dejavnikov, pa tudi zapisi iz dela in življenja Zavoda SR Slovenije za šolstvo, pedagoškega inštituta, zveze društev pedagoških delavcev itd. (Druga in tretja stran.)

— Podrobno je treba prikazovati vprašanja v razvoju celodnevne osnovnih šol, vprašanja razvoja samoupravnih odnosov in izvajanje ter oblikovanje delovnih programov na področju predšolske in osnovnošolske vzgoje. Življenje teh delovnih organizacij, je treba osvetljevati, še posebno pozornost sedaj, ko se v vzgojnoizobraževalne ustanove odpirajo v krajevno skupnost in se povezujejo z združenim delom. (Četrta in peta stran.)

— Podobno problematiko je treba še posebej spremljati v usmerjenem izobraževanju in domski vzgoji. Tu moramo skrbno proučevati in prikazati vprašanja in dogajanja v razvoju centrov usmerjenega izobraževanja, vključevanju vzgoje v uresničevanje družbene kadrovske politike, oblikovanju vzgojnoizobraževalnih programov in njihovega vgrajevanja v združeno delo, pedagoško-didaktična vprašanja in samoupravne odnose med učenci, med učitelji in učenci ter na relacijah proizvodnje itd. (Šesta stran.)

— Prav tako je treba odmeriti časniški prostor zapleteni problematiki visokega šolstva in vzgoji odraslih, permanentnemu izobraževanju, delu in življenju delavskih univerz ter drugim oblikam vzgajanja in izobraževanja v organizacijah združenega dela. (Sedma stran.)

— Problematiko moramo spremljati delo in življenje samoupravnih interesnih skupnosti na področju vzgoje in razpravljanje o njem, posebno ob opredeljevanju, oblikovanju in sprejemanju vzgojnoizobraževalnih programov, ki so temelj v dogovorih o svobodni menjavi dela in materialne uresničitve vzgojnoizobraževalnega dela. (Osma stran.)

— Ob tem je treba obravnavati, kar pedagoške delavce in druge uporabnike pogosto močno zanima, ekonomsko-finančna vprašanja, pravne probleme v šolstvu, problematiko organiziranosti različnih dejavnosti v vzgoji, odnose med različnimi vzgojnoizobraževalnimi organizacijami in drugimi ter odmeve bralcev ob tem in njihova vprašanja. (Deveta stran.)

— Preobrazba sistema izobraževanja pedagoških delavcev zasluži še posebno pozornost, zato je treba ob tem obravnavati ne le ukrepe, programe in probleme, ki se pojavljajo v procesu izobrazbe, temveč omogočiti tudi mladim, ki se v ta poklic šele usmerjajo, da na straneh lista prikazujejo svoje poglede, smotre in pobude, da bi bila preobrazba učinkovitejša in bi izkušnje v tem procesu bolje in širše spoznavali. (Deseta stran.)

— Ni dovolj, če obravnavamo in prikazujemo le probleme vzgoje doma, temveč je koristno problemsko osvetljevati tudi izkušnje in pojave na področju vzgoje v sosednjih republikah in po svetu. V posebnih rubrikah prikazuje list sodelovanje s tujino, vključevanje pedagoškega dela v mednarodno menjavo dela in sodelovanje med jugoslovanskimi republikami. Pojave iz tujine je treba osvetljevati tako, da so kritično ovrednoteni z marksističnih gledišč in našega samoupravnega razvoja, glede na pojave v drugih jugoslovanskih republikah pa je treba krepiti enotnost jugoslovanskih narodov in medsebojnega sodelovanja. To uresničuje list tudi z aktivnim sodelovanjem med uredništvom jugoslovanskih pedagoških časnikov in tudi s povezavo med uredništvom

listov balkanskih dežel. (Enajsta stran.)

— Ob razvoju celodnevne šole in vedno pomembnejši vlogi prostega časa v vzgoji je treba skrbno osvetljevati delovanje različnih kulturnih in drugih organizacij ter njihove vloge v vzgojnem procesu, dejavnosti prostega časa in odmeriti ustrezen prostor gledališki filmski in glasbeni vzgoji, knjižnicam, telesni vzgoji in drugim ustvarjalnim dejavnostim prostega časa, ki so pomembne za človekov vsestranski razvoj. (Dvanajsta in trinajsta stran.)

— Časnik naj bo tudi vester in zanimiv, zato kaže vpletati med drugo tudi krajše vesti, domisljice, humor, pabrike iz zgodovine slovenske vzgoje, razne zanimivosti, informacije in ilustracije. (Štirinajsta stran.)

II.

1. ČZP »Prosvetni delavec« je registrirano tudi za izdajanje strokovnih knjig in učbenikov, vendar doslej te dejavnosti še ni razvilo. Vzroki za to so verjetno v neustreznih delovnih razmerah, ko ni niti prostorov niti kadrov, da bi lahko razvili dejavnost ČZP v polnem obsegu. Dolej je le izjemno izšla kakšna strokovna publikacija, čeprav bi to dejavnost v okviru ČZP »Prosvetni delavec« za potrebe vzgoje kazalo uresničevati.

2. Za sedaj bi založili le tiste publikacije, ki bi jih ustanovitelji in uporabniki izredno potrebovali in bi za to namenili tudi dovolj denarja. Programsko politiko izdajanja strokovnih, šolskih knjig in učbenikov bo treba temeljito proučiti; pri tem je treba upoštevati razmere v politiki izdajanja pedagoškega tiska in glede na to v sklopu širšega družbenega interesa opredeliti in najti tudi mesto in naloge ČZP »Prosvetni delavec«, usmerjenega vsestransko na področje vzgoje, zlasti delavcev v pedagoških organizacijah združenega dela.

3. V vzgojnoizobraževalnem procesu se vedno primanjkuje veliko učnih pripomočkov in drugih izdelkov grafične industrije, posebno v celodnevni šoli in pedagogiki prostega časa, spremembah in preobrazbi dela v usmerjenem izobraževanju itd., kjer bi tudi ČZP »Prosvetni delavec« sčasoma lahko zapolnil marsikatero vrzel.

III.

1. ČZP »Prosvetni delavec« si zagotavlja obratna sredstva iz virov, ki jih dajeja ustanovitelja RO Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja in Izobraževalna skupnost Slovenije, in virov, pridobljenih po pogodbah za storitve nekaterim drugim ustanovam, torej se v večji meri samofinancira.

2. Naročninsko politiko bo treba zasnovati na ustreznih vsebini časnika »Prosvetni delavec«, ki naj pokriva vsa področja pedagoške dejavnosti in tako koristi vsem delavcem v različnih vzgojnoizobraževalnih organizacijah in mladini, ki se šele pripravljajo za pedagoške poklice. Učenci v usmerjenem izobraževanju pedagoške smeri in študenti prejmejo časnik po polovični naročnini.

ČZP »Prosvetni delavec« opravlja izredno pomembne družbene naloge in ima pred seboj stvarno razvojno pot. Veliko je še nalog, ki jih bo treba uresničiti postopoma, z dejavnostjo te organizacije združenega dela, ob večjem sodelovanju pedagoških in drugih delavcev. Ljubljana, 1. 12. 1977

ČZP »Prosvetni delavec«. Zasnovo objavljamo v tej številki našega lista in jo dajemo v javno razpravo.

Zdaj je priložnost, da pedagoški in drugi delavci spregovorijo, kakšen list za hitro obveščanje, izmenjavo izkušenj, mnenj in za pomoč pri delu potrebujejo v obdobju naglih sprememb v razvoju vzgajanja in izobraževanja. Delavci naj bodo čim bolj neposredno soustvarjalci glasila, ki ga potrebujejo za boljše družbeno in strokovno delo, za učinkovito vključevanje vzgoje v nove družbenoekonomske odnose in svobodno menjavo dela. To pomeni, naj bi se vzgojitelji, učitelji in drugi delavci v osnovnem in usmerjenem vzgajanju in izobraževanju vse do univerze ob delu ter delavci drugih področij združenega dela pojavljali kot ustvarjalci v listu, ki obravnava vzgojo na vseh področjih in z vseh gledišč ter potreb združenega dela. Vzgoja pa ni le skrb poklicnih pedagoških delavcev, temveč vseh občanov v združenem delu. Če člani uredniškega odbora so ugotovili, da bi bilo treba skrbneje obravnavati predšolsko vzgojo in problematiko drugih interesnih skupnosti in razviti boljše usklajenost z vsemi interesnimi skupnostmi. Temeljiteje in kritično bi morali pisati o učbenikih in sploh o založništvu šolskih knjig, konkretno in vsestransko obravnavati usmerjeno izobraževanje v celoti, spremljati življenje in delo oddelka za pedagogiko in ga odzivno vključevati na strani pedagoškega lista. Vprašanje kulture, ki so gotovo nujen sestavni del vzgojnoizobraževalnega procesa, je treba obravnavati zlasti pedagoško, kakor to potrebujejo delavci v vzgajanju in izobraževanju. Podrobneje bi morali prikazovati vzgojnoizobraževalne organizacije v vlogi, ki jo imajo kot žarišča kulturnega življenja in vzgoje. To so poglavitne misli, ki so jih člani uredniškega odbora konkretno še dodali k predlogu nadaljnje uredniške politike. Člani izdajateljskega sveta pa so posebej opozorili, da bi bilo nujno več in poglobljeno pisati o podružbljanju vzgoje, o življenju in praksi poklicnih šol, o praksi svobodne menjave dela in urejanju odnosov med delavci v vzgojnoizobraževalnih organizacijah, o preobrazbi sistema vzgajanja in izobraževanja in vsakodnevnih vprašanjih, ki se odpirajo pri procesih združevanja, vrednotenja dela itd. List naj bo kar najboljšo sredstvo za izmenjavo mnenj, gledišč; torej naj sproži kolikor mogoče živo in sprotno odzivnost pedagoških in drugih delavcev, da bi bil pretok informacij čim bolj aktualen, da bi vplival na delo in življenje vzgojnoizobraževalnih organizacij in tako pomagal pedagoški praksi.

Razprava je tudi opozorila na preskromno sodelovanje med uredništvom pedagoškega tiska, zlasti sodobne pedagogike ter Vzgoje in izobraževanja. Vsak časopis ima sicer posebno vlogo in programsko opredelitev,

hkrati pa toliko skupnega, da na izobraževalni skupnosti Slovenije razpravljali celo o združitvi pedagoškega tiska. Vsekakor pa je potrebna tesnejša povezanost v delu in oblikovanju uredniške politike, da bi čim bolj uporabili zmogljivosti pedagoškega tiska in denar, ki ga daje družba v ta namen.

Nedvomno bi morali podrobno opisovati, kako se v pedagoški praksi uresničuje sodelovanje, ki ne more zanje le odnosov med učenci, temveč bo šele takrat kakovostno, ko bo uresničevalo v odnosih med učitelji, učenci in drugimi sodelavci v vsem okolju, kjer deluje šola. O tem in drugem naj razpravljajo na straneh pedagoškega lista tudi učenci in še posebno organizacija Zveze socialistične mladine Slovenije.

Zavedamo se, da take uredniške politike ni mogoče speljati z delavci v našem časopisno-založniškem podjetju, temveč je potrebno vključiti v delo sodelavce z vseh področij. Časnik lahko dober le tedaj, če izzove tolikšno zanimanje, da bi si želijo v njem sodelovati, povdati svoja stališča in tako pomagati k izboljševanju lastnega drugega dela, razčiščevati pojave in samoupravno urejati odnose. Uredništvo želi pridobiti čim širši krog sodelavcev, med njimi tudi takšne, ki bi stalno sodelovali pri pripravi vsake številke, sproti odzivali, hkrati pa obravnavali probleme z vseh področij vzgoje in redno poročali s tistih območja naše republike, kjer delajo. Zazeleno je da bi jih imelo po vsej Sloveniji in bi delovali kot pogodbeni dopisniki, a obnem tudi organizatorji drugih sodelavcev, potrebnih za uredništvo časniškega programa. Izdajateljski svet je ugotovil, da delavci uredništva delali doslej po svojih močeh, kolikor so mogli, toda potrebe in zahteve take, da novega načrta ni mogoče uresničiti brez trdnjega sodelovanja bralcev. Svojo vlogo pedagoški list opravi boljše tedaj, če bo pedagoški delavec potreben, če bo njihov. Tudi pa bo le tedaj, če ga bo vsak želel in bral. Ni vseeno, ali ga delavci berejo ali ne. Prav zato želimo da podrobno obravnavate programsko zasnovo na zborih delavcev v vseh vzgojnoizobraževalnih organizacijah in vseh vzgojo zainteresiranih družbenopolitičnih in drugih skupnostih. Prosimo, da nam sporočite svoja mnenja in predloge, tako da bi »Prosvetni delavec« (ki ga lahko tudi drugače poimenujemo, če to predlagate!) resnično ustrežal vašim potrebam. Vse odmeve pričakujemo do polovice marca; tedaj bi tudi radi prebrali o vaši odzivnosti. Ob tej priložnosti naprošamo zlasti vodstva osnovnih organizacij zveze sindikatov in poslovalne organe temeljnih organizacij združenega dela, da postavijo obravnavo tega gradiva na dnevni red.

Po pooblastilu izdajateljskega sveta in uredniškega odbora ČZP »Prosvetni delavec«

RUDI LEŠNIK

V trebanjski občini je izrazit prehod s kmetijske v industrijsko-kmetijsko občino. Sedaj, na prehodu generacij, je letno okrog 250 osnovnošolskih otrok manj (Foto: S.J.)